Leto LXVII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v torek, dne 19. decembra 1939 | Štev. 289 | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. vni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Proslava 20 letnice slovenske univerze

Ob tem jubileju stopa naš najvišji kulturni zavod v svojo moško dobo

Ljubljana, 18. decembra.

Praznik vsega slovenskega naroda

Slovenski narod slavi že tri leta zaporedoma značilne 20 letnice. V maju l. 1937 je ves slovenski narod enodušno slavil 20 letnico majniške deklaracije, to je spomin na našo **najvažnejšo politično listino,** s katero smo se borili za svojo politično neodvisnost in narodno svobodo. Konec lanskega leta smo dne 1. decembra proslavljali 20 letnico dogodka, ko smo se Slovenci s Srbi in Hrvati združili v samostojno, veliko državo Jugoslavijo. Tedaj smo slavili tako rekoč **politično polnoletnost,** ko smo si obenem s Srbi in Hrvati lahko priznali, da smo si ohranili svoj veliki lepi dom in da hitimo lepši bodočnosti nasproti. Včeraj pa smo slavili pomemben jubilej našega kulturnega razvoja, ko je z 20 letnico slovenske univerze v Ljubljani ves slovenski narod doživel svojo **kulturno in znanstveno polnoletnost.** Za ta praznik si je slovenska univerza najprej priredila svečano in slovesno proslavo v veliki zbornični dvorani, nato pa je, zavedajoč se svoje tesne povezanosti z narodom in njegovim snovanjem, priredila v unionski dvorani krasno uspelo ljudsko proslavo tega velikega praznika vsega slovenskega naroda.

Že v življenju posameznika pomeni polnoletnost važen mejnik. Še večji pa je pomen takega dogodka v življenju posameznih narodov, ko si s takim praznikom pred vsem svetom izpričajo svojo kulturno, politično in socialno dozorelost. Že dolgo je naš slovenski narod hrepenel po tej ustanovi, po svoji univerzi in v naši narodni državi smo ta boj za priznanje slovenske narodne in kulturne samobitnosti privedli do konca. **Borba za njo ni bila lahka in boriti smo se morali za njen obstoj in njen varni razvoj celo še potem, ko so bili podpisani vsi zakoniti predpogoji za njeno življenje.** Sedaj je — tako trdno upamo — ta borba zaključena z veliko zmago. Naša univerza je doživela svoje 20 leto in prehaja iz svoje mladeniške v moško dobo.

Ob tej priliki je naša slovenska univerza izkazala svoje najvišje spoštovanje in zahvalo **g. dr. Antonu Korošcu,** ki je bil ob tej priliki promoviran za častnega doktorja njene pravne fakultete. Izkazano je bilo tako najvišje priznanje tistim, ki so svoje življenje posvetili slovenskemu narodu in boju za njegove pravice.

Pri proslavi 20 letnice slovenske univerze so sodelovali z veseljem vsi pravi Slovenci, ki se zavedajo pomena in važnosti te naše največje kulturne ustanove. Pa ne samo to: prihitela sta tudi zastopnika ostalih jugoslovanskih univerz, in sicer **rektor zagrebške univerze dr. Živkovič, za belgrajsko univerzo pa prof. Miodrag Ibrovac.** Prihitel je tudi zastopnik političnega vodstva hrvatskega naroda, **finančni minister dr. Jurej Šutej,** ki je naši univerzi izpričal priznanje in obljubil vso podporo najvišji slovenski kulturni ustanovi kot **zastopnik podpredsednika kralj. vlade dr. Vladka Mačka, in predsednik HSS.**

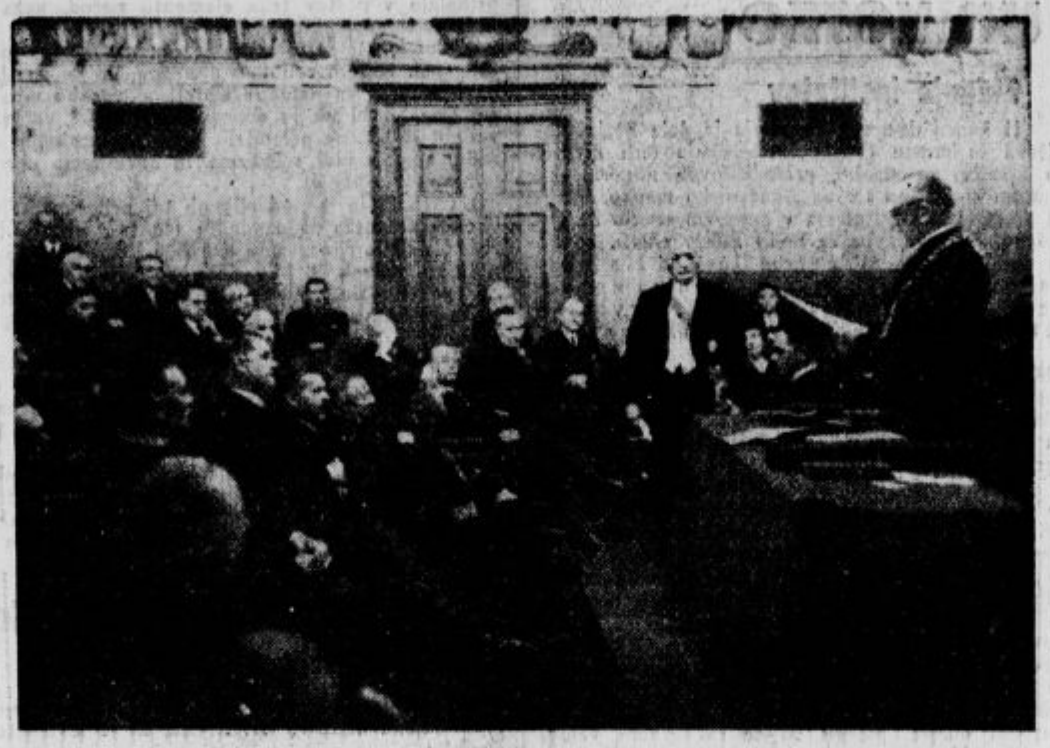

Promocija dr. Antona Korošca za častnega doktorja prava na univerzi

Najvišja počastitev voditelja Slovencev

V viharnem času je včeraj slovenski narod v mirnem zatišju slavil 20 letnico slovenske univerze. Današnji časi so važna politična vprašanja, posebno pa mednarodna načela in njihovo obrambo postavila v prvo vrsto. Velike svetovne univerze že desetletja vežejo državnike raznih narodov med seboj na ta način, da jim podeljujejo naslov častnega doktorja. S tem hočejo univerze izkazati posebno čast politiki in političnim delavcem, ki skrbe za miren razvoj posameznih narodov in za zmago načel mednarodne pravice. Prometni minister inž. Nikola Beslič je v svojem kratkem govoru poudaril, kako nujno potrebno nam je v današnjih časih delo dr. Ant. Korošca na tem polju. **Vsa Jugoslavija mu mora biti hvaležna za ogromno delo, ki ga opravlja na polju njene državne politike. Še večji pomen pa mora imeti čast, ki jo je izkazala naša univerza velikemu političnemu voditelju slovenskega naroda. Saj je on največ storil za politično osamosvojitev in oblikovanje slovenskega naroda, ko ga je s svojim delom in s svojim imenom postavil na častno mesto v zboru evropskih narodov.**

drugim pravi, da je s posebnim zadovoljstvom sprejel povabilo, da prisostvuje naši proslavi, da je zadržan z današnjo slavnostjo v Nišu. Gospod minister dr. Šutej zastopa podpredsednika vlade g. dr. Vladka Mačka, gospod minister dr. Krek zastopa prosvetnega ministra g. Boža Maksimoviča, ki je poslal tudi brzojavno čestitko.

Posebej pozdravljam najmlajšega doktoranta naše univerze gospoda senatnega predsednika dr. Antona Korošca.

Pozdravljam častnega predsednika današnje proslave gospoda predsednika Akademije znanosti in umetnosti dr. Rajka Nahtigala. Pozdravljam zastopnika rektorja belgrajske univerze gospoda dr. Ibrovca in rektorja zagrebške univerze gospoda dr. Živkoviča Andrija.

Pozdravljam končno vse zastopnike cerkvene in drugih oblasti, zastopnike tujih držav ter vse navzoče ljube goste naše univerze.

Za rektorjevim pozdravnim govorom je povzel besedo gradbeni minister dr. Miha Krek, ki je s posebnim nagovorom izročil univerzi in njenim najvidnejšim delavcem odlikovanja, ki jih je Nj. Vel. kralj podelil naši univerzi za njen jubilej. Minister dr. Miha Krek je izvajal:

Minister dr. Krek izroči odlikovanja

»Kot zastopnik g. ministra za prosveto sporočam, da so kraljevski namestniki v imenu Nj. Vel. kralja podelili vseučilišču v Ljubljani in njegovim najvišjem predstavnikom in funkcionarjem sledeča odlikovanja:

red sv. Save I. stopnje univerzi sami,

red Jugoslovanske krone II. stopnje rektorju univerze dr. Slaviču Matiji in prodekanu tehnične fakultete dr. Gosarju Andreju,

red sv. Save II. stopnje prorektorju univerze dr. Kušeju Radu,

red Jugoslovanske krone III. stopnje dekanu filozofske fakultete dr. Hadžiju Jovanu, dekanu pravne fakultete dr. Jurkoviču Josu, dekanu medicinske fakult. dr. Kansky Evgenu, dekanu tehnične fakultete inž. Hrovatu Alojziju, dekanu teološke fakultete dr. Fabjanu Janezu, prodekanu filozofske fakultete dr. Kidriču Francu;

red sv. Save III. stopnje: prodekanu pravne fakultete dr. Korošcu Viktorju, prodekanu medicinske fakultete dr. Plečniku Janezu, prodekanu teološke fakultete dr. Snoju Andreju.

To najvišje priznanje naj bo viden dokaz odobravanja in pohvale ter zadoščenje vsem, ki v našem vseučilišču žive, zanj delajo in trpe, danes pa se z njim dvajsetletnih uspehov vesele.

Čestitam jubilantki univerzi in gg. odlikovancem in Vas zagotavljam, da kr. vlada in vrhovna prosvetna uprava deli skrbi in ljubezen z Vami in z Vašimi napori, da bi stalno rastla in se prav razvijala naša univerza v veselje, srečo in ponos mladini, Slovencem in jugoslovanski domovini.

Vivat Universitas Alexandrina Labacensis!

Živel kralj!«

Nato je minister dr. Krek odlikovanja razdelil in odlikovancem posebej čestital. **Akademski pevski zbor** je nato zapel državno himno, katero so vsi navzoči poslušali stoje.

Promocija dr. Antona Korošca za častnega doktorja

Rektor dr. Slavič je nato v posebnem nagovoru poudaril dvojni pomen sedanje proslave. Univerza proslavlja 20letnico. Prav tako pa hoče s častno promocijo dr. Antona Korošca, ki si je s svojim delom za obstanek in napredek slovenskega vseučilišča pridobil toliko zaslug, se mu oddolžiti ob svoji 20letnici za vse njegovo delo s tem, da ga imenuje za častnega doktorja prava.

Rektor je nato povabil **prorektorja dr. Rada Kušeja,** naj kot promotor izpolni svojo nalogo. Promotor dr. Kušej je nato v svojem govoru poudaril, da spričo osebnosti in dela dr. Korošca odpadejo vse običajne formalnosti in obljube, da bo novi doktor delal čast univerze in skrbel za njen napredek. **Zato je takoj prebral uradno latinsko besedilo, s katerim slovensko vseučilišče v Ljubljani proglaša voditelja Slovencev, doktorja Antona Korošča za častnega doktorja Aleksandrove univerze v Ljubljani.**

Nadvse slovesnemu dejanju promocije so vsi navzoči prisostvovali stoje ter sprejeli promotorjev razglas z burnim ploskanjem. Dr. Kušej je izročil dr Korošcu umetniško tiskano diplomo o častnem doktorstvu.

Novi doktor slovenske univerze se je nato vidno ganjen zahvalil za najvišjo čast z naslednjimi besedami:

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospoda!

Biti častni doktor veleugledne slovenske univerze je velika in visoka čast. S tem ste mi podelili častni doktorat prava, ste mi izkazali to čast.

Dovolite mi, da se vam za to toplo in prisrčno zahvalim.

Izpovem, da mi je slovenska univerza bila vedno pri srcu, da sem jo ljubil z gorko ljubeznijo, in samo obžalujem, da ni bilo vedno toliko uspehov, kakor smo si jih vsi skupaj želeli.

Obetam vam, da bom ostal zvest temu svetlemu idealu svojega življenja — slovenski univerzi, in skrbno ter vestno podpiral tudi v bodoče vsa prizadevanja za njeno rast in njen razvoj.

Universitas Alexandrina Labacensis vivat, crescat, floreat! Še enkrat vsem zahvala!

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja! Prosim vas, bodite na najvišjem mestu zvest tolmač moje vdanosti in zvestobe kralju in kraljevskemu domu ter tolmač moje zahvale, da je vas določil za svojega odposlanca na tej slovesnosti.

Živel kralj Peter II.!

Govor g. dr. Antona Korošca so vsi sprejeli z velikim navdušenjem in dolgotrajnim ploskanjem, Akademski pevski zbor pa je pod mojstrskim vodstvom svojega dirigenta Marolta zapel s silnim zanosom Adamičevo »Zdravico«, ki je že postala nekaka himna naše slovenske univerze. Zaključni verzi te pesmi, posvečeni slovenski zemlji in njeni časti, so dali dostojanstveni slovesnosti še poseben poudarek.

S tem je bil prvi del proslave 20 letnice slovenske univerze končan. Navzoči so nato obdali novega častnega doktorja slovenske univerze Antona Korošca ter mu čestitali k novi časti, s katero ga je odlikoval najvišji slovenski kulturni zavod.

Slovesnost na univerzi

Slovesnosti v proslavo 20 letnice slovenske univerze so se začele v soboto, dne 16. decembra zvečer s slavnostno predstavo v **ljubljanski operi.** O tej proslavi je poročal naš list že v svoji nedeljski številki.

Uradna proslava 20 letnice slovenskega vseučilišča, združena s promocijo dr. Korošča, se je začela v nedeljo, dne 17. decembra ob 10 dopoldne v slavnostno okrašeni zbornični dvorani.

Obsežno dvorano je točno ob 10 napolnilo najodličnejše občinstvo z ministri **dr. Krekom, dr. Šutejem, inž. Besličem** in **banom dr. Markom Natlačenom** na čelu. Na proslavo sta prišla oba slovenska škofa, **mariborski škof dr. Tomažič** in **ljubljanski dr. Rožman,** vsi **slovenski senatorji,** župan mesta Ljubljane **dr. Adlešič** in Maribora **dr. Alojzij Juvan** ter zastopniki **vojaških, kulturnih, političnih, gospodarskih** in **socialnih ustanov.**

Slovesnost je začel in vodil sedanji **rektor slovenskega vseučilišča prelat dr. Matija Slavič,** ki je nosil zlato rektorsko verigo, znamenje rektorskega dostojanstva. Njemu ob strani so sedeli najprej dekani vseh fakultet in zastopniki vseučiliških oblasti ter promotor, prorektor **dr. Rado Kušej.** Ko je točno ob 10 prišel **zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II., divizijski general Dragomir Štefanovič,** je rektor dr. Slavič v slovesni tišini odprl proslavo z naslednjim govorom:

Nagovor g. rektorja

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospodje ministri, gospe in gospodje, vseučiliški kolegi;

Ob dvajsetletnici naše univerze nas je izvolil počastiti Nj. Vel. kralj Peter II. s tem, da je prevzel pokroviteljstvo nad našo proslavo, za kar mu izrekam iskreno zahvalo. Poslal je svojega zastopnika g. divizijskega generala Štefanoviča, ki ga v naši sredi najprisrčnejše pozdravljam. Prosim gospoda generala, naj izvoli sporočiti Nj. Veličanstvu, da se pri tej priliki naša univerza s pieteto spominja blagopokojnega kralja Aleksandra I., čigar ime nosi kot ime svojega ustanovitelja in zaščitnika. Nj. Vel. kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu pa v znak vdanosti in zvestobe zakličemo trikratni živio.

Že kot tretji rektor sem imel priliko spoznati, kako Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle z ljubeznijo in naklonjenostjo skrbi za uspeh in napredek naše univerze. Zato prosim, da pristanete na to, da odpošljemo Nj. Visočanstvu sledeči telegram:

Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, Belgrad. Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani izreka pri svoji dvajsetletnici obstoja in pri svečani promociji gospoda senatnega predsednika dr. Korošca za častnega doktorja Vašemu Visočanstvu zahvalnost, vdanost in ljubezen. Rektor Slavič.

Vsi navzoči so besedilo brzojavke sprejeli z velikim navdušenjem in ploskanjem.

Nato je rektor dr. Slavič prečital **še pozdravno brzojavko g. Ljubi Davidoviču,** ki je kot prosvetni minister v Protičevi vladi veliko pripomogel k ustanovitvi naše univerze.

Nato je g. rektor nadaljeval:

V izredno čast si štejem, da morem v naši sredini pozdraviti zastopnike kraljevske vlade: gradbenega ministra g. dr. Miha Kreka, prometnega ministra g. inž. Nikolaja Besliča, finančnega ministra g. dr. Juraja Šuteja.

Gospod ban dr. Marko Natlačen, ki ga iskreno pozdravljam kot častnega predsednika, zastopa predsednika vlade gospoda Dragišo Cvetkoviča, ki je poslal tudi ljubeznivo pismo, v katerem med

Slavnostno zborovanje v Unionu

Velika unionska dvorana se je za proslavo naše univerze začela polniti že dolgo pred 11. uro. Kmalu po pol 11 je bila ogromna dvorana že nabito polna. Za red so skrbeli posebni reditelji-akademiki, ki so vsakomur odkazovali njegovo mesto. Vsa dvorana je bila za to priliko lepo okrašena, nad odrom pa je med državnimi zastavami visela slika Nj. Vel. kralja Petra II.

Proslava se je začela točno ob 11. uri, ko je v dvorano vstopil voditelj slovenskega naroda in častni doktor slovenske univerze dr. Anton Korošec. V dvorano je prišel v spremstvu ostalih odličnikov: vsa dvorana je zaorila v navdušeno vzklikanje in ploskanje, ko je opazila dr. Ant. Korošca. Ploskanje je trajalo več minut in se dolgo ni hotelo poleči.

Za mizo na odru so sedli od leve proti desni: vseučiliški profesor in član Akademije dr. Janko Polec, rektor zagrebškega vseučilišča dr. Andrija Živkovič, dr. Anton Korošec, ban dr. Natlačen, rektor dr. Slavič, predsednik slovenske Akademije znanosti in umetnosti dr. Nahtigal, gradbeni minister dr. Miha Krek, zastopnik belgrajskega vseučilišča vseučiliški prof. dr. Miodrag Ibrovac in župan mesta Ljubljane dr. Jure Adlešič.

V prvi vrsti pa so sedeli: finančni minister dr. Juraj Šutej kot zastopnik podpredsednika kraljevske vlade in predsednika HSS dr. Vladka Mačka, dalje prometni minister inž. Beslič, oba slovenska škofa dr. Tomažič in dr. Rožman, italijanski generalni konzul Guerini-Maraldi, francoski generalni konzul Remerand, nemški konzul dr. Brosch in senatorja dr. Kulovec in Smodej.

V naslednjih vrstah so sedeli dekani, prodekani, člani vseučiliškega senata in skoraj vsi profesorji naše univerze. Za njimi so sedeli nato zastopniki slovenskih kulturnih in umetnostnih društev in ustanov, zastopniki gospodarskih organizacij, cerkvenih redov, Kmečke zveze, Županske zveze in ostalih društev.

Največ pa je bilo v dvorani seveda naše akademske mladine, ki je z navdušenjem pozdravljala posebno našega voditelja dr. Antona Korošca in vse profesorje in predstojnike svoje najvišje kulturne ustanove.

Slavnostno zborovanje se je pričelo z **državno himno,** ki jo je odigral akademski orkester pod vodstvom konservatorista g. **Osane.** Državno himno so vsi poslušali stoje in jo pozdravili z navdušenim ploskanjem.

Uvodne besede rektorja dr. Slaviča

Takoj nato se je dvignil rektor prelat dr. Matija Slavič in spregovoril:

Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani je že večkrat sklicala ljubljansko in okoliško občinstvo v tole dvorano, ko je v kaki stiski za neokrnjenost univerze apelirala na vašo pomoč. Danes vas je povabila, da z vami vred slavi 20 letnico svojega obstoja.

Nj. Vel. kralj Peter II. je počastil to proslavo s prevzemom pokroviteljstva. Nas izredno veseli, da je naš mladi kralj, ki je zdaj tudi visokošolec-akademik, v duhu med nami, po svojem visokem zastopniku g. generalu Štefanoviču.

Prosim vas gospoda, da v znak ljubezni, vdanosti in zvestobe zakličemo Nj. Vel. kralju Petru II. trikratni živijo!

Vsa dvorana se je dvignila in se z navdušenimi in gromkimi vzkliki odzvala rektorjevemu pozivu. Rektor dr. Slavič je nato nadaljeval:

(Nadaljevanje na 2. strani)

Gospoda! Nj. Visočanstvo knez namestnik Pavel, ki tako ljubi našo lepo Gorenjsko in našo mlado univerzo, se po rektorjih vedno zanima za napredek univerze. Zahvalimo se Nj. Visočanstvu za to ljubezen in skrb ter vzklikamo Nj. Visočanstvu in vsemu kraljevskemu domu trikratni živijo!

Spet se je dvignila vsa dvorana in po vsej dvorani so zadoneli navdušeni vzkliki našemu kraljevskemu domu. Rektor je nadaljeval:

Gospoda! V izredno čast si štejem, da morem v naši sredini pozdraviti zastopnike kraljevske vlade: gradbenega ministra g. dr. Miha Kreka, prometnega ministra g. inž. Nikolaja Besliča, finančnega ministra dr. Jureja Šuteja. G. ban dr. Marko Natlačen, ki ga iskreno pozdravljam kot častnega predsednika, zastopa predsednika vlade g. Dragiša Cvetkoviča, ki je poslal tudi ljubeznivo pismo, v katerem med drugim pravi, da je s posebnim zadovoljstvom sprejel povabilo, da prisostvuje naši proslavi, pa je zadržan, ker se udeležuje proslave v Nišu. G. minister dr. Šutej zastopa podpredsednika vlade g. dr. Vladka Mačka, g. minister dr. Krek pa zastopa prosvetnega ministra g. Boža Maksimoviča, ki je tudi poslal brzojavno čestitko.

Posebej pa pozdravljam najmlajšega doktorja naše univerze g. senatnega predsednika dr. in dr. h. c. Antona Korošca.

Pri teh besedah je zopet vsa dvorana s silnim navdušenjem pozdravljala voditelja slovenskega naroda. Ko se je ploskanje po nekaj minutah poleglo, je rektor dr. Slavič nadaljeval:

»Pozdravljam častnega predsednika današnje proslave g. predsednika Akademije znanosti in umetnosti dr. Rajka Nahtigala. Pozdravljam rektorja zagrebške univerze dr. Andrija Živkoviča in zastopnika belgrajske univerze vseuč. prof. dr. Miodraga Ibrovca, gg. dekana skopljanske in subotiške juridične fakultete sta poslala brzojavno čestitko.

Pozdravljam končno vse zastopnike cerkvene in drugih oblasti, zastopnike tujih držav ter vse navzočne goste naše univerze, kakor se obenem zahvalim vsem občinam in zasebnikom, ki so nam poslali pismene ali brzojavne čestitke.«

Dvajset let razvoja in borbe slovenske univerze

Po uvodnem pozdravnem govoru je rektor prelat dr. Slavič podal obsežnejši pregled o borbah in o rasti slovenske univerze. Dejal je:

Dvajset let že obstoji Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani. Z njo smo postali Slovenci kulturno enakovreden narod z drugimi kulturnimi narodi. Zato je slovenska univerza v Ljubljani naš narodni ponos, naša narodna afirmacija.

Ko letos gledamo nazaj na 20 letni obstoj naše univerze, se moramo čuditi, kako je nastala, kako se je mogla ohraniti in se razvijati ter ob svoji dvajsetletnici lahko celo pozdravlja najvišjo znanstveno institucijo: Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Brez lastne strehe, brez zadostnih kreditov

Naša univerza je zrastla iz tal po mnogih borbah, trudih, znojih in žrtvah. Takoj po ustanovitvi bi jo lahko zadušile že začetne težave. Univerza je bila namreč ustanovljena pod milim nebom. Grški filozof Aristotel je sicer predaval svojim peripatetikom pod milim nebom sprehajaje se v stebreniku in vrtnih nasadih. Današnji profesorji pa tega ne morejo več. Zato si je univerza morala najeti prostore, ker ni imela niti enega svojega prostora in še tudi danes nima niti enega svojega prostora in še tudi danes nima niti ene popolnoma s svojimi, t. j. državnimi sredstvi dovršene stavbe. Najeti prostori pa so neprimerni, nekateri celo slabi, mračni, nehigienični, n. pr. medicinski z mrtvašnico in kletnimi prostori ali kemični institut v naravnost zdravju škodljivih kleteh realčnega poslopja. Razmeroma najboljši so še prostori v Deželnem dvorcu, dasi so pretesni in ne pripravljeni za šolske namene. — To poslopje, ki je last banovine, nosi ponosni napis Universitas Alexandrina, ker so tu poleg učnih prostorov tudi vsi univerzitetni uradi.

Univerza se je v prvem desetletju trudila, da bi dobila svoje moderno univerzitetno poslopje. Našel se je tudi idealen prostor, Cekinov grad **z obsežnim zemljiščem tam pod zelenim Šišenskim** vrhom. Priredil bi se grad za urade in druge prostore, po travniku pa bi se razvrstili paviljoni za fakultete in institute. Naš profesor arhitekt Plečnik je naredil že lep načrt za zidavo in park. V načrtu imenovani Univerzitetni drevored bi se stekal v sredino Tivolija. V trikratnih proračunskih letih stavljeni predlogi za odkup zemljišča so bili odbiti.

Boj za obstanek univerze

Ta načrt se ni mogel izvesti, ker so univerzo od drugega leta njenega obstoja dalje začeli ogrožati napadi na posamezne fakultete ali oddelke. V petih letih prvega desetletja so bile v nevarnosti trikrat posamezne fakultete, enkrat celo vsa univerza, enkrat so bile črtane nekatere profesure in plače, da bi se tako univerza polagoma demontirala. **V drugem desetletju je bila samo enkrat taka nevarnost, leta 1933, ko so hoteli ukiniti medicinsko fakulteto, tehnično fakulteto pa ločiti od univerze in jo degradirati na stopnje visoke šole, kakor so to nameravali storiti z nehistoričnimi fakultetami vseh treh jugoslovanskih univerz.**

Vseučiliška knjižnica

Zaradi tega neprestanega boja za obstoj v prvem desetletju univerza ni mogla dobiti kreditov za zidanje svojih poslopij. Od začetka drugega desetletja se je s težkim srcem ločila od idealnega načrta s Cekinovim gradom in nastopila novo pot, da bi dobila svoje univerzitetne stavbe. Začela je najprej misliti na poslopje vseučiliške knjižnice, za katero je mestna občina ljubljanska z županom dr. Pucem podarila stavbišče. Prvi kredit za knjižnico je odobril l. 1930-31 prosvetni minister g. Boža Maksimovič s finančnim ministrom g. dr. Švrljugom ob podpori g. ministra dr. Korošca. Z zidanjem pa se ni moglo hitro začeti in 31. avgusta 1931 so bili črtani vsi investicijski krediti. Tako so bili do leta 1934 vsi mnogovrstni napori za kredit brez uspeha. V tem letu je univerza zopet naredila predlog za knjižnični kredit. Kljub velikim in obsežnim naporom, kljub podpori banovine z banom g. dr. Marušičem, kljub nabiranju knjižničnih kamnov »Akademske akcije« kredit ni bil odobren. Šele Stojadinovič-Korošec-Spahova vlada je odobrila na posredovanje notranjega ministra g. dr. Korošca kredit za knjižnico v dvanajstinah od 1. avgusta 1935 do 31. marca 1936. In dne 5. oktobra 1936 je ban g. dr. Natlačen, ki je energično pospešil vse formalnosti za zidanje, končno zasadil kot prvi lopato za izkopavanje knjižničnih temeljev. Leta 1938 je postala licejska ali študijska knjižnica že vseučiliška in v jeseni 1940 se bo, kakor upamo, vselila v svoj knjižnični tempelj.

Vsega boja za knjižnični kredit l. 1934., pri katerem sem kot rektor aktivno sodeloval, ne bom popisoval, ker imam to pripravljeno za slavnost, ko se bo odprla knjižnica. Ker sem pa iz tega leta vendarle nekaj omenil, moram še to dostaviti, da nam je takrat zelo pomagal takratni slovenski minister dr. Fran Novak, ki je tudi dosegel, da je vlada 19. novembra 1934 vnesla v proračun pooblastilo prosvetnemu in finančnemu ministru, da najameta potrebno posojilo za zgradbo univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Istočasno je bila tudi že vnešena prva anuiteta 500.000 din. Nova vlada Boška Jevtiča pa je razpustila parlament, tako da proračun ni mogel biti sprejet. V dvanajstine za april-julij ta vlada anuitete ni sprejela, pač pa Stojadinovičeva vlada dvanajstine avgust 1935 do marec 1936. Bolj natančno bom vse to objavil pri prvi priliki.

Zidanje institutov

H koncu drugega desetletja je dala Stojadinovičeva in potem Cvetkovičeva vlada tudi kredite za kemični in strojni, prirodoslovni, mineraloški, anatomski institut ter za Akademsko menzo. Strojni in kemični institut sta v surovem stanju že dozidana, druge stavbe se bodo začele zidati, ko bo ta kredit odprt. V celem je dobila univerza v zadnjih štirih letih za zgradbe okrog 50 milijonov din, prvih 16 let pa okrog pol milijona dinarjev.

Univerza še upa dobiti kredite za aerodinamični in hidrotehnični institut in za glavno tehnično poslopje z elektrotehničnim institutom. Medicinska fakulteta, ki je začasno omejena na dva letnika, pa pripravlja svojo spopolnitev in načrte za zgradbe svojih institutov.

Inter arma silent Musae. Ne da se tajiti, da so ponavljajoči se napadi na univerzo ovirali delo. Pri vseh teh nevarnostih je imela univerza obilo sitnosti in težav z odbijanjem teh napadov. Vršile so se seje, intervencije, javni shodi, pisale in pošiljale so se spomenice, delali manifesti, pozivale so se vse kulturne organizacije, pozival se je ves slovenski narod na obrambo univerze. S pomočjo slovenskih zastopnikov v vladi in parlamentu, zlasti ministrov in poslancev, prijateljev g. dr. Korošca in z njegovim osebnim vplivom so se nevarnosti odbile, polegli so se razburkani valovi in naša Alma mater je delala krepko dalje.

Zmaga idealizma in poguma

Rastli so naši provizorični instituti, se množile njih zbirke in polnile seminarske knjižnice. Pri vedno premalih državnih dotacijah so profesorji skrbeli z osebnimi zvezami, da so dobivali knjige, publikacije, zbirke in privatne podpore za svoje institute. Niso se strašili niti fizičnega dela, da so organizirali svoje zavode, ki so pri vsej svoji skromnosti občudovanja vredni, ker so se v tako kratkem času in v tako neugodnih razmerah mogli povzpeti do take višine.

Profesorji so v teh dvajsetih letih izvršili tudi veliko znanstveno delo z izdajo znanstvenih knjig, učbenikov, publikacij v domačih in tujih revijah. Naše fakultete so dobile ugled tudi na tujih univerzah.

Akademska mladina, ki je izšla z naše univerze, se sme s častjo pokazati tudi na tujih univerzah in dela čast svojim profesorjem ter svoji znanstveni ambiciji. Univerza je tudi vzgojila celo vrsto mladih znanstvenikov, ki se z uspehom uveljavljajo v našem znanstvenem svetu.

Zato končuje univerza svojo dvajsetletnico kljub vsem težavam s pozitivnim rezultatom in zre z zaupanjem in pogumom v tretje desetletje. Naša jugoslovanska država je lahko zadovoljna z našo univerzo. Slovenski narod pa, ki se zaveda, kolikega pomena je za narodno kulturno življenje domača univerza, je lahko ponosen na svojo ljubljenko, univerzo kralja Aleksandra I. v Ljubljani.

Čestitke g. bana

Nato je rektor prelat dr. Matija Slavič podal besedo g. banu dr. Marku Natlačenu, ki je izvajal:

K prazniku dvajsetletnega jubileja izrekam **univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani najlepše čestitke najprej v imenu in po naročilu predsednika ministrskega sveta gosp. Dragiše Cvetkoviča.** Sporočam obenem vsem, ki ste se zbrali na tem svečanem zborovanju, njegove lepe pozdrave.

Dodajem tem čestitkam tudi izraze **iskrenega in prisrčnega veselja prebivalstva banovine,** ki ji imam čast načelovati, kakor tudi **vsega slovenskega naroda,** ki je pred dvajsetimi leti sprejel z največjim navdušenjem in zadoščenjem vest o ustanovitvi slovenske univerze v Ljubljani, ki je s skrbjo in ljubeznijo spremljal vseh dvajset let njene napore, njeno delo in njeno rast in ki zre danes s hvaležnostjo in ponosom na svoj najvišji vzgojni, učni in znanstveni zavod, izražajoč vročo **željo in prosеč Boga,** da bi se naša slovenska univerza razvila čimprej do popolnosti in da bi zvesta vsikdar slovenskim tradicijam rastla in uspevala **v korist in ponos naroda slovenskega in države Jugoslavije vse dotlej,** dokler bo po teh lepih slovenskih krajih živel človeški rod.

Prisrčen pozdrav zastopnika Hrvatov in njihovega narodnega voditelja

Za banom g. dr. Markom Natlačenom je dobil besedo finančni minister **dr. Juraj Šutej. Ko je g. minister izjavil, da prihaja na proslavo slovenske univerze kot zastopnik in posebni odposlanec voditelja Hrvatov dr. Vladka Mačka, je vsa dvorana zaorila v navdušenju.** Ploskanje je trajalo več minut. G. minister je med drugim izvajal:

»V imenu vseh hrvatskih ministrov in podpredsednika vlade ter voditelja hrvatskega naroda dr. Vladka Mačka mi je čast pozdraviti g. rektorja, gg. ministre, cerkvene kneze in vso gospodo. Mi, ki smo študirali na domačih univerzah, vemo, kaj pomeni najvišji znanstveni zavod za razvoj narodne kulture. Že kot mlad dečko sem gojil ambicije, da dobi zagrebško vseučilišče vse ono, kar potrebuje. Zato prav dobro razumem g. rektorja, ki je v svojem govoru izrazil željo, da bi tudi univerza v Ljubljani dobila vse, kar ji je potrebno za neovirano in plodno delovanje. (Viharno odobravanje).

Hrvatski narod ne bo nikdar stal na poti temu, da slovenski narod popolnoma izgradi svojo univerzo. (Navdušeno pritrjevanje in vzklikanje bratom Hrvatom.) **Slovensko vseučilišče naj bo steber vseh naporov in prizadevanj, ki naj ohranijo slovensko narodno individualnost.** (Novo navdušeno dolgotrajno odobravanje in ploskanje.)

Lepo je dejanje ljubljanske univerze, da je poklonila svoje najvišje odlikovanje zaslužnemu sinu slovenskega naroda dr. Antonu Korošcu. Kadar narod odreja temelje in pogoje svojega dela in življenja, je nezmotljiv. Prav tako se ne more zmotiti narod takrat, kadar ocenjuje delo svojih mož.

Iz vsega srca čestitam slovenski univerzi k njenemu jubileju in obenem vsemu slovenskemu narodu, o katerem sem trdno prepričan, da bo znal ohraniti svojo narodno individualnost.«

Zaključne besede, posebno pa besede, ki so veljale našemu narodnemu voditelju, so sprostile v dvorani ogromen val ploskanja in navdušenja.

„Prosimo Boga, da nam ohrani dr. Korošca"

Rektor dr. Matija Slavič je nato podal besedo **prometnemu ministru inž. Besliču,** ki je čestital univerzi v svojem imenu in v imenu svojih ministrskih tovarišev, nato pa je izjavil:

»V ustvarjanju človeških in družabnih dobrin prihajajo v poštev trije elementi: narod, vera in država. Razvoj človeštva pa je dodal temu še četrti element in ta element je znanost. Danes mora biti vsak iskreni rodoljub ponosen, ko se proslavlja 20 letnica znanstvenega dela slovenske univerze. **Uspehi, ki jih je dosegla ljubljanska univerza v dobi 20 let, ne pripadajo samo slovenskemu narodu, ampak tudi srbskemu in hrvaškemu narodu** (viharno ploskanje).

Čast, ki jo je podarila ob tej priložnosti ljubljanska univerza predsedniku senata g. dr. A. Korošcu, ni bila dana samo Korošcu kot slovenskemu politiku, **ampak je bila dana našemu Korošcu, ki po svojem delu pripada srbskemu, hrvatskemu in slovenskemu narodu** (navdušeno vzklikanje in ploskanje).

Danes moramo žal javno izpričati, da preživljamo zelo težke dni. Zato pa sem prišel med vas tudi zato, da z Vami skupaj pomolimo k Onemu, ki je nad nami, k našemu Bogu za dr. Korošca, ker nam je on danes najpotrebnejši.«

Dolgotrajno odobravanje, vzklikanje in ploskanje je nagradilo srbskega državnika za njegove tople besede ob jubileju naše univerze. Prav posebno veliko pa je bilo navdušenje ob besedah, ki so se nanašale na dr. Antona Korošca.

„Univerza je slovenska narodna svetinja"

Nato je rektor dr. Matija Slavič podal besedo gradbenemu ministru dr. Kreku, ki je izvajal naslednje:

»Pozdravljam dvajsetletni jubilej naše univerze v Ljubljani v imenu kr. vlade, kot zastopnik ministra za prosveto g. Bože Marksimoviča in posebej v imenu tu navzočih dragih naših gostov g. ministra za promet inž. Besliča in g. ministra za finance dr. Šuteja.

Prav iz vsega srca čestitam v svojem lastnem imenu, saj sem sam študent in absolvent ljubljanskega vseučilišča.

Dvajsetletnica univerze je slovenski narodni praznik! Vseučilišče je Slovencem več kot le najvišja šola, ognjišče znanosti! Vseučilišče nam je bilo stoletje ideal, 20 let pa naš vrh, krona našega narodnega življenja. Zato smo jo čuvali in branili kot zenico v očesu. V ljubljanski univerzi je res veliko slovenske ljubezni!

Mislim, da je prav, da to podčrtam, ko pozdravljam v imenu vlade narodnega sporazuma, ki je tako krepko zarezala novo brazdo v razvoju našega javnega življenja in preprosto vzela svoj državni program iz življenja Slovencev, Hrvatov in Srbov. Po tem programu je ljubljanska univerza nedotakljiva, ker je slovenska narodna svetinja. O obstoju naše univerze in vseh njenih fakultet ne sme in ne more biti več debate. Kdor to načenja, je sovražni škodljivec slovenskega naroda, tak pa je sovražnik Jugoslavije, ki na Slovencih, Hrvatih in Srbih sloni, z njimi in zaradi njih živi.

Vlada narodnega sporazuma že s tega programatičnega svojega stališča, ki ga pa podpirajo še čudovito lepi uspehi naše mlade univerze v prvih dveh desetletjih, najsvečaneje izjavlja, da v polni meri razumeva in ceni vso vrednost vseučilišča v Ljubljani za Slovenijo in za eksponirani severni in zapadni del države. **Univerza v Ljubljani je naša narodna in državna neobhodna potreba, ena osnovnih potreb,** zato pozabimo, na izjave o kulturnem luksuzu in nepotrebnem bremenu kot usodni zmoti.

Vse bomo storili, da zajamčimo, kolikor je to naloga državne prosvetne uprave, **miren razvoj in smiselno izpopolnitev univerze, dokler ne bo cela in popolna, kakršno Slovenci hočejo in zahtevajo.**

Ne obljubljamo bogatih dotacij, ali **potrebna sredstva za mlado univerzo, ki nič nima in začetne** investicije potrebuje, ji moramo oskrbeti. Vso dobro voljo, naklonjenost in popolno razumevanje kr. vlade Vam lahko zagotovim.

Vlada, ki z njo sodeluje in jo podpira voditelj Slovencev dr. Korošec, tudi drugače v tem vprašanju misliti in delati ne sme in ne more, kot da za slovensko vseučilišče stori vse, kar more.

Cestitke zagrebške in belgrajske univerze ter slovenske Akademije

Slavnostno zborovanje je nato pozdravil rektor zagrebške univerze dr. Andrija Živkovič, ki je izrekel čestitke v imenu zagrebškega vseučilišča. Hrvatsko vseučilišče v Zagrebu je najstarejša znanstvena ustanova v naši državi in je z iskrenim veseljem dočakala jubilej svoje posestrime — ljubljanske univerze. Ta jubilej je velik praznik slovenskega naroda. Nad 60 let je zagrebška univerza nudila tudi Slovencem možnost študiranja in jim jo nudi tudi še danes. Znanstveni uspehi slovenske univerze v 20 letih njenega obstoja pa so tako lepi, da jo zagrebška univerza lahko po pravici zavida. Hrvatsko vseučilišče želi, da ostane ljubljanska univerza še naprej žarišče za vzpon in napredek slovenskega naroda v vseh smereh njegovega razvoja.

V znak priznanja je nato rektor dr. Živkovič izročil dr. Slaviču dragoceno listino — povelje in lepo spominsko medaljo. Ta dar je senat zagrebške univerze izbral za jubilej naše univerze na svoji seji dne 15. decembra.

Za njim je spregovoril zastopnik belgrajske univerze prof. dr. Miodrag Ibrovac, ki je izrekel čestitke v imenu rektorja, profesorjev in študentov belgrajske univerze.

Dvajset let ne pomenja v življenju znanstvenega zavoda mnogo, toda napredek slovenske univerze je bil v tej dobi tako viden, da je lahko ponosna nanj. Slovenski narod je v najtežjih časih brez svoje države in brez svoje univerze ustvaril tako lepo kulturo, da jo morejo vsi občudovati. Vsak iskren Srb s spoštovanjem misli na Jerneja Kopitarja, ki je odkril Srbom Vuka Karadžiča in bil eden izmed glavnih tvorcev gibanja za srbski narodni jezik. Belgrajska univerza želi, da bi bilo njeno sodelovanje z ljubljansko univerzo v bodočnosti čim širše in globlje.

Iskrene besede zastopnika srbske univerze so vsi navzoči sprejeli z iskrenim navdušenjem in dolgotrajnim ploskanjem.

Rektor dr. Matija Slavič je nato zaprosil pokrovitelja proslave, predsednika Akademije znanosti in umetnosti dr. Rajka Nahtigala, da naj spregovori nekaj besed. Predsednik Akademije znanosti in umetnosti je v svojem govoru posebno podčrtal poslanstvo slovenske univerze na našem ozemlju, kjer se stikajo tri evropske kulturne sile, in sicer: romanstva, slovanstva in germanstva.

Rektor vseučilišča je nato sporočil, da je slovenska univerza prejela v teh dneh toliko pismenih in brzojavnih čestitk in pozdravov iz vseh krajev, da jih ni mogoče v kratkem času našteti. Prečital je le brzojavko bivšega prosvetnega ministra Dimitrije Magaraševiča, ki je pred letom dni dal predlog, da se v Ljubljani ustanovi Akademija znanosti in umetnosti.

Pozdrav slovenskih občin

V imenu mesta Ljubljane je nato čestital slovenski univerzi mestni župan dr. Jure Adlešič. Med velikim navdušenjem je sporočil, da prinaša čestitke vseh slovenskih občin, ki so ga za to posebej pooblastile.

Dr. Korošec o ustanovitvi naše univerze

Rektor vseučilišča dr. Matija Slavič je nato podal besedo častnemu doktorju dr. Antonu Korošcu. Trajalo je več minut, preden se je polegel vihar navdušenja, ki je zadonel po dvorani, ko se je dvignil predsednik senata dr. Anton Korošec. V svojem govoru je dr. Korošec izvajal:

Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospodje ministri, gospod ban, gospodje: rektor, dekani, profesorji, gospe in gospodje!

Ko so mi prijatelji naznanili, da sem tudi jaz določen za govornika na današnjem slavnostnem zborovanju, so mi izrazili željo, naj v svojem govoru povem stvari, katere so v zvezi z ustanovitvijo slovenske univerze v Ljubljani in katerih ni ne v knjigah, ne v časnikih.

In ko sem pregledoval zadnje dni literaturo o slovenski univerzi in primerjal podatke s svojimi spomini, moram povedati, da je vestni historiograf naše univerze gosp. prof. dr. Janko Polec v svojih spisih vse in še več povedal, nego mi pravijo moji spomini.

Odkar smo se v Jugoslaviji potegovali za ustanovitev slovenske univerze, nismo nikjer naleteli ne principielno, ne taktično na noben odpor, ne na najvišjem mestu, ne v vladi in ne pri strankah. Bilo je navdušenja različnih stopenj, a odpora ni bilo.

Tako je prišlo do zgodovinske seje ministrskega sveta dne 2. julija 1919 leta, na kateri je bil sprejet zakonski predlog g. ministra prosvete Ljube Davidoviča, da se ustanovi slovenska univerza v Ljubljani.

Predsednik ministrskega sveta je bil takrat g. Stojan Protič, a jaz sem zavzemal v njegovi vladi položaj podpredsednika. Gospod Protič je bil prepričan, da naredi Slovencem in meni, ki sem mu bil tudi osebni prijatelj, veselje in čast, ako tej seji predseduje Slovenec. In zato se je umaknil ter prepustil predsedovanje meni.

Seja je tekla mirno in gladko. Rekel sem že, da gospod profesor in akademik dr. Polec zelo točno in natančno opisuje one dogodke, ki so se tikali ustanovitve.

Samo enega dokumenta nima v svojih spisih.

To je zapisnik seje ministrskega sveta o ustanovitvi univerze v Ljubljani.

Ta zapisnik se glasi:

Zapisnik
seje ministrskega sveta o ustanovitvi univerze v Ljubljani.

»Seja dne 2. VII. 1919.

Prisotni so gg. podpredsednik Korošec, Veljkovič, Davidovič, Kapetanovič, Hadžič, Krulj, Pribičevič, Gostinčar, Alaupovič, Ninčič, Gluhič.

Poročilo o univerzitetskem zakonu. Ustanavlja se univerza v Ljubljani s petimi fakultetami, toda medicinska samo za prvi dve leti.

Ustanovitvi medicinske fakultete se protivi g. Krulj iz razloga, ker se ustanavlja istočasno fakulteta v Belgradu. Ostali vsi glasujejo za predlog ministra prosvete.«

Ta zapisnik sem dobil v tajnem arhivu ministrskega predsedništva.

Največje važnosti je bilo, da je bil g. minister prosvete Davidovič z vsem srcem za našo univerzo in da mi je bil tudi predsednik skupščine g. dr. Drag. Pavlovič naklonjen.

Zato je šlo vse tako hitro in lahko. Dne 2. julija je bil zakonski predlog sprejet v ministrskem svetu, a dne 16. julija v zadnjem branju definitivno v Narodnem predstavništvu, 23. julija pa podpisan od regenta Aleksandra in vsega ministrskega sveta.

To je bil zgodovinski del mojega govora. Sedaj je treba izgovoriti slavnostni del.

Priznanje profesorskemu zboru

Pri Begunjah na Gorenjskem leži v smeri proti Begunjščici čudovita, lepa dolina Draga. Ako krenete s ceste in se sprehajate po zelenih livadah in tratah ob cesti, opazite tako rekoč pri vsakem koraku, kako curljajo iz zemlje srebrnobeli trakovi čiste žive vode in hite, kakor da bi se jim bogve kam mudilo v bližnji potoček ob cesti.

To vse vre, skaklja, teče, hiti, to je živo življenje vode, polno tajnosti in mladosti.

Alma Mater Universitas Alexandrina Labacensis — Slovenska univerza! — to je tvoja slika, slika tvoje delavnosti, tvoje mladosti, Tvoje čudovite, bogate rodovitnosti.

Odkar nam je Jugoslavija tebe položila v slovensko naročje, si postala naša slovita, velika

Predsednik senata dr. Anton Korošec govori na slavnostnem zborovanju v Unionu

in bajna dolina Draga. Odprlo se nam je sto in sto in zopet sto izvirov, iz katerih nam priteka znanost, umetnost, tehnika, arhitektonika in tako dalje, in tako dalje in vse to teče in hiti v reko, ki se imenuje slovenska kultura.

A to je samo to, kar vidimo. Toda, ako bi obiskovali predavalnice, seminarje, laboratorije po naših univerzitetnih poslopjih, potem bi videli in čuli še mnogo večji del onega, kar se imenuje kultura, ki jo sadijo častivredni in veleučeni profesorji v srca in duše naše sprejemljive mladine.

Gospodje profesorji, ki ste življenje in duša naše univerze, bodite prepričani, da vam danes ob priliki 20 letnice naše univerze ves slovenski narod izraža svoje občudovanje, priznanje in globoko zahvalo.

Slovenska univerza naj živi, raste in cvete!

Navdušene manifestacije cele dvorane dr. Korošcu so trajale še dolgo potem, ko je naš voditelj že zaključil svoj govor. Navzoči so navdušeno vzklikali naši univerzi in njenemu največjemu skrbniku — dr. Ant. Korošcu.

Vseučilišče - stoletna zahteva

Zaključni govor je imel nato vseučiliški profesor in član Akademije dr. Janko Polec, ki je podal v zgoščeni obliki zgodovino celotne borbe za našo univerzo.

V svojem govoru je izvajal, da ima Ljubljana visokošolsko tradicijo izza dobe jezuitskih kolegijev. Zaradi neugodnih zunanjih razmer so se pri ljubljanskem kolegiju za višje študije potrebne stolice tekom 17. stoletja postopoma ustanavljale. Koncem tega stoletja je bil v Ljubljani že filozofski in bogoslovni študij v smislu uredbe svoje dobe in se skladno nista bistveno razlikovala on onih na univerzi. Po razpustu jezuitskega reda so bila ustanovljena državna vmesna višja učilišča, zaradi sporov v zavodu pa je vlada l. 1785. ukinila v Ljubljani filozofski študij. Tri leta nato pa je bila prošnja stanov toliko uslišana, da se je obnovil normalni filozofski študij in dve leti nato bogoslovski.

Francoska vlada je že l. 1810 ustanovila v Ljubljani popolno visoko šolo, ki jo je obiskovalo nad 300 slušateljev. Po l. 1816 so bile vse prošnje zaman, da bi se nadaljeval ta pouk v Ljubljani. Bistven preobrat je prineslo revolucijsko leto 1848, ko prvič stopimo na plan z zahtevo po slovenskem vseučilišču. Ta zahteva se je ponavljala na vseh taborih v letih 1868 in 1869.

V letu 1898 smo vstopili v novo razdobje boja za univerzo, ki ga nato nismo več prekinili. Narodno-politični izgredi na avstrijsko-nemških univerzah so v februarju 1898 vnovič sprožili zahtevo po slovenski univerzi. Še bolj pa se je razgibalo slovensko dijaštvo v tej borbi v l. 1901, ko se je oglasila zahteva po italijanski univerzi v Trstu. Ta borba poslej ni več ponehala do l. 1918, ko se je po zedinjenju s Srbi in Hrvati 5. decembra 1918 prvič sestala Vseučiliška komisija in izvolila za predsednika dr. Majarona. Začelo se je posredovanje pri vladi in 6. marca 1919 je poverjenik dr. Verstovšek uradno sporočil Vseučiliški komisiji, da je ministrski svet sklenil, naj se na jesen odpre slovensko vseučilišče v Ljubljani. Tako se je izpolnil naš največji kulturni ideal. Zato se svetlemu spominu dr. Majarona in dr. Karla Verstovška danes klanjamo z največjo spoštljivostjo in hvaležnostjo. S kraljevim ukazom z dne 31. avgusta 1919 so bili imenovani po trije profesorji za bogoslovno, medicinsko in pravno fakulteto ter po štirje za ostali dve fakulteti.

Ob zaključku je Akademski pevski zbor zapel še enkrat »Zdravico«, občinstvo pa je še dolgo navdušeno vzklikalo naši univerzi, našemu narodnemu voditelju, profesorjem univerze in akademski mladini. Ob 1 popoldne se je zborovanje zaključilo.

Zadušene komunistične demonstracije

Bogataševa hčerka komunistka — V Splitu ubiti komunist je bil tudi vlomilec in tat

Demonstracije v Splitu

Zagreb, 17. decembra. AA. Danes, 17. decembra ob 9.30 se je zbralo ob obali v Splitu okoli 600 ljudi. Ta skupina se je počasi povečala na več kot tisoč oseb. Množica ljudstva se je zbrala z namenom, da bi demonstrirala in navalila na policijsko postajo Grad. Na povelje policije, naj se demonstranti razidejo, so nekateri iz gruče začeli metati kamenje in vzklikati v komunističnem duhu. Potem ko je bilo sedem varnostnih organov ranjenih, in sicer eden težje s kamenjem, 6 pa lažje s kamenjem in kroglami iz samokresov, je policija uporabila strelno in hladno orožje tako, da so bili prvi streli oddani v zrak. Množica je še dalje naskakovala in je bil pri spopadu težko ranjen Buljanovič Vicko iz Splita, ki je med prevozom v bolnišnico umrl. Razen Buljanoviča je bilo od krogel in hladnega orožja lažje ranjenih še sedem ljudi. Zatem sta bila v kratkem času vzpostavljena po vsem Splitu red in mir.

Buljanovič Vicko je znan **komunist, vlomilec in tat** ter je bil že večkrat zaradi kaznivih dejanj pred sodiščem obsojen. Drugače je v Zagrebu in na področju banovine Hrvatske vladal ta dan popoln red in mir.

Smrt ravnatelja dr. Markoviča ob aretaciji njegove hčere

Belgrad, 18. decembra. AA. V zvezi s preiskavo, ki jo vodi **zaradi zadnjih komunističnih demonstracij, je uprava mesta Belgrada ukazala, da se privede tja in zasliši** med drugimi tudi **Ranka Markovičeva, slušateljica filozofije,** ki stanuje v Brankovi ulici št. 13. Danes zjutraj, nekaj čez šesto uro, so bili poslani tja 2 civilna organa in en orožnik, da Ranko Markovičevo privedejo na upravo mesta Belgrada. Ti organi oblasti so prišli v hišo v Brankovičevi ulici 13, v kateri stanuje tudi **dr. Edo Markovič, ravnatelj Prizada,** s svojo družino. Ko jim je odprla Kata Grajzniker hišna vrata, so organi oblasti zahtevali, naj jim pokaže, kje stanuje Ranka Markovič. En civilni policist in orožnik sta se podala v sobo, drugi civilni organ pa je ostal na dvorišču Čeprav je kuharica Grajzniker videla orožnika in civilnega policista, je šlakakor sama pravi, povedat gospodarju, da neki ljudje hočejo napasti njegovo hčerko. Dr. Edo Markovič je skočil k oknu s samokresom v roki in dvakrat ustrelil na civilnega policista na dvorišču, ter ga težko ranil. Toda policist, ki ni poznal dr. Markoviča in tudi ni vedel, kaj se znotraj dogaja, je v silobranu začel tudi streljati s svojim službenim samokresom ter pri tej priliki ranil dr. Markoviča, ki je čez nekaj časa izdihnil. Zaradi tega tragičnega dogodka so prišli na kraj sam pristojni organi sodne komisije in državni tožilec okrožnega sodišča za mesto Belgrad. Uvedena je preiskava.

•

Pokojni dr. Markovič je bil rojen leta 1885 v Djakovem ter je absolviral trgovsko akademijo v Osijeku, poljedelsko fakulteto pa v Hallu v Nemčiji. Po končanih študijah je bil organizator in zadružni revizor Hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva v Zagrebu. Od leta 1918 dalje je bil šef oddelka za zadružništvo in tajnik Zveze hrvatsko-slavonskih zadrug. Narodno veče mu je leta 1918 zaupalo tudi resor poverjenika za prehrano. Naslednjega leta je postal ravnatelj Jugoslovenske banke d. d. v Zagrebu ter ostal na tem položaju do leta 1934, ko je postal ravnatelj Prizada. To mesto je zavzemal do svoje smrti.

Pokojni dr. Markovič se je politično kot jugoslovanski nacionalist udejstvoval z dr. Srdjanom Budisavljevičem, nato se je pa ločil od njega ter se priključil Juraju Demetroviču. Sodeloval je pri raznih narodnoobrambnih društvih. Med drugim je bil prvi guverner Jugoslovanskega Rotary distrikta.

Slovencem v Kanalski dolini!

Dogovor, ki sta ga sklenili Italija in Nemčija zaradi preselitve Nemcev iz Italije, se tiče seveda tudi Nemcev v kanalski dolini in ne le Nemcev na Južnem Tirolskem.

Ta dogovor se pa nikakor ne tiče Slovencev v Trbižu, Žabnici, Ukvah, Beli peči, Ovčji vasi, Lipalji vasi in drugod v kanalski dolini. Vsi nasprotni glasovi premnogih propagandistov v kanalski dolini so popolnoma brez vsake podlage. Zato naj se Slovenci te doline prav nič ne pustijo begati od nobenega propagandista, pač pa naj ga naznanijo pristojni oblasti, ki ga bo že znala poučiti, da bo znal pustiti Slovence v miru v stvari, s katero nimajo nobenega opravka. Če se je pa kdo izmed Slovencev do sedaj dal že zapeljati po škodljivi propagandi in je podpisal predpisano izjavo, naj se oglasi pristojnim oblastem in naj izjavi, da je Slovenec in zaradi tega preklicuje svojo prejšnjo izjavo. Slovenci v kanalski dolini! Ostanite mirno na domovih svojih očetov in ne poslušajte nikogar, ki vas bega z vojno ali pa s tem, da boste izgubili v vsakem slučaju svoj dom in da vas bodo preselili v južno Italijo. O tem ni govora, vsiljivim propagandistom pa pokažite vrata.

O sokolskem starosti na Korčuli

Splitski »Hrvatski list« sporoča, da so organi finančne kontrole v vlaku prijeli nekega Ivana Tedeschija, ki so pozneje v njem ugotovili tudi starosto jugoslovanskega Sokola na Korčuli. Pri njem so našli mnogo čekov v ameriških dolarjih ter angleških funtih, ki jih je hotel prodati na črni borzi v Zagrebu. Vsega denarja je mož imel pri sebi nekako za 100.000 dinarjev. Tedeschija so naznanili finančnemu ministrstvu v Belgradu. »Hrvatski list« s tem v zvezi piše, da je bil Tedeschi takoj po prevratu obsojen na poltretje leto zapora zaradi ponarejenih faktur, s katerimi je zamenjaval krone v lire. Vkljub temu pa je bil mož pozneje vendarle izvoljen za starosto Sokola na Korčuli.

„Komplicirana taktika" g. dr. A. Kramerja

(Razgovor o njegovih zaslugah za slovensko univerzo)

»Jutro«, ki je tik do zadnjega trenotka ignoriralo dvajsetletnico slovenskega vseučilišča, se je pridružilo splošnemu prazničnemu razpoloženju kislega obraza šele na samo jutro slovesne proslave in posvetilo temu velikemu nacionalnemu dogodku prisiljen uvodnik, ki je veliko bolj podoben opravičevanju JNS, kakor pa proslavljanju slovenske univerze in njenega dela za naš narod. Dobro vedoč, da se za slovensko univerzo, kakršna je, namreč središče slovenskega ustvarjajočega duha, povojni naprednjaški tabor nikoli ni nič prizadeval, razlaga njegovo glasilo, zakaj se je v tem taboru tolikrat javljal »kritičen odnos nasproti ljubljanski univerzi«. Dr. Žerjavovemu krogu, tako izvaja »Jutro«, je bil namreč pred očmi samo tak kulturni zavod, ki bo ustrezal njegovemu političnemu programu in kulturnemu obzorju: ljubljanska univerza bi morala torej, kakor dr. Kramerjevo glasilo obširno razpreja, pobijati tako zvani klerikalizem po zgledu »Jutra«, podajati nacionalno in državljansko vzgojo v smislu »Orjune« in tretjič, ne bi smela gojiti slovenstva v »tistem ozkem omejenem smislu«, ki pravi, da smo Slovenci narod in da imamo svojo lastno nrav in omiko ter zato enakopraven položaj v jugoslovanski skupnosti.

Ker so nam ti vzvišeni ideali naše JNS že celih dvajset let znani, bi se z njimi sploh ne pečali, čeprav »Jutrov« uvodnik smatra, da so še danes aktualni in da zato ne more tako iz srca čestitati naši univerzi, kakor bi rad, ker očividno univerza še danes »Jutrovemu« političnemu in kulturnemu idealu ne ustreza in hodi celo v »sedanjih časih težkih preizkušenj in usodnih odločitev« svoja pota, ne oziraje se na naprednjaštvo in unitarizem v smislu ljubljanske JNS. »Jutrovi« opomini naši univerzi, da »naj ne stoji izven naroda in njegove usode,« so preveč domišljavo smešni, da bi bili vredni odgovora pametnih in kulturnih ter sodobnih ljudi. Pač pa smo primorani ozreti se na izvajanja, ki jih je kot dopolnilo k omenjenemu uvodniku napisal sam šef ljubljanske JNS g. dr. Albert Kramer. On seveda tudi nima nobene besede za zasluge dr. Antona Korošca za slovensko univerzo in za častno priznanje, ki ga je zato ob njeni dvajsetletnici dobil, saj je to, kakor nam je že prej razložil »Jutrov« uvodničar, delo »reakcionarnih sil«, ki so dr. Korošca odlikovale, zato da »vsilijo duhu svojo avtoriteto in ga prisilijo, da kloni pred oblastjo in močjo.« Tem bolj pa dr. Albert Kramer v svojem članku povzdiguje — svoje zasluge, ki jih velikodušno deli z Davidovičevimi in dr. Pucovimi; začuda je malodane prezrl zasluge svojega velikega prijatelja in sotrudnika, gosp. Ivana Puclja. Kljub temu je prispevek dr. Kramerja k dvajsetletnici slovenske univerze, ki je zanj samo jugoslovanska, kakor venomer poudarja, zelo dragocen, ker nam avtor svoje »zasluge« za naš najvišji kulturni zavod, čeprav nehote, sam v pravi luči razkriva.

Ogromno dolgi dr. Kramerjev prikaz nam namreč ne pove bistveno nič drugega, kakor da obširno navaja vse velike ovire, ki so bile postavljene na pot uresničenju našega stoletnega ideala; te ovire pa so vse izhajale iz — dr. Kramerjevega političnega tabora! S tem je njegov sedanji šef sam točno opredelil svoje zasluge za slovensko univerzo, za kar mu bo naša zgodovina samo hvaležna. Torej najprej je bil »narodni napredni« tabor proti teološki fakulteti, dr. Kramer pa je našel izhod, da je katoliška fakulteta v Ljubljani postala »kumica pravoslavne fakultete v Belgradu.« Ko je bila zadeva s to kumico rešena, se je pojavilo vprašanje medicinske fakultete, glede katerega dr. Kramer odkrito priznava, da se je popolnoma pridružil stališču belgrajskih »naprednih« krogov, da je Belgrad na prvem mestu, potem Zagreb, slovensko kulturno središče pa naj se zadovolji s prvim bijenijem. Glavna ovira pa je bila po razlaganju dr. Alberta Kramerja ta, da bi mogla univerza v Ljubljani postati zatočišče in negovališče slovenskega jezika in duha; to pa, kakor dr. Kramer sam obširno utemeljuje, nikakor ni smelo biti! Ljubljanska univerza ne sme, kakor je to v imenu JDS v parlamentu poudarjal dr. Puc, biti slovenska, marveč jugoslovanska univerza v smislu srbsko-hrvatsko-slovenskega mišmaša, kakor je to bilo v dr. Žerjavovem, oziroma Kramerjevem programu; naša univerza naj bi torej služila za orodje centralizmu in unitarizmu, kakor ga je oznanjalo »Jutro«. Vse te diskusije so trajale več ko en mesec, univerze pa le še ni bilo, prišlo je namreč na vrsto vprašanje profesorjev, ali so ali niso od vseučiliške komisije predlagani profesorji dovolj »državotvorni« ali ne... Katere pa so bile v teh burnih pripravah in razpravah dr. Kramerjeve zasluge? Iz njegovega pripovedovanja samega je razvidno, da ni mogel za uresničenje naše univerze bogvekaj storiti, naj bi bil tudi sam mogel ali hotel, ker so po njegovi ugotovitvi sami vse omenjene načelne in zraven še finančne težave prihajale iz političnega tabora združene jugoslovanske »demokracije«, kateremu je z dušo in telesom pripadal sam! Pač pa je dr. Anton Korošec na slavnostnem zborovanju v »Unionu« na podlagi zapisnika seje ministrskega sveta 2. VII. 1919, ki je pod predsedstvom dr. Ant. Korošca sklenil ustanovitev univerze v Ljubljani, ugotovil, da na tem ustanovnem dokumentu ni podpisa dr. Alberta Kramerja, ki se je takrat raje mudil drugod, kakor da bi s svojim podpisom potrdil svoj pristanek in soglasje v najvažnejši kulturni zadevi slovenskega naroda.

Najlepše pa še pride. Rektor dr. Slavič je na slavnostni seji univerze gotovo kot najbolj avtoritativna oseba v tem pogledu povedal, da je slovenska univerza do leta 1934 morala prestati največje težave, krize in napade, za časa diktatorskega režima je bil v nevarnosti njen obstoj sploh, niti kredita za lastno zgradbo niso mogli ves čas dobiti, le z režimom po l. 1934 je napočila zanjo nova doba, ko more biti varna in se razcvitati. Največ povedo številke: v prvih 16 letih svojega obstoja je dobila vsega okrog pol milijona dinarjev, v zadnjih štirih letih pa okrog 50 milijonov; v letih, ko je vedril v Belgradu dr. Kramer, je slovenska univerza životarila pod stalno nevarnostjo, da jo okrnejo in sploh zaduše, ko so nastopili režimi, v katerih ima veljavo beseda dr. Korošca, pa se začenja šele dostojno slovenskega naroda in jugoslovanske države razvijati. Kje so torej zasluge dr. Alberta Kramerja, ki je bil glavni steber vseh jugoslovenskih unitarističnih režimov in gibajoči duh diktature? Kaj je storil, da bi se ne zaprle posamezne fakultete, da se ne bi univerzi zadrgnil vrat pod pretvezo finančne nemožnosti, da se ne bi odpravil slovenski učni jezik na njej (načrt, ki ga je preprečila le naša pazljivost) in da se ne bi sploh odpravila?

Poslušajte, kako gospod dr. Albert Kramer sam označuje svoje zasluge za slovensko univerzo v tej dobi:

> »Ko sva bila« — tako piše —»z gospodom Pucljem člana vlade, se je vprašanje (odprave slovenske univerze) pojavila ponovno, tokrat v opasnejši obliki. Ne bom razpravljal o poedinostih dolgotrajne in težavne borbe, ki se je okrog tega vprašanja razvila v vladi. Poslužiti smo se morali komplicirane taktike, da z navideznim popuščanjem ne izgubimo svojih pozicij in omogočimo uspeh, to je očuvanje integritete ljubljanskega vseučilišča. Politik je tu in tam dolžan, da se izpostavi očitkom in napadom in s tem ojača svoje stališče...«

Zdaj imamo — dr. Kramer in Pucelj sta rešila slovensko univerzo s svojo »komplicirano taktiko«, namreč tako, da sta kot Slovenca v vladi podpirala namero diktature, da se slovenska univerza, ki jo je »Jutro« vedno označevalo kot »leglo slovenskega separatizma«, črta in v Belgradu ustanovi eno in enotno jugoslovensko vseučilišče! To je tista sloveča »komplicirana taktika«, s katero je zdaj dr. Kramer sam ovekovečil sebe in svoje zasluge za slovensko univerzo in za slovenski narod sploh. Zelo dobro je tudi povedal, da je njegovo popuščanje bilo samo »navidezno«, to je, da je s tem nameraval »ojačiti svojo pozicijo«, to je, ostati pri režimskih jaslih. Dr. Kramer hoče namreč dopovedati preprostim ljudem, da je v srcu bil za slovensko univerzo, da pa jo je pomagal rušiti le zato, da bi ga »klerikalci« napadali, zakaj ti napadi so potem »jačali« njegovo pozicijo — on je ostal v vladi in v njej sedel še trdneje in — slovenska univerza je bila rešena!

Tej »komplicirani taktiti« se bo seveda vsa Slovenija in z njo vsa država samo iz dna srca zakrohotala. Kdo pa je mogel za časa diktature ministra Kramerja sploh napadati, ko pa je vsak imel usta zavezana? Čemu torej »komplicirana taktika?« In če bi bil kdo Kramerja napadal, ki bil prišel prej v Mitrovico, kakor da bi bil s svojo opozicijo »ojačal« Kramerjevo pozicijo, ki je ravno zato trdno sedel v vladi, ker je razen v drugih slovenskih stvareh radevolje popuščal režimu tudi v zadevi slovenskega vseučilišča, saj je ljubljanski JNS to vseučilišče od same ustanovitve bilo trn v peti prav zato, ker je bilo slovensko. In da je dr. Kramer zletel iz vlade in moral dati slovo svojemu političnemu položaju v državi sploh, kakor tudi, da se je slovenska univerza ohranila in po njegovem odhodu s pozornice začela procvitati — to oboje ni dr. Kramerjeva zasluga, ampak zasluga naših slovenskih mož, ki so odstranili s poti največjo oviro na poti našega slovenskega političnega in kulturnega napredka: politični položaj in usodni vpliv dr. Kramerja in njegove komplicirane taktike.

Pogled v unionsko dvorano med slavnostnim zborovanjem

Oklopnica „Admiral Graf von Spee" se je sama razstrelila

Na desetine tisočev ljudi je opazovalo to žaloigro

Nemška vlada je urugvajski vladi poslala oster protest

Nemški kancler Hitler je dal oklopnici »Admiral Graf von Spee«, ki je bila ujeta v luki Montevideo v Urugvaju in je morala v noči od nedelje na ponedeljek zapustiti pristanišče, ali pa se pustiti internirati za vso dobo vojne, da naj zapusti pristanišče, a da naj se takoj sama sebe razstreli, da ne bi padla v sovražnikove roke

Nemška vlada je konec oklopnice »Admiral Graf von Spee« objavila v treh zaporednih uradnih poročilih, ki pravijo, prvo, da bo ladja morala zapustiti luko, ker je tako zapovedala urugvajska vlada, drugi, da bo poveljnik ladje Langsdorf na povelje Hitlerjeve ladjo sam potopil tretji, da je kapitan Longsdorf svoje povelje že izvedel in ladjo izven luke Montevideo potopil

Angleško poročilo o razstrelitvi nemške križarke

Angleški Reuterjev urad je po radiu tako-le opisal potek tega dogodka:

Ker je sinoči ob 22.30 (našega časa) potekel za nemško vojno ladjo rok, ko mora luko zapustiti, so bila ves dan mrzlična posvetovanja. Urugvajska vlada je popoldne poslala posebno komisija na ladjo, da ugotovi, če je za plovbo sposobna. Nemški poveljnik je dejal, da je ladja popolnoma sposobna za plovbo, toda kuhinja in drugi prostori so tako poškodovani, da ne more jamčiti za prehrano 1.000 mož posadke. Urugvajska vlada je na to sklenila, da se na ugovarjanje nemškega poveljnika in nemškega poslanika ne more ozirati, ker tega ne dovoljujejo predpisi nevtralnostnega zakona. Nemški ladji rok ni bil podaljšan. Odločilnega pomena je bil nastop poslanika severnoameriških držav, ki je urugvajsko vlado opomnil, da se mora strogo držati predpisov panamske konference o nevtralnosti ameriških držav.

Nekaj časa predno je rok potekel, je nemška vojna ladja, ki je že popoldne odložila 500 mornarjev na neko nemško trgovsko ladjo, dala znamenje, da bo odplula iz luke. Nemška ladja je počasi plula proti odprtemu morju. Ko je bila izven pristanišča, a še vedno v 3 km pasu nevtralnega območja, se je obrnila proti severu, tako, da so vsi opazovalci mislili, da hoče priti v argentinsko pristanišče, ki je oddaljeno 12 ur, da se tamkaj zasidra in pridobi spet nekaj časa za nujna popravila. Nemško oklopnico je spremljevala nemška trgovska ladja »Tacoma«, ki bi po mednarodnem pravu ne smela zapustiti luko istočasno, kakor vojna ladja.

Angleška letala so nemške ladje stalno spremljevala. Nekoliko po 1 uri se je »Admiral Graf von Spee« ustavil zunaj v ustju reke La Plata. Nato so videli, da zapušča vso moštvo ladjo in prestopa na spremljajočo trgovsko ladjo, nekaj pa tudi na urugvajske ladje, ki so bile v bližini.

Na obrežju se je zbralo na deset in deset tisočev ljudi, ki so gledali za nemško ladjo, v pričakovanju, da vidijo prizore bitke, ki je bila napovedana s številnimi angleškimi vojnimi ladjami, ki so čakale na preži daleč zunaj na morju. Toda nekoliko pred polnočjo treskne nad morjem strašna eksplozija. Nemška vojna ladja je bila zavita v črne oblake, skozi katere so sikali goreči zublji. Iz dimnika je švigal visok plamen. Takoj je sledila druga eksplozija, ki je nemško vojno ladjo prelomila na dvoje. Nato so sledile še druge manjše eksplozije. Moštvo je na trgovski ladji stalo v slavnostni stoji, ko se je nemška vojna ladja potapljala.

Potem je argentinska vojna ladja prevzela na krov poveljnika potopljene oklopnice kapitana Langsdorfa in višje častnike. Nemško trgovsko ladjo »Tacoma« pa so z moštvom vred zasegle urugvajske oblasti in jo prepeljale v pristanišče Montevideo. Po nekih poročilih je kapitan Langsdorf napravil samomor.

»Admiral Graf von Spee« se je potopila na plitvini, tako, da ni vsa izginila pod vodo. Petero angleških bombnikov, ki so nemško ladjo spremljevala — a niso metala bomb — je potem odletelo na krov matične ladje »Arc Royal«, ki je čakala zunaj na morju kot oddaljena nema priča konca nemške oklopnice.

Kako Francozi poročajo o katastrofi

Montevideo, 18. decembra. AA. (Havas.) V trenutku, ko je žepna križarka »Admiral v. Spee« dvignila sidra, se ni vedelo, kam bo krenila. V prvem hipu so menili, da bo ladja odšla proti argentinskemu vojnemu pristanišču Puerto Belo Grado, da bi dobila potreben material za popravila, da bi se ladja potem mogla spustiti v borbo z britanskimi bojnimi ladjami. Prav tako so mislili, da bi utegnil v nasprotnem primeru poveljnik nemške bojne ladje potopiti svojo ladjo. V pristanišču se je zbrala ogromna množica, ki je opazovala vse, kar se je dogajalo na nemški ladji prej, preden je odplula. Moštvo nemške križarke je odgovarjalo na pozdrave svojih sonarodnjakov. Ladja je nato dvignila sidro in odrinila proti vhodu v kanal. Ko je prispela do znamenja, ki kaže vhod v luko Montevideo v severozahodni smeri, je nemška ladja zmanjšala svojo brzino. 2 civilni urugvajski letali sta neprestano leteli in pazili na vsa gibanja in vse premike nemške ladje. Ko je ob 18.15 zapustila ladja pristanišče, je nadaljevala plovbo do pet milj od obale. Tu se je vsidrala in poveljnik je ukazal večini posadke, naj se vkrca v rešilne čolne. Na ladji je ostal njen štab in nekateri mornarji, ki so se prostovoljno javili, da bodo ostali na ladji do same potopitve. Ko so se reševalni čolni oddaljili od ladje, se je zaslišala močna eksplozija, točno ob 20. Nemška ladja se je začela potapljati ter se je nagnila na levo stran. Malo pozneje so se zaslišale še druge eksplozije, nakar se je jeklena masa hitro potopila. Ognjeni zublji so se dvigali visoko proti nebu in kmalu je bilo videti samo ladijski stolp, ki je do 20.40 ostal na površju. Na kraju potopitve je ogromen plamen gorečega petroleja pokril morje. Kmalu nato je tudi stolp izginil pod vodo. Približeval se je mrak in videti je bilo le že obrise številnih ladij, katere je osvetljeval plamen petroleja od tam, kjer se je potopil Admiral Graf v. Spee. Z obale je več tisoč oseb spremljalo vse faze te drame, ki se je odigrala približno 10 km od pristanišča blizu svetilnika Panella. Ladje vseh vrst, remorkerji, urugvajski in argentinski, bojne ladje in najrazličnejši čolni za reševanje so se zbrali blizu kraja, kjer se je ladja potopila. V daljavi so se videli obrisi zavezniških bojnih ladij, ki so prav tako poslale svoje reševalne čolne, da bi sodelovale pri reševanju. Malo kasneje so polagoma prihajali v pristanišče čolni s člani posadke nemške ladje. Prva je prispela argentinska križarka Libertad, za njo pa argentinski remorkerji, ki so vkrcali večidel preživelih. Tudi nemška ladja Tacoma je prispela v luko. Vsidrala se je nedaleč od mesta, kjer se je Admiral v. Spee potopil. Tudi na Tacomi je bilo več članov posadke bojne ladje. Poveljnik nemške bojne ladje se nahaja na argentinski križarki Libertad. Člani posadke so se začeli izkrcavati pod močno svetlobo reflektorjev in prebivalstvo je preživelim dajalo razna darila. Na morski površini se je še videl plamen gorečega olja in petroleja. To so bili zadnji ostanki ponosne nemške ladje Admiral Graf von Spee.

Hitler je dal povelje za potopitev

Amsterdam, 18. dec. t. Reuter. Nizozemski časopisi pravijo, da je Hitler dal povelje za potopitev bojne ladje »Admiral Spee« po dolgem posvetovanju s pomorskimi strokovnjaki, ki so naglasili, da ladja pod nobenim pogojem ne sme pasti v angleške roke, naj se zgodi kar hoče. Šele po dolgem času se je dal Hitler prepričati, da je samo potopitev edini izhod iz položaja. Nizozemski listi trdijo, da bodo oblasti začele zbirati za časa božičnih praznikov posebni sklad, s katerim se naj zgradi nova enaka bojna ladja in pokloni Hitlerju. Posadka potopljene ladje bi potem na novi bojni ladji prevzela službo.

Zadnje pismo poveljnika »Admirala Spee«

Montevideo, 18. dec. AA. Havas: Pismo, ki ga je poveljnik nemške bojne ladje Admiral Graf v. Spee poslal nemškemu poslaniku, je zelo dolgo. Poveljnik nemške ladje obžaluje, da so urugvajske oblasti odklonile podaljšanje roka, ki bi bil potreben za popravila, zlasti pa glede preskrbe z življenjskimi potrebščinami. Pismo trdi, da bojna sposobnost ladje ni bila prav nič zmanjšana. Dalje pravi poveljnik nemške ladje, da je 13. decembra napadel britansko križarko Exeter in jo onesposobil za nadaljno borbo. Nato je odplul z ladjo v Montevideo, da bi izvršil potrebna popravila. Nato pravi poveljnik v svojem pismu, da mu je bilo znano, da britanska vlada ni priznala razširitve teritorialnih voda čez tri milje na ustju Rio de la Plata. Ko sem, pravi poveljnik nemške ladje, prispel v pas, za katerega sta urugvajska in argentinska vlada zahtevali razširitev pravice teritorialnih voda, ki je pa mednarodno sporno vprašanje, sem otvoril ogenj na britansko križarko pri otoku Lobos, ker je preje britanska križarka izstrelila nekaj granat. Poveljnih nemške ladje zaključuje pismo rekoč, da je bil z ozirom na stališče Urugvaja in zaradi odgovornosti, ki pada na nemškega kapitana zavoljno njegove dolžnosti, da skrbi za življenje nemških mornarjev, edini izhod, da izkrca svojo posadko in da potopi svojo ladjo blizu Montevidea.

Angleške žrtve v bitki z nemško bojno ladjo: 68 mrtvih in 28 ranjenih

London, 18. dec. t. Admiraliteta je objavila vse podatke o mrtvih in ranjenih v bitki z nemško oklopnico »Admiral Graf Spee«. Iz teh podatkov sledi, da je bilo na vseh treh ladjah, ki so se borile z nemško bojno ladjo, 68 mrtvih in 28 ranjenih. Na križarki »Exeter«, ki je bila v borbi najhuje prizadeta, je padlo 5 častnikov in 56 mornarjev, ranjenih pa je 5 častnikov in 15 mornarjev, na križarki »Ajax« je 7 mrtvih in 10 ranjenih, na križarki »Achilles« pa ni bilo nobene poškodbe.

Po poročilih iz krogov angleške admiralitete je čakalo na nemško oklopnico pred pristaniščem Montevideo mogočno brodovje angleško-francoskih vojnih ladij. Med njimi so bile križarke »Ajax«, »Achilles«, »Exeter«, »Duchess«, »Cumberland«, »Graham«, nadalje angleška oklopnjača »Renown« in francoska oklopnjača »Dunquerque«. Končno še velika matična ladja »Arc Royal« s 50 letali. Poleg tega je bilo mnogo podmornic in spremljajočih torpedovk in rušilcev. Skupno število prisotnih letal je znašalo 80.

Visoka odlikovanja angleških mornarjev

London, 18. dec. t. Reuter. Kralj Jurij je odlikoval poveljstvo in moštvo vseh treh vojnih ladij, ki so se udeležile pomorske bitke z nemško križarko »Admiral Spee«. Poveljnik vse eskadre Harwood je postal kontreadmiral in je dobil red Kopeli druge stopnje, ki je najvišje odlikovanje, ki ga more dobiti častnik. Red sam že daje plemiški naslov. Tudi poveljniki posameznih ladij so napredovali in so dobili nižje stopnje istega reda. Druga visoka odlikovanja so bila podeljena ostalim častnikom in moštvu. Ker je znano, da Anglija silno skopari z odlikovanji, je s tem povedano, kako ponosno zre ves angleški narod na to prvo pomorsko bitko, kjer so se male angleške vojne ladje tako sijajno izkazale.

Urugvajci zaplenili »Tokomo«

Montevideo, 18. decembra. b. Nemška ladja »Takoma«, ki je rešila posadko z nemške vojne ladje »Admiral Graf von Spee«, je bila prisiljena spremeniti svojo smer in zapluti v luko Montevideo. Poveljnika ladje so urugvajske oblasti obtožile, da je odplul iz luke brez dovoljenja luških oblasti. Ladjo »Takoma« so urugvajske vojne ladje prisilile nazaj v luko.

Protest Nemčije v Uragvaju

Montevideo, 18. dec. Havas. Nemška vlada je po svojem poslaniku v Montevideu izročila urugvajski vladi najstrožji protest proti postopanju napram oklopnici »Admiral Graf von Spee«, ki ji urugvajska vlada proti predpisom mednarodnega prava ni dovolila daljšega roka, da bi mogla popraviti škodo predno odide nazaj na visoko morje. Nemška nota pravi, da je urugvajska vlada grobo kršila mednarodno pravo in da bo nemška vlada že storila vse potrebne korake, da zavaruje svoje interese.

Urugvajska vlada še na to ni odgovorila, toda v njeni okolici pravijo, da je očitek neutemeljen, ker je poveljnik nemške vojne ladje sam izrecno povedal, da je njegova ladja popolnoma sposobna za plovbo in ker so nemška uradna poročila o poteku bitke vedno naglašala, da so poškodbe, ki jih je dobil »Admiral Spee« malenkostne, ki delovne sposobnosti ladje niso v ničemer okrnile. Urugvajska vlada bo Nemčiji odgovorila, kakor hitro se bo posvetovala z vlado Združenih držav severne Amerike.

Mnenje v Franciji o posledicah

Pariz, 18. dec. AA. Havas: Tukajšnji krogi smatrajo uničenje ladje Admiral Graf v. Spee in bivanje bojne ladje Deutschland v nemških vodah kot znak za konec prvega obdobja pomorske vojne in nenadnih napadov na oceanu. V manj kot treh mesecih so bile nemške bojne ladje velika nevarnost za svetovno trgovino, zlasti pa za trgovino med Ameriko in med zavezniki. V svetovni vojni je nemška križarka Emden v vodah skrajnega vzhoda in indijskega oceana od 2. avgusta pa do 9. novembra 1914 potopila 15 trgovskih ladij skupaj 72.718 tonami; Admiral Graf v. Spee pa je potopil samo 12 ladij. Križarka Deutschland je razen zaplembe ladje City of Flint dosegla še en rezultat s tem, da je uničila britansko pomožno križarko Revalpindi. Ni dvoma, tako poudarjajo francoski krogi, da bo Nemčija poskušala z novimi ladjami ogrožati trgovske poti po oceanu. V času svetovne vojne je po Emdenu in Karlsruhe oborožila Nemčija ladje in jadrnice, ki so nekaj časa potapljale trgovske ladje. Toda tudi te ladje so bile kmalu uničene. Po poročilih, ki so prispela v Pariz in London se zdi, da drugih nemških ladij v vodah Južne Amerike ni.

Kot leta 1919

London, 18. dec. AA. Havas: Primer z nemško bojno ladjo Admiral Graf v. Spee, ki jo je potopila njena lastna posadka, spominja angleške britanske kroge na primer nemškega brodovja, ki je bilo po propadu Nemčije potopljeno od lastne posadke v Scapa Flowu 21. junija 1919. Na ukaz poveljnika je bilo pri tej priliki uničenih 74 nemških bojnih ladij, med njimi 10 linijskih in pet križark. Kancler Hitler je omenil ta dogodek tudi o priliki, ko je bila spuščena v morje nova bojna ladja »Bismarck« meseca februarja letos. V angleških krogih trdijo, da je bilo od začetka vojne potopljenih 19 nemških trgovskih ladij od lastnih posadk. Nemci so raje potopili svoje ladje, kakor pa, da bi jih izročili Angležem. Zadnja ladja, ki so jo Nemci sami potopili, je bila »Tenerifa«. To se je zgodilo pretekli teden. Nemci so od začetka vojne izgubili 186.000 ton trgovskih ladij.

Angleško brodovje odhaja

Rio de Janeiro, 18. decembra. AA. (Reuter.) Angleška linijska ladja »Renown«, matična ladja »Arc Royal« in francoska »Dunguergue« so odplule snoči iz Rio de Janeira po krajšem pristanku v luki. Čez 30.000 oseb je obiskalo angleške vojne ladje, vsidrane v Riu de Janairu.

Angleška podmornica potopila nemško križarko „Köln"

London, 18. decembra, t. Reuter: Admiraliteta javlja, da je angleška podmornica »Ursula« pri Cuxhavnu v samem ustju reke Labe (Elbe) torpedirala in potopila nemško križarko tipa »Köln«. V angleških pomorskih krogih podčrtavajo pomembnost tega dogodka, kajti angleška podmornica se je morala preriti skozi nemška minska polja v morsko pokrajino, ki je vsestransko zavarovana. Podrobnosti o tej potopitvi bodo objavljene, kakor hitro se angleška podmornica vrne domov na poročanje. (Angleška podmornica »Ussula« ima 530 ton in je stara eno leto. Stala je 500 milijonov din. Nemška križarka je sestra dvojice križark tipa »Köln« s 6400 tonami. Stara je devet let in je stala pol milijarde din).

Sedanja nemška križarka je bila torpedirana in potopljena ob izlivu reke Elbe. Spremljalo jo je šest nemških rušilcev. Navzlic veliki nevarnosti se je poveljnik angleške podmornice odločil za napad in ga je z uspehom izvedel. Torpedo je zadel nemško križarko v sredini in se je naglo potopila. Tako je Nemčija od začetka vojne izgubila **že tri svoje vojne ladje**, in sicer oklopno križarko **»Admiral Graf von Spee«** in dve križarki tipa **»Köln«**. Za Nemčijo je to hud udarec, ker razpolaga nemška admiraliteta le z majhnim številom ladij, ki lahko operirajo po oceanih in na morjih.

Nemci zanikajo

London, 18. decembra. t. (Reuter.) Nemška časopisna agencija v svojem poročilu zanika potopitev nemške križarke tipa »Köln«, katero naj bi bila po zatrdilu angleške admiralitete potopila angleška podmornica »Ursula«. Ta nemška agencija pravi: »Mogoče je, da je podvodno eksplozijo pod lahko križarko povzročil torpedo izstreljen iz angleške podmornice. Podvodna eksplozija je lahko križarko neznatno poškodovala, kakor je bilo to že 14. decembra objavljeno.«

Berlin, 18. decembra. AA. (DNB.) Z nemške strani se demantira vest agencije Reuter, da je angleška podmornica Ursula 14. decembra v ustju Labe potopila neko nemško križarko vrste »Köln«. Ta vest je brez vsake osnove.

Nemci sami potapljajo svoje trgovske ladje

Pariz, 18. decembra, t. Havas. Uradno poročajo, da se je nemška trgovska ladja **»Antiocha«** (3000 ton) sama potopila, ko je bila v nevarnosti, da je ne zajamejo francoske pomorske sile. V francoskih vojaških krogih izjavljajo: S to ladjo vred so Nemci od začetka vojne do danes na isti način (samopotopitev) izgubili že za 300.736 ton ladij, zaplenjenih pa je bilo 19, ki se nahajajo v angleških in francoskih pristaniščih.

Žrtve pomorske vojne preteklega tedna

London, 18. decembra, t. Reuter: Admiraliteta javlja, da je bilo v dneh od dne 10. do 16. decembra potopljenih angleških ladij za skupno tonažo 22727 ton (to je šest ladij), medtem ko so nevtralci izgubili 20.244 ton. Dve nemški ladji s skupno tonažo 7.920 ton pa sta bili ujeti in zaplenjeni.

London, 18. decembra, b. Japonska ladja »Sanjo Maru«, ki vozi nemško blago, je bila po 24urnem pregledu zopet izpuščena od angleških kontrolnih oblasti. Japonska vlada je opozorila angleško admiraliteto, da je bilo vse blago kupljeno in plačano pred 27. novembrom. Zaradi tega je angleška kontrola ladjo izpustila.

London, 18. dec. AA. Reuter. Včeraj popoldne je angleška motorna ladja Seveniti (244 ton) poklicala na pomoč. Dve nemški letali sta ladjo napadli s strojniškim ognjem in z bombami. Ena bomba je zadela ladjo, da se je potopila. Posadka potopljene ladje se je rešila s čolni. Britanska letala, ki so prihitela na pomoč, so napadla nemške bombnike in je bilo po izjavah nekih očividcev eno nemško letalo sestreljeno.

London, 18. decembra. t. (Reuter.) Admiraliteta sporoča, da že dalj časa pogreša dve majhni ladjici in ker ni od njiju nikakih poročil, jih objavlja kot izgubljani. Ena se imenuje »Evelina«, druga pa je »Sedgefly«. Imena 25 ljudi (posadke teh ladjic) so v popisu »vojnih žrtev«.

Nemško poročilo o napadu bombnikov na Anglijo

Berlin, 18. decembra. AA. DNB.: V okviru izvidniških poletov so nemške letalske sile napadle včeraj na več mestih angleške patrolne in obalne ladje. Izvidniški poleti so bili izvršeni v najširšem obsegu nad vsem Severnim morjem do Shetlandskih otokov na severu in Portsmoutha na jugu. Posamezna nemška letala so izvšila svoje naloge na raznih točkah ter napadla sovražne ladje. Večje število patrolnih in obalnih ladij ter cistern kakor tudi ostalih ladij so nemška letala napadla z bombami lažjega kalibra ter ognjem iz strojnic. **Dve ladji sta bili zadeti od bomb ter sta se potopili. Tri druge ladje, od katerih ima ena 2500 ton so bile težko poškodovane. Že sama pojava nemških letal je zadostovala, da je nastalo med posadkami angleških ladij največje razburjenje. Ko je prva bomba padla sredi neke ladje, so se ladje, ki so bile v njenem spremstvu, razpršile na vse strani. Angleške vojne ladje ter obalske protiletalske baterije so brez uspeha streljale na nemška letala. Snoči med 18 in 22 so štiri angleška letala letela nad nemškim zalivom, ne da bi mogla doseči obal. Angleška letala niso metala bomb.**

London, 18. dec. AA. Havas: Ogromna množica ljudi je včeraj prisostvovala popoldne na obali nekega mesta borbi med nemškimi in angleškimi letali. Sovražna letala so vrgla veliko bomb, ki so padle v morje in streljanje obrežnih baterij je trajalo več kot pol ure. Slišale so se ogromne eksplozije in eden od očividcev trdi, da se je en sovražni bombnik moral spustiti na morje. Ostala letala, ki so izvršila napad, so izginila med oblaki.

London, 18. dec. AA. Reuter: Nemški bombniki, ki so leteli včeraj pod noč nad vzhodno obalo Velike Britanije so vrgli nekaj bomb, ki pa so padle v morje. Kakor pripoveduje nek očividec, je letalec nekega bombnika izgubil oblast nad svojim letalom in je to letalo začelo padati. Po pripovedovanju nekega drugega očividca se je letalo izgubilo v nizkih oblakih.

Italija - Balkan

Prijazne raziage italijanskega tiska o izjavah grofa Ciana

Rim, 18. decembra. b. Stališče Italije do Podonavja in Balkana se strinja s smernicami italijanske politike, ki jo vodi do vseh nevtralnih držav ob Sredozemskem morju. To je po poročilih italijanskega tiska posebno poudaril italijanski zunanji minister grof Ciano v svojem zadnjem govoru. Italija želi ohraniti red in mir v podonavskih in balkanskih državah, ne smatra pa, da bi ustanovitev kakršnegakoli bloka bila koristna za države, ki bi predstavljale te bloke, niti bi s tem bil dosežen glavni cilj, da se pospeši vzpostavitev miru.

V zvezi s tem opozarja »Giornale d'Italia« na izjavo grofa Ciana, ki je v njej poudaril prisrčne odnose Italije z Jugoslavijo, Madžarsko in drugimi balkanskimi državami in je te izjave smatrati kot smernice italijanske zunanje politike, ki ji je cilj, da obnovi Evropo na temelju pravičnega miru. Zato niso potrebni nobeni novi sporazumi, ker so odnosi Italije do balkanskih držav že urejeni. Italija ne bo ostala brezbrižna tudi do najmanjše nevarnosti, ki bi grozila miru in redu na Balkanu in v Podonavju.

Zagrebška vremenska napoved: Znatno povišanje temperature.

Zemunska vremenska napoved: Pretežno oblačno in megleno v vsej državi. Tu in tam dež in sneg. Na zahodu se bo nekoliko zjasnilo.

Politični zapiski

HSS zoper komuniste

V nedeljo je HSS imela veliko zborovanje v Varaždinu, kjer je govoril glavnik tajnik HSS dr. Juraj Krnjevič. Ta je zdaj v imenu svoje stranke sila ostro nastopil zoper komunistično propagando in zoper komuniste, ki zdaj v svojih vrstah zbirajo vse tiste, ki so od nekdaj bili zoper Hrvatsko in Hrvate. Nato je povedal, da so na Sušaku komunisti razglasili štrajk ter kričali Stalinu živijo. Med organizatorji tega štrajka so bili najhujši sovražniki hrvatskega naroda. »Dosegli pa so, kar so hoteli doseči, ker so potem vsi italijanski listi pisali: na Hrvatskem so komunistične in boljševiške demonstracije. V Zagrebu vodijo to tlako ljudje, ki so bili za časa diktature v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev. V ta urad nihče ni mogel, če ga belgrajska diktatura ni hotela. Zdaj pa taki ljudje gredo na ulico ter kriče: Hrvatska ni nič prida, ni nam treba Mačka, treba nam je Stalina! Vse tisto, kar se je dogajalo na Sušaku, Zagrebu in Splitu, se je dogajalo pod vodstvom nekega Adžija ter njemu podobnih tipov, ki so za časa diktature ves čas lepo sedeli v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev. To moramo vedeti, da bomo bolje poznali te volkove v ovčji obleki... Kar pa je najhuje, je to, da so ti in taki tipi pod prejšnjimi režimi hoteli razdejati hrvatsko seljačko gibanje pod raznimi jugoslovanskimi imeni, zdaj pa prehajajo h komunistom ter bi radi bili najbolj rdeči izmed vseh.« — Potem je glavni tajnik HSS govoril o skrajnežih na desnici, ki hočejo rabiti silo. Na koncu je Krnjevič izjavil: »Zato enim in drugim sporočamo: Svobodo ima vsakdo, da bi nas pa manjšina raznih gospodov, bodisi rdeča komunistična na eni, ali pa fašistična na drugi strani mogla pohoditi, s tem naj se ne varajo! Kmet je potrpežljiv, toda njegova potrpežljivost ima svoje meje!«

Napadalci na hrvatske zaščitnike

»Zagrebački list« poroča: »Te dni je bil v nekem zagrebškem bufetu napaden član Hrvatske meščanske zaščite, ki so mu vrgli na tla klobuk in ga pomandrali. Član napadalnega oddelka Hrvatske meščanske zaščite Marijan Anušič pa je takoj prijel napadalce ter jih privedel na policijo, kjer je vsak napadalec takoj dobil deset dni zapora brez odloga. Eden izmed napadalcev je odvetnik, drugi gasilec, tretji trgovski pomočnik, dva pa sta obrtnika. Kakor se vidi, bodo oblasti strogo postopale zoper vsakogar, ki bi se predrznil nastopati zoper člane zaščite, zlasti pa še na javnem kraju.«

Iz Hrvatske naj preženejo vse levičarje

Zagrebška »Hrvatska Straža« piše: »Marksisti dvigajo glavo, in sicer najbolj v Zagrebu. Dne 3. decembra se je razvil velik sprevod po našem mestu ter na vsa usta klical: »Kruha, dela in svobode!« To so poskušali tudi prihodnjo nedeljo, dne 10. decembra. Med tem ko so naši listi in naš radio to omalovaževanje zamolčali, so zunanji listi in zunanje oddajne postaje to razglasili po vsem svetu, in sicer še prej, preden se je sploh zgodilo, ter vse močno pretiravajoč. Med tistimi, ki nas hočejo terorizirati, je poleg tujih državljanov tudi največ jugoslovanskih državljanov, ki pa nikakor niso pripadniki banovine Hrvatske. V kolikor pa so pripadniki banovine Hrvatske, so to ostanki prejšnjih režimov. Ti imajo radi celo vraga in satana, ne marajo pa Hrvatov in Hrvatske...« Na koncu izraža list zahtevo, naj bi hrvatske oblasti vse take elemente izgnale iz Hrvatske.

Za zbiranje Srbov

Bivši radikalni poslanec Mita Dimitrijevič je prišel iz Knjaževca v Belgrad ter časnikarjem izjavil, da je bil v Knjaževcu pri g. Aci Stanojeviču. Njegovo in mnenje g. Stanojeviča je, da je zdaj bolj kot kdaj koli treba zbirati vse konstruktivne sile srbskega naroda, da bi se uresničil sporazum, ki *zoper njega ni nobena stranka*, najmanj pa radikalna. — Belgrajski list »Telegram«, ki ga izdaja bivši Vremenov glavni urednik g. Stanislav Krakov, pa z vso odločnostjo naglaša, da je treba zbrati vse srbske sile, da se čim prej uresniči tretja enota, poleg slovenske in hrvatske. »Toda ta srbska enota ne sme biti okrnjena, ne oslabljena, zlasti pa ne v tistih krajih, kjer so na njen račun bratsko in širokosrčno popuščali.«

Razpuščena organizacija SDS

Glavno tajništvo SDS v Zagrebu je razpustilo krajevno organizacijo svoje stranke v Bjelovaru. Listi, ki to poročajo, ne navajajo vzroka, zakaj se je to zgodilo.

Še vedno Savska banovina

»Hrvatski Dnevnik« se pritožuje, da so uradne Službene novine prinesle nekaj učiteljskih prestavitev iz prosvetnega ministrstva, kjer se še vedno govori o Savski banovini. List na koncu naglaša: »Tukaj sta dve nepravilnosti. Najprej prosvetni minister ne more premeščati učitelje v banovino Hrvatsko, marveč jih more sprejeti v službo le ban Hrvatske, ko jim je dal razrešnico prosvetni minister, v kolikor so premeščeni iz okrajev zunaj Hrvatske. V drugi vrsti pa po 26. avgustu dalje ni več savske banovine.«

Stališče naših Nemcev in Hrvatska

»Slawonischer Volksbote«, ki je glasilo nemške Altgayerjeve skupine na Hrvatskem, razlaga v članku, da je njihovo stališče to, sodelovati kot narodna manjšina z vsako stranko, ki je v vladi. So pa pogoji za to sodelovanje, ki jih list navaja. To sodelovanje mora biti v skladu z nemško častjo, kar se najlažje doseže, če so Nemci samostojno organizirani v svoji stranki, ki pač sprejema državnopravni in gospodarski program vladne stranke, nikakor pa ne njenega kulturno-političnega programa. Poleg tega vladna stranka ne sme biti sovražna nemškim ciljem ter mora nemški narodni manjšini zagotoviti kulturno samostojnost ter gospodarsko posest njenih članov. Nemci na Hrvatskem bi bili pod temi pogoji pripravljeni sodelovati s HSS, ne morejo pa sprejeti njene kulturno-politično-ideologije. S tem v zvezi se pritožuje list zaradi nekih incidentov v posameznih hrvatskih krajih zoper Nemce ter upa, da bodo to osamljeni pojavi. Izjavlja, da so Nemci vsi enodušni ter da vsi nesporno priznavajo dr. Altgayerja za svojega voditelja. Nato pa hudo in v hudih izrazih napada katoliškega župnika v Apatinu, ki izdaja glasilo katoliških Nemcev »Die Donau«. — Zagrebški »Obzor«, ki govori o teh napadih, pristavlja: »Ta polemika brez ozira na njen ton nekoliko popravlja gorenjo trditev, češ da so vrste nemške narodne manjšine tako enodušne.«

Nepodpisani letaki kramerjevcev

Opozorili smo na nemoralne metode kramerjevcev, ki z nezakonitimi tiskovinami in letaki razširjajo vse mogoče in najbolj gorostasne laži, s katerimi bi hoteli oblatiti svojega političnega nasprotnika. Naše ugotovitve »Jutro« zavrača sedaj z izgovorom, da je tiskovni zakon tak, da se morajo pač zatekati k tajni propagandi, a v resnici celo žele, da bi se stvari, o katerih v »Vestniku« pišejo, pred vso javnostjo obravnavale.

Toda ta sofizem in zavijanje jutrovske gospode početja njihovih somišljenikov prav nič ne opraviči. Sicer jim že lahko verjamemo, da jim je v napotje tiskovni zakon, ki so ga jutrovci sami uzakonili v trdni veri, da bodo z njim vladali in tiščali k tlom javno mnenje vsaj 100 let. Prav gotovo se nikomur ne smilijo, ako sedaj občutijo drugi konec biča, ki so ga oni sami spletli za svojega nasprotnika. Saj je bila JNS tista politična stranka, ki se je v politični borbi posluževala najbolj nemoralnih metod in ki je Slovenijo v nekaj letih svoje zloglasne protiljudske diktature spremenila v pašaluk jugomasonerije. — Toda kljub Živkovičevemu tiskovnemu zakonu je cenzurna praksa v zadnjih letih bila toliko omiljena, da tudi opozicija more v javnosti razložiti svoje stvarno stališče in ji je zlasti omogočena kritika v gospodarskih vprašanjih. To vedo tudi pri »Jutru« in se te možnosti tudi pridno poslužujejo. Kdaj še je bila na pr. v »Jutru« zaplenjena stvarna kritika mestnega gospodarstva?

Toda, če kramerjevci mislijo, da se jim je treba zatekati k tajni tiskovni propagandi, naj zaradi nas izdajajo poleg svojega legalnega tiska še ilegalne »vestnike« ali karkoli že. *Toda naj te svoje tiskovine tudi podpišejo. S tem bodo njihove trditve zadobile čisto drugačno vrednost in še se jim bo izpolnila njihova iskrena želja, da se bodo res vsa vprašanja in očitki o »klerikalni korupciji« obravnavali pred vso javnostjo, namreč kar pred sodiščem, kjer jim bodo prizadeti gotovo dali priložnost, da dokažejo svoje trditve!*

Naj torej kramerjevci svoj »Vestnik« tudi podpišejo, da bodo prizadeti pa tudi javnost natančno vedela, s kom ima opravka. Mar ga ne bi hotel podpisati kar g. Kramer? Saj politični činitelji, ki agitirajo za JNS, ki dajejo pristašem JNS navodila, kako in kaj naj postopajo, ki dajejo meritorne izjave za politiko JNS, ki natančno slikajo položaj JNS v Sloveniji, v Belgradu in drugod — ti činitelji menda niso tako daleč in tudi ne tako nepoznani, da bi vodstvo JNS zanje prav nič ne vedelo, Naj torej to vodstvo ukrene, da bodo pisci »Vestnika« tudi podpisali ali pa naj ga podpiše samo vodstvo JNS, oz. g. Kramer. Prizadeti bodo podpisnikom dali možnost, da svoje trditve pred sodiščem dokažejo. Če pa g. Kramer ne soglaša z izdajanjem »Vestnika«, pa ima kot šef podravske JNS toliko besede, da bo nadaljno izhajanje lahko preprečil.

Vendar se bojimo, da kramerjevci tega ne bodo storili, pač pa bodo še naprej širili nepodpisane in nedokazane klevete ter obrekovanja, ker tak način političnega boja bolj odgovarja njihovim namenom. Zato ponavljamo trditev, da naši liberalci s svojimi političnimi metodami boljševizirajo svoje pristaše, ker vnašajo v politično življenje prave gangsterske metode, ki bi se jih vsaka dostojna stranka morala varovati, če kaj da na svoj ugled.

Hudi boji na severnem Finskem

Finska ima sedaj 400.000 mož pod orožjem

Helsinki, 18. dec. t. Reuter: Ves dan in vso noč je trajala bitka na severnem bojišču pri **Kuosjaervi.** Šele dopoldne je borba nekoliko ponehala. Sovjetske čete so sedaj zasedle ves severni jeziček zemlje, ki je Finsko vezal z Ledenim morjem in so tamkaj povsodi prišle do norveške meje. Sovjeti so imeli strahotne izgube. Toda iz zaledij jim prihajajo vedno sveže čete in nov vojni materijal. Sovjeti se na zavzetih postojankah utrjujejo. Verjetno bodo sedaj začeli napadati v južni smeri.

Helsinki, 18. dec. AA. Stefani. Potrjujejo vesti, da je prodiranje sovjetskih čet na severnem bojišču docela ustavljeno 60 km od Salmijaervija. Oddelki finskih čet so uničila industrijske naprave, mostove in ceste, nato pa so se umaknili v redu proti Pitkijaerviju ter se pridružili glavni finski vojski, ki čaka pripravljena na tem področju, znanem po svojih obrambnih utrdbah. Med Salmijaervijem in Soumisalvijem so Finci odbili osem hudih sovražnih napadov ter sovražniku prizadejali hude izgube.

Po vpoklicu še preostalih letnikov pod zastavo, je zdaj na Finskem mobiliziranih 20 letnikov, in to ljudi med 20. in 40. letom starosti. Tako zdaj redna finska vojska šteje približno 400.000 vojakov, če pa temu prištejemo še prostovoljce izpod 20 in nad 40 letom starosti, ima finska vojska okoli pol milijona vojakov.

Oslo, 18. decembra. AA. DNB: Dopisnik norveške brzojavne agencije poroča iz Svanlika na norveško-finski meji: Bitka med sovjetskimi in finskimi četami se je ponovno začela v nedeljo ob 10 dopoldne. V **Svanliku** se sliši grmenje topov in neprestane eksplozije. Zdi se, da se Finci umikajo in da pri tem uničujejo vsa poslopja. Govore, da so se Finci umaknili do Pitkijaervija. Gotovo število finskih vojakov, katerim so sovjetske čete odrezale pot nazaj, je prekoračilo norveško mejo. Ti vojaki so bili razoroženi in internirani. Boji se nadaljujejo.

Helsinki, 18. dec. AA. Havas: V industrijskem mestu **Samper** je bilo včeraj zjutraj ob 10 dano znamenje za pripravljenost. To mesto ima okoli 60 tisoč ljudi. Tretjina prebivalstva, največ žensk in otrok, se je izselila. V Samperu, znanem finskem industrijskem središču, delajo tovarne s polno paro. V njih so zaposleni delavci, ki jih niso poklicali na vojno. Samper je znan tudi zaradi svoje slovite katedrale. Reka Suvanto, proti kateri je usmerjen napad sovjetskih čet, ki smo ga omenili v včerajšnjem poročilu, je v resnici podaljšek jezera in del reke Vuksi, ki skozi ozko zaseko teče v Ladoško jezero. Skrajni konec Suvanto je točka, proti kateri so sovjetske čete usmerile svoje napade. Na reki se je pojavil led, toda ledena skorja je precej tanka in je verjetno, da sovjetske čete ne bodo poskušale iti čez reko, to toliko manj, ker so Finci začeli streljati na ruske oddelke s strojniškim in topniškim ognjem. Finski strojničarji in topničarji streljajo izredno točno.

Novi angleški poslanik Ronald Campbell odhaja od slavnostnega sprejema pri knezu namestniku

Izjave sovjetskih ujetnikov

Helsinki, 18. decembra. AA. Havas: Na pobudo Švedske se je v Helsinkih sestavil odbor, ki bo imel nalogo pošiljati finske otroke na Švedsko za časa vojne.

Na podlagi izjav, ki jih dajejo sovjetski ujetniki, je Rusija to vojno že davno pripravljala, in sicer s prepričanjem, da ne bo trajala več kot 12 dni. Ujeti ruski topničar, ki je doma iz pokrajine Orlov, je izjavil, da so bile čete, v katerih je bil on, že 8. oktobra premeščene s poljske na finsko mejo. Kar se tiče vojaških operacij se izve, da so dobili Rusi na skrajnem severu včeraj velika ojačenja v moštvu in materialu. Finske čete so zapustile Salmijarvi in se umaknile na postojanke južno od te vasi. Sovjetsko letalstvo je bombardiralo nekoliko dni cesto, ki vodi iz Salmijarvija v Virtanten. Toda to bombardiranje je povzročilo le neznatno škodo. Zdi se, da Finci niso preveč zaskrbljeni zaradi ruskega napredovanja na tem odseku, ker so se oni zdaj umaknili na odlične postojanke in so se med umikom hudo borili ter uničili številne ruske tanke. Toda rusko napredovanje v teh krajih vznemirja Švede in Norvežane. Švedi so izdali precej resne ukrepe na skrajnem severu svoje meje. Kar se tiče Norvežanov, so ti že davno ojačili svojo obrambno črto na tem koncu. V predelu, ki se razprostira od severnega dela Ladoškega jezera pa do Petsama, poteka boj v znamenju prask, do katerih prihaja na tem ogromnem ozemlju. Sovražnik se trudi, da bi uspel z množinskimi napadi. Borbe so ostre ponavadi pred zoro. Ruse pa ovira to, da morejo uporabljati le redke ceste in se zato nočejo spuščati v napredovanje čez polja. Sovražnikovo streljanje na splošno rečeno ni precizno ter so tako sovražnikova letala večkrat bombardirala svoje lastne čete. Na odseku Talvajarvi so ugotovili včeraj prečejšne pojenjavanje, ki ga je treba brez dvoma pripisovati prihodu svežih sovjetskih čet, ki še niso stopile v prvo bojno črto. Lahko se pričakuje, da bodo sovjetske čete na severovzhodni obali Ladoškega jezera napredovale, vendar pa bodo naletele na največje težave. Na hude težave so ruske čete naletele pri Jeniskokaj, kajti ta drveča reka pozimi zmrzne.

Dve rdeči diviziji uničeni

Finski glavni štab, 18. decembra b. Poročila, ki so semkaj prispela iz Rovan Sermija, so zelo optimistična. Dve ruski diviziji, ki štejeta 35.000 mož, sta popolnoma potolčeni. Dober del vojakov je padel, ostale pa so Finci ujeli. Število sovjetskih jetnikov je tako veliko, da predstavlja za Finsko resen problem. O tej izredni zmagi poročajo Finci, da sta finski vojski pomagala dva glavna zaveznika: sneg in strašen mraz.

Prav tako prihajajo s karelijskega bojišča ugodna poročila. Nobena sovjetska odločilna akcija ni bila končana z uspehom. Sovjetom se ni nikjer posrečilo prebiti finske bojne črte. Finsko vrhovno poveljstvo potrjuje, da je finsko vojaštvo že v soboto in nedeljo onesposobilo za borbo 30 lahkih in 3 težke sovjetske tanke. Pri Tolajerj so Finci napredovali ter prizadejali Sovjetom hude izgube.

Ob Ladoškem jezeru so finske obalne baterije streljale na ruski oklopni voz.

Rdeča poročila

Moskva, 18. dec. AA. Stefani. Sporočilo ljeningradskega vojaškega poveljstva se glasi: Sovjetske čete so 17. decembra napredovale na 75 km na cesti južno od Petsama. Sovjetske čete so v smeri proti Orkuta zavzele cesto proti Kursu. Na tem bojišču so sovjetske čete napredovale 132 km zahodno od meje Na drugih bojiščih se je razvila ogledniška patrolna akcija, toda nikjer ni prišlo do topniškega streljanja.

Oslo, 6. dec. AA. DNB. Norveški generalni štab ki je v stalni zvezi z obmejnimi stražami na norveško-finski meji, poroča: V nasprotju s poročili, ki so se razširila v tujem časopisju, sovjetska vojska ni nikjer prekoračila norveške meje.

Na suhem

Berlin, 18. dec. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo sporoča: Med reko Mozelo in med gozdom Warndt je bilo topniško streljanje nekoliko bolj živahno na obeh straneh. Letala so izvršila ogledniške polete na vzhodno Francijo in Severnim morjem. Pri teh poletih so nemška letala prispela na severu spet do Shetlanskih otokov, na jugu pa do Portsmoutha. Na več krajih so nagnale v beg angleške stražarske in obrežne ladje. Ena teh ladij je bila potopljena, ker je bila zadeta od bombe. Snoči so angleška letala poskušala leteti nad nemškim zalivom.

Angleška in francoska naročila letal v Ameriki

Newyork, 18. dec. AA. Stefani. »Newyork Times« trdi, da je Francija naročila spet 650 letal tipa Cartis. Francoska naročila v Združenih državah znašajo skupaj 1705 letal raznih tipov. Velika Britanija, Kanada in Avstralija so do sedaj naročile 1860, Švedska 134, Belgija pa 40. V Ameriki računajo, da znašajo vsa francoska in angleška naročila orožja, streliva, letal in letalskih motorjev v Združenih državah okrog milijardo dolarjev.

Nemci zajeli angleškega diplomata

London, 18. decembra, t. Reuter. Semkaj je prispela vest, da so nemške vojne ladje zajele angleškega diplomata Vereckerja, ki se je iz Moskve na nevtralni ladji vračal v Anglijo. Verecker je bil že imenovan za poslanika v La Paz v Boliviji in bi moral takoj odpotovati, ko se bi bil nekaj dni odpočil v Londonu. Trenutno angleška vlada ne ve, kje se njen diplomat nahaja.

Kitajci napadajo

Čungking, 18. decembra. AA. (Havas.) Kitajci so včeraj začeli ofenzivo v smeri proti Uanuea, južno od Jangceja, na širini 100 km. Bojna črta teče od Tungliua do Cunana, na pol poti med Tatungom in Fančangaom. Kitajske čete niso nikjer naletele na japonski odpor. Pri tem prodiranju so zavzele 15 vojaško važnih postojank. Zdaj so pod ognjem kitajskih topov tudi postojanke okoli Čičua in Kejinča, 8 km vzhodno od Nankinga.

Gospodarska pogajanja z Madžarsko

Belgrad, 18. dec. m. Madžarska strokovnjaka Dakač in Tešely, ki sta se v imenu madžarske vlade pogajala v Belgradu z zastopniki naše vlade o rešitvi vseh vprašanj, ki so v zvezi z blagovnim in plačilnim prometom med Jugoslavijo in Madžarsko, sta svoje delo opravila in se vrnila v Budimpešto. Naši vladi sta zastopnika madžarske vlade izročila konkretne predloge o blagovnem in plačilnem prometu. Naša vlada bo vse te predloge preučila do prihodnjega sestanka jugoslovansko-madžarskih gospodarskih delegatov, ki bo v Belgradu v prvi polovici meseca januarja 1940. Na sedanjem sestanku je pa bilo sklenjeno, da se dosedanji trgovinski in plačilni sporazum podaljša za šest mesecev, to je do 30. junija 1940. Med tem časom bodo tudi končana pogajanja med obema delegacijama za sklenitev končnega trgovinskega sporazuma.

Osebne novice

Belgrad, 18. dec. m. S kr. ukazom je reaktiviran bivši poslanec Mirko Bitenc za profesorja na gimnaziji v Celju. Suplentinja Alda Dolenc je prestavljena iz Nikšiča v Čačak.

Belgrajske novice

Belgrad, 18. dec. m. Na novem pokopališču je bil danes pokopan topniški brigadni general Milan Radovanovič, poveljnik topništva V. armadne oblasti.

Belgrad, 18. dec. m. Po prestolniških ulicah so danes belgrajski policijski stražniki pobirali prispevke za zimsko podporo belgrajskim revežem.

Belgrad 18. dec. m. V Belgrad sta se davi vrnila iz Ljubljane finančni minister dr. Jurij Šutej in prometni minister inž. Beslič, ki sta poleg drugih članov zastopala kr. vlado na slavnostih ljubljanskega vseučilišča. Finančni minister dr. Šutej je imel v teku dneva v finančnem ministrstvu sestanek z vsemi načelniki finančnih oddelkov posameznih banskih uprav. Konferenco teh načelnikov je finančno ministrstvo sklicalo zaradi budžetiranja banskih uprav v prihodnjem preračunskem letu. Konferenco je začel finančni minister dr. Šutej s krajšim govorom, v katerem je dal načelnikom navodila za njihovo bodoče delo pri reševanju vprašanja budžetiranja banovin.

Drobne novice

Koledar

Torek, 19. decembra: Urban V., papež; Favsta, vdova.

Sreda, 20. decembra: Kvatre. Evgenij in Makarij, mučenca.

Novi grobovi

† P. Andrej Golob OFM

Maribor, 18. decembra.

V nedeljo zvečer je v frančiškanskem samostanu v Mariboru umrl p. And. Golob, zlatomašnik in starosla slovenskih frančiškanov. Rojen je bil pri Sv. Juriju ob j. ž. 15. avgusta 1862. Šolal se je v Celju in po raznih samostanih na Tirolskem. V frančiškanski red je stopil v Salzburgu 25. avgusta 1880 ter je bil v mašnika posvečen 5. julija 1885. Po končanih bogoslovnih študijah je služboval po raznih slovenskih samostanih, tako pri Sv. Trojici, na Kostanjevici pri Gorici in tudi v nemškem Gleichenbergu. Največ in najrajše pa pri Materi Milosti v Mariboru. Bil je skromen in pobožen, pa strog redovnik, ljubitelj uboštva, molčečnosti in molitve. Naj v miru počiva!

Pogreb bo v sredo, 20. t. m. ob 14 iz frančiškanskega samostana.

---

† V Ljubljani je v starosti 66 let umrl gospod **Ivan Kalinšek,** dolgoletni član Jugoslovanskega novinarskega združenja, sekcije Ljubljana, in bivši sotrudnik »Slovenskega Naroda«. Pogreb bo danes ob 4 popoldne izpred mrtvašnice zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 9 na pokopališče k Sv. Križu. Rajni je bil doma iz Podgorja pri Kamniku. Bil je srčno dober človek in dober tovariš. Naj počiva v miru! — V Gradišču št. 12 je mirno v Gospodu zaspal **Henrik Ziernfeld.** Pokopali ga bodo danes ob 4 popoldne. Blag mu spomin! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† V Trbovljah je v 72. letu starosti umrl gospod **Franc Florenini,** bivši posestnik in gostilničar. Pokopali ga bodo danes ob pol štirih popoldne na župnijskem pokopališču v Trbovljah. Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani** je opravil profesorski izpit profesor Bertoncelj Alojzij iz Godešiča pri Škofji Loki, ki službuje na drž. realni gimnaziji s klasičnimi vzporednicami v Šibeniku.

— **Ravnateljstvo Trgovskega učilišča Robida** sporoča, da se prične januarja šestmesečni tečaj za stenografijo in strojepisje. Pouk po priznani Robidovi metodi, ki prinaša najboljše uspehe. Pojasnila: Trnovska ulica 15.

— **Božično zborovanje Slomškove družbe** bo dne 27. decembra t. l. v frančiškanski dvorani v Ljubljani. K udeležbi vabimo vse svetno, duhovno in redovno učiteljstvo. Časi so silno resni, še resnejši se nam obetajo, zato se je treba pripraviti nanje. Nihče pa naj ne misli, da njemu ni treba pouka, da je že dovolj učen in vzgojen. Človek je kmalu dovolj komoden, nikoli pa dovolj moder, pameten. Tudi ne drži izgovor, češ: brez mene bodo že odpravili! Za takim izgovorom tiči vedno kaka slaba lastnost, nikoli pa ne vrlina. Doslej so bila zborovanja Slomškove družbe še vedno dobro obiskana, posebno učiteljstvo se je odlikovalo po udeležbi. Zborovanja Slomškove družbe pa niso namenjena samo učiteljstvu ljudskih in meščanskih šol, temveč tudi učiteljstvu vseh drugih šol, srednjih, strokovnih in najvišjih. Še več: Zborovanja Slomškove družbe se lahko vsakdo udeleži, ki mu je pri srcu vzgoja naroda v krščanskem in narodnem duhu. Zaželjeni niso le taki, ki jim geslo: Veri, vzgoji, pouku — ni po volji. Teh ni treba na zborovanja. Vsi drugi, pa poleg učiteljstva vseh kategorij, tudi starši šoloobiskajoče mladine ste nam dobrodošli na zborovanju. Slomškova družba sprejema v svoj krog vse, ki so jim sveta krščanska pedagoška načela. Dne 27. decembra tedaj na veselo svidenje na zborovanju Slomškove družbe v Ljubljani. Bog živi!

— **Branja dovolj!** Med mladini priporočljivo berivo spada tudi »Vestnik« Dr. sv. D., ki donaša vsako leto pobudo za praktično izvajanje tega, kar se mladina uči v poglavju Katekizma, ki ima naslov »Razširjanje sv. Cerkve«. Spodbudna poročila, zanimivi dogodki, resni pa tudi zabavni pripeljaji z misijonskih torišč zajamejo tudi mlade bralce. »Vestnik« s slikami pa obenem tudi dokazuje, kako se naši mladi učenci in učenke kljub temu da njih denarnice, če jih imajo, s praznoto paradirajo, dosti častno žrtvujejo za rešitev nesrečnih poganskih sovrstnikov. Da bodo imeli že za božične počitnice v rokah dokaz dokaj uspešnega tekmovanja, bi bilo prav, ako bi mogli gg. poverjeniki še pred prazniki — od srede dalje — prevzeti v trgovini »Ničman« določeno število izvodov. (Poslati po pošti sedaj ni lahko, ker je osebje prezaposleno.) Hkrati bodi ljubljanska mladina opozorjena na misijonsko mladinsko božičnico, ki bo na god Nedolžnih otrok (28. decembra 1939, četrtek po božiču) letos v frančiškanski cerkvi. Ob osmih zjutraj bo sv. maša s petjem mladine. Darovala se bo sv. maša za žive člane D. sv. D. — Isti dan bo istotam ob štirih popoldne kratek nagovor, nato petje božičnih popevčic. Govor bo imel in petje Marijinih vrtcev, klaric in križarjev bo vodil generalni lektor, župnik P. Krizostom Sekovanič. Pri tej pobožnosti se bo podelil poseben blagoslov dečkom in deklicam. Po odpetih litanijah bodo navzoči mali obdarjeni s svetinjicami in podobicami, ko se bodo zvrstili k prostovoljnemu darovanju za namene D. sv. detinstva Jezusovega.

— **Nova določila za taksiranje razglednic za praznike.** Ministrstvo pošte, telegrafa in telefona je te dni spremenilo določila za taksiranje dopisnic s slikami (razglednice) privatne izdaje, ki jih pošilja občinstvo za božič. Novo leto in Veliko noč. Če so čestitke napisane z največ petimi besedami ali petimi običajnimi kraticami, znaša pristojbina za tako razglednico **0,50 din.** Velja pa ta ugodnost v primeru, da je razglednica predana na pošto v času 10 dni pred, odnosno 5 dni po navedenih praznikih. Za tiskane posetnice v odprtih ovitkih, ki jih stranke uporabljajo za čestitanja, zahvale in druge izraze vljudnosti in na katerih je besedilo napisano z največ petimi besedami (ali običajnimi kraticami) ostane pristojbina **0.25 din.** Če pa je na taki posetnici napisanih več kot pet besed, pa znaša pristojbina **1 din.**

— **Božični izlet v Rim, Dubrovnik in Sarajevo ter v Trst in Gorico.** Informacije in sporedi v vseh biljetarnicah »Putnika«.

— **Hišni posli-vlagatelji,** prijavite se žrebanju božičnih nagrad do danes opoldne, ako se še niste. Hranilnica dravske banovine v Ljubljani.

— **V protituberkuloznem dispanzerju v Škofji Loki** so ordinacijske ure vsak torek od 14. ure dalje.

— **Otroške košare.** Z ozirom na številne prošnje in povpraševanja glede vlaganja prošenj za podelitev otroške košare sporoča podpisana Unija za zaščito dece vsem prosilkam, da predpisuje čl. 6 Pravilnika Fonda za otroške košare sledeče: »Otroške košare se poklanjajo samo na podlagi tozadevnih predhodnih utemeljenih predlogov. Predlog mora vsebovati: ime in priimek prosilke; točen naslov in kraj; število rojenih živih in umrlih otrok; starost matere; poklic očeta, oziroma matere; popis socialnega stanja družine z navedbo mesečnega zaslužka moža in premoženjskim stanjem; kdaj predvidoma pričakuje porod. Predloge stavijo bolnišnice, zdravstveni domovi, občine, šole, župni uradi, v Uniji včlanjena društva, zaščitne sestre, babice itd. Predlogi se pošljejo Jugoslovanski Uniji za zaščito otrok, sekciji za dravsko banovino v Ljubljani, Beethovnova ul. 14, I. nadstropje.« Unija za zaščito dece v Ljubljani.

— **Dva vloma na Studencu pri Sevnici.** V noči od sobote na nedeljo je bil izvršen predrzen vlom v trgovino Jane na Studencu. Tatovi so se pri svojem nepoštenem poslu poslužili kar domače lestve, ki je bila prislonjena pod kozolcem v neposredni bližini trgovine. Zlezli so po njej skozi okno v še nedodelano nadstropje pravkar zgrajene trgovske hiše, ter od tam zopet po lestvi skozi odprtino v spodnje prostore do stranskih vrat, ki vodijo v trgovino. S sekiro, ki so jo ukradli v sosednji gostilni, so odprli vrata v trgovino, ondi razmetali vso manufakturo po pultu in si od tega izbrali več kosov različnega blaga, pletenin, perila, večjo množino špecerijskega blaga, delikates, par škatelj cigaret in še raznih drugih predmetov. Za nameček so sneli z obešalnika še popolnoma nov fin damski plašč, katerega si je poslovodkinja trgovine ravno prejšnji dan nabavila. V predalu je bilo po naključju samo za kakih 100 din drobiža, kar so seveda tudi pobrali. Materialna škoda znaša več tisočakov. — Isto noč kot pri Jancu je bilo vlomljeno tudi v Marijino kapelo v Jegrišču. Tu pa so po vsem videju iskali le denar, kajti drugih posebnih dragocenosti ta kapelica nima. Razbili so lesen nabiralnik, ki pa je bil prazen, kajti ravno na predvečer vloma je tamošnji cerkovnik nabiralnik izpraznil. Domneva se, da je bil vlom v to kapelo samo pretveza, s katero so hoteli storilci izbrisati za seboj sled.

— **Pri zaprtju, motnji v prebavi, vzemite** zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne **»Franz-Josef«** grenčice.

— **Novembra vknjiženih do 13 milij. din.** Po izkazu zemljiškoknjižnega urada na ljubljanskem okrajnem sodišču je bilo novembra vloženih 236 predlogov za vknjižbo različnih posojil in hipotečnih kreditov na nepremičnine, ležeče v kat. občinah Ljubljane in okolice. Celotno je bilo novembra vknjiženih na posojilih in kreditih 12 milijonov 827.000 din. Več posojil je znašalo nad 1 milij. din, vknjižena pa so bila tudi prav majhna posojila. Priv. agrarna banka je urad pretekli mesec bombardirala s predlogi na vknjižbo zastavne pravice za razne terjatve in posojila, dana okoličanskim posestnikom. Največ takih posojil je bilo vknjiženih na nepremičnine v k. občinah Brezovica in Dobrova.

— **Služba cestarja razpisana.** Kr. banska uprava dravske banovine razpisuje na osnovi § 31 zakona o banski upravi pri okrajnem cestnem odboru v Mariboru službeno mesto banovinskega cestarja in sicer za progo na banovinski cesti II. reda št. 214 Maribor—Ruše—Selnica od km 8.500 do km 13.868. Prosilci za to mesto morajo izpolnjevati pogoje iz čl. 2 uredbe o uslužbenih razmerjih drž. cestarjev in njih prejemkih in ne smejo biti mlajši od 23 in ne starejši od 30 let. Lastnoročno pisane in z banovinskim kolkom za 10 din kolkovane prošnje, opremljene s pravilnimi in zadostno kolkovanimi prilogami (rojstni in krstni list, domovinski list, zadnje šolsko izpričevalo, dokazilo o odsluženju kadrovskega roka, zdravniško izpričevalo, nravstveno izpričevalo, potrdilo pristojnega oblastva, da niso bili obsojeni zbog kaznjivih dejanj iz koristoljubja, eventualna dokazila o strokovni usposobljenosti, je vložiti najkasneje do 31. decembra 1930 pri okrajnem cestnem odboru v Mariboru.

Po državi

* **Papeževo darilo osješkemu župniku.** Župnik v osješkem Gornjem mestu Matija Pavič je te dni prejel od sv. očeta veliko, lepo fotografijo z lastnoročno posvetitvijo. Papeževo darilo je župniku izročil belgrajski papeški nuncij megr. Felice.

* **Belgrajska policija v službi dobrodelnosti.** V ponedeljek je belgrajska policija priredila po Belgradu nabiralno akcijo za belgrajske siromake. Od jutra do večera so hodili po mestu uradniki in policisti z nabiralniki. Na nabiralnikih je bil napis: »Belgrajski policisti prosijo prispevkov za belgrajske siromake.«

* **»Tu lež mož, ki se je imenoval Ivica«.** V vasi Petrovice v Bosni se je pred 15 leti pojavil neki mož, ki si je v vasi uredil mizarsko delavnico in si s priložnostnimi deli služil svoj kruh. Hrvatsko je govoril zelo slabo in je bil najbrž kakšen inozemec. Vseh 15 let se je ogibal vsake družbe, tako da ljudje sploh niso zvedeli za njegov priimek in ime. Zato so ga kratko malo imenovali Ivica. Pred nekaj dnevi je mož zbolel. Kmetje so ga hoteli spraviti v bolnišnico, toda mož se jim je z vsemi silami upiral, tako da so slednjič svojo namero opustili. Nekaj dni pozneje je mož umrl. V njegovi zapuščini niso našli nobenih papirjev, iz katerih bi mogli zvedeti njegovo pravo ime in priimek. Zaradi tega so mu kmetje na grobu postavili križ, na katerega so napisali: »Tu počiva mož, ki se je imenoval Ivica.«

* **Letošnji ribolov na Jadranu.** Ravnateljstvo pomorskega prometa v Splitu je te dni zaključilo zbiranje podatkov o letošnjem poletnem ribolovu na Jadranu. Po teh podatkih je bil letošnji lov mnogo slabši od lanskega. Letos so naši ribiči nalovili za 3,181.340 kilogramov rib, kar je za 1,680.650 kg manj od lanskega leta. V začetku sezone so bile cene ribam zelo nizke, proti koncu sezone pa so precej narastle. Sveže sardele so dosegle ceno 10 din za kg. Z ozirom na močno povpraševanje po svežih ribah in ker se v nekaterih področjih še pojavljajo letne ribe, je ravnateljstvo pomorskega prometa izjemoma dovolilo, da smejo ribiči še ta mesec loviti plavo ribo.

* **Boljševiki ustrelili ruskega grofa, ki je 20 let živel v Novem Bečeju.** Ruski grof Vl. Grade, ki je pribežal pred komunistično revolucijo v Jugoslavijo, se je naselil v Novem Bečeju, kjer je živel dobrih 20 let in bil tudi predsednik tamkajšnje ruske kolonije. Malo pred tem, preden so Nemci vdrli na Poljsko, je grof s svojo hčerko odšel na Poljsko, kjer je imel manjše posestvo v zakupu. Od tedaj o njem ni bilo nobenega glasu. Zdaj pa je prišlo v Novi Bečej pismo švedskega Rdečega križa, ki obvešča grofove sorodnike, da sta grof in njegova hčerka padla v roke boljševikov, ki so oba ustrelili.

* **Filatelist — vlomilec.** V Petrovgradu je bil izvršen na stanovanju zasebne uradnice Margite Drešler, ki je znana filatelistinja (zbirateljica znamk), drzen vlom. Drešlerjeva že dolgo vrsto let zbira znamke in je imela že zelo dragoceno zbirko. Ko se je predvčerajšnjim popoldne vrnila domov, je videla, da ji je nekdo odnesel iz stanovanja vso njeno zbirko mark, ki so bile vredne nad 50.000 din. Zanimivo je, da se vlomilec drugih stvari v stanovanju sploh ni dotaknil, iz česar se z gotovostjo sklepa, da je bil vlomilec kakšen filatelist.

* **Visok vodostaj Donave.** Iz Novega Sada poročajo, da Donava v zadnjih dneh zelo hitro narašča in je njen vodostaj dosegel že 5.40 m nad normalo. Tako visokega vodostaja ne pomnijo že 20 let.

* **Poseben laboratorij za predelavanje zlatega in srebrnega nakita** je odkrila belgrajska policija. Obenem je polovila tudi vlomilsko družbo, ki je ta laboratorij vzdrževala. Vodja družbe je bil vlomilec Dragutin Mitrovič, ki ga med pajdaši imenujejo »Majmunac«. Pred nekaj leti se je vrnil z dolgoletne robije, nato je kaki dve leti živel pošteno, potem pa se je spet vrgel v stari poklic.

* **Smrtni skok iz petega nadstropja.** V četrtek zvečer se je vrgla v Belgradu v Takovski ulici iz svoje sobice v petem nadstropju na cesto 23-letna služkinja Jagica Kihalič. Z razbitimi udi in glavo je obležala mrtva na pločniku. Dekle je pred nekaj leti na strašen način izgubilo svoje starše. — Starši so se z njo vred vrnili iz Amerike z nekaj prihranki in se nastanili v Glini. Neke noči pa so vdrli v njihovo hišo roparji in pred dekletovimi očmi umorili očeta in mater. Od takrat je dekle pod vtisom strahotnega dogodka pričelo bolehati na umu in je bilo stalno v duševni depresiji. V takem stanju se je tudi odločilo za somomor.

* **S kavcijami je hotel obogateti.** Belgrajska policija je prijela mehanika Franja Kubička iz Tuzle, ki je hotel priti na lahek način do denarja. V časopise je dal obvestila, da ustanavlja veliko podjetje, za katero išče uradnike. Uradnike pa morajo položiti poprej primerno kavcijo. Priglasilo se je več reflektantov, katerim je Kubiček pobral kavcije. Na ta način je Kubiček ogoljufal več brezposelnih zasebnih nameščencev za 26.500 din.

* **Kazenski zakonik je ukradel.** Neki novosadski tat je očitno čutil potrebo, da bi se na svobodi seznanil s paragrafi kazenskega zakonika. Vdrl je v stanovanje gospe Tinke Tubič v Kralja Petra ulici in odnesel njenemu sinu, ki je slušatelj prava, izvod kazenskega zakonika.

* **Nezaslišan primer mučenja živali** se je te dni odigral v vasi Zobiku pri Sarajevu. Voznik Vasilij Proko je pognal konja z vozom čez neki potok, da bi si tako prikrajšal pot. Ker pa je bil voz polno naložen, ga konj ni mogel potegniti iz vode. Ker tudi neusmiljeni udarci z bičem niso pomagali, je Proko skočil pred konja in ga zgrabil za jezik. Potegnil je tako krepko, da mu je ostal jezik v rokah. Živinozdravnik, ki ga je poklicala neka priča tega dogodka, je odredil, naj konja zakoljejo. Živinskega voznika so pa prijeli orožniki.

Škofja Loka

Božičnica na državni deški ljudski šoli v Škofji Loki je bila v nedeljo, 17. t. m. Pri tej priliki je bilo obdarovanih 82 otrok s toplo obleko, perilom, obutvijo in pecivom. Uprava si šteje v prijetno dolžnost, zahvaliti se v prvi vrsti Kolu Jugoslovanskih sester v Škofji Loki, dalje kr. banski upravi, tovarni mila »Zlatorog« v Mariboru ter vsem znanim in neznanim dobrotnikom, ki so omogočili to dobrodelno prireditev. Iskrena hvala!

Anekdota

Srbski listi prinašajo mnogo anekdot o rajnem Pašiču, ki je skoraj pol stoletja vodil usodo Srbije. Ker se zdaj pripravlja nov volivni zakon, prinašajo tudi tole anekdoto, v kateri je Pašič na znani svojski način povedal svojo misel:

Svoje čase, ko je bil predsednik vlade Nikola Pašič, je nastala potreba, da se dotedanji volivni zakon spremeni. Ministru pravde je bilo naročeno, naj izdela zakon skupaj s še dvema drugima ministroma. Ko je bil zakon narejen, so ga prinesli Pašiču. On pa, ne da bi ga bil bral, povpraša enega izmed trojice:

»A kakav je on, ovaj, za opoziciju?«

»Gospod predsednik, za opozicijo ni prida. Pri volitvah bo tepena.«

»Ovaj, znaš,« je odgovoril Pašič po svoje, kakor se slovensko sploh ne da povedati: »Nemoj tako! Napravi drugi, ali da bude dobar i za opoziciju, jer ovaj, znaš, može jednog dana i mi da odemo u opoziciju, pa ne može posle, da se vratimo.«

»Jaz odkrito rečeno, ne verjamem, da bi ta gospod še potreboval svojo mizo.«

Ljubljana, 19. decembra

Gledališče

Drama: Torek, 19. decembra: zaprto. — Sreda, 20. decembra: George Dandin. Red Sreda. — Četrtek, 21. decembra: Tri komedije. Red Četrtek. — Petek, 22. decembra: zaprto.

Opera: Torek, 19. decembra: zaprto. — **Sreda,** 20. decembra: Figarova svatba. Red A. — Četrtek, 21. decembra: Nižava. Premiera. Premierski abonma. — Petek, 22. decembra, ob 15: Glumač Matere božje. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah. Izven.

Radio Ljubljana

Torek, 19. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Razvoj glasbil. Predavanje z glasbenimi vložki (St. Prek) — 12 Koračnice slavnih mož (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Iz Mozartovega carstva (plošče) — 18.40 Čudež v območju vere (Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Herojstvo Stepana Radiča (Luka Pertiljano, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Ravnikove samospeve poje Andrej Jarc, pri klavirju Janko Ravnik — 20.45 Resne in vesele skladbe slov. skladateljev (Radij. orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški dueti (E. Mesgolits in Slavka Peklar).

Prireditve in zabave

Ruski pianist Nikita Magalev bo koncertiral drevi ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Pianist Magalov je izredno nadarjen in muzikalen ter ima najsijajnejše kritike iz vseh velikih mest. Nekaj časa je bil spremljevalec znamenitega madžarskega violinista Szigettija. Sestava njegovega sporeda samo pove visoko umetniško stopnjo umetnikovo, ki bo izvajal kot uvod Bachovo Kromatično fantazijo in fugo. Nato dve sonati Scarlatievi, Beehovnovo Simfonijo ter naslednja Chopinova dela: Nocturno op. 48, Etude op. 10, št. 8 op. 25, št. 7 in op. 10 št. 4. V drugem delu koncertnega sporeda bo izvajal vseh 15 slik iz Musorskega Slike iz razstave. Poudarjamo, da bo ta koncert velik umetniški užitek in vstopnice so na razpolago v knjigarni Glasbene Matice. Koncert bo drevi ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani.

Šentjakobčani! III. Prosvetni večer F. O. Ljubljana-Sv. Jakob se bo vršil **danes zvečer točno ob 8 v farni dvorani** (Sv. Jakoba trg). Na sporedu je zanimivo predavanje znanega delavca na polju izseljenštva, **g. p. Zakrajška: »Današnje lice Amerike«.** Predavanje bodo pojasnjevale številne skioptične slike. Ker je predavanje zelo zanimivo in vstopnina **zelo nizka (1 din), se ga** gotovo udeležite!

V četrtek 21. t. m. se bo ljubljanski javnosti predstavilo prvič **»Gledališče mladih«** z Büchnerjevo tragedijo v 21. slikah »Vojček«, v novem prevodu dr. Fr. B. Delo je zrežiral in mu oskrbel sceno Zvonimir Sintič, absolvent praškega konservatorija. Predstava bo v frančiškanski dvorani, kjer se dobe v predprodaji tudi vstopnice.

Prosvetno društvo Trnovo priredi v sredo, dne 20. decembra ob 20 v društvenem domu **božični prosvetni večer.** Na sporedu bodo pevske točke gojenk, mladenk in članov ter skioptično predavanje g. dr. A. Snoja »Božič v Betlehemu«. Vstopnina: sedeži 2 din, stojišča 1 din.

Predavanja

Pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana-mesto bo prihodnje redno tedensko predavanje **v sredo, dne 20. decembra t. l.,** posvečeno vprašanju: **»Zakaj sadno drevje v mojem vrtu ne rodi več in lepših plodov?«** Predaval bo **g. Ivan Breceljnik,** upravnik drevesnice Kmetijske družbe. Začetek ob 19 **(7 zvečer)** v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici. Po predavanju vprašanja in odgovori. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

Ljudska univerza v Ljubljani. Jutri 20. t. m. bo predaval v mali dvorani Filharmonije ob 20 univ. prof. dr. Fran Stele o temi: Umetnost pri zapadnih Slovanih — II. del. Vstop prost.

Rezervni oficirji člani Združenja udeležite se predavanja: **»Nujnost obrambne pripravljenosti zaledja«,** ki ga bo imel naš član g. ing. Stanko Dimnik danes ob 20 v »Zvezdi«, II. nadstropje levo. Predavatelj bo ponazoril svoj govor s projiciranimi slikami iz vojne v Španiji in na Poljskem. Vstop prost za člane pododbora (legitimacija). Pododbor Ljubljana.

Sestanki

Dekliški krožek Ljubljana-mesto. Drevi bo redni članski sestanek z zelo zanimivim predavanjem. Udeležba strogo obvezna. — Odbor.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

DANES PREDSTAVA SAMO OB 16. URI
večerni predstavi radi koncerta odpadeta.
Kino Matica telefon 21-24

CITADELA Po istoimenskem romanu
slavnega pisatelja zdravnika A. J. CRONINA

Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri izvrstna in zabavna komedija veselega humorja in krasnih naravnih lepot z našega Jadrana
BEG NA JADRAN
Rolf Wamka, Lizzi Holzschuch, Roszi Csikos, Tibor Halmay
KINO SLOGA telefon 27-30

Najnovejša poročila

Letalska bitka v Severnem morju

Berlin, 18. dec. AA. DNB: V teku zračne borbe med nemškimi lovskimi letali in angleškimi bombniki je bilo sestreljenih 34 angleških letal. Poročilo o borbi pravi sledeče: Okoli 14.30 je bil v nekem letalskem oporišču v severni Nemčiji dan nenadoma znak za alarm, ker so opazili prihod angleških letal. Angleška letala so se v veliki višini bližala oporišču. Angleška letala so prihajala v velikem številu. Nebo je bilo modro in čisto. Visoko v zraku so se videli mali beli oblaki, ki so nastajali ob eksplozijah protiletalskih izstrelkov. Granate so predstavljale železen obroč pred nemško obaljo. Nobeno angleško letalo ne bi moglo priti skozi ta obroč. Angleška letala so bila prisiljena ostati nad morjem, kjer so se pojavili že nemški lovci. Nemška letala so takoj napadla. Posrečilo se jim je ločiti skupino sovražnih letal, na katero so takoj streljali. Nekatera sovražna letala so začela padati, druga so se začela vračati. Nato so ponovno poskušla prebiti se. Toda vse je bilo zastonj. Po borbi, ki je trajala dve uri, ni bilo videti nobenega angleškega letala več. 34 angleških letal je bilo uničenih.

London, 18. dec. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo sporoča, da so angleški bombniki ob priliki srdite borbe nad Helgolandom zbili 12 nemških letal znamke »Messerschmitt«. Sporočilo pravi, da se sedem angleških letal še ni vrnilo v svoja oporišča.

London, 18. dec. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo sporoča v uradne mporočilu sledeče: Formacija angleških bombnikov je letela danes v bližini Helgolanda z namenom napasti sovražne ladje na morju. Toda bombniki so zadeli ob močan odpor sovražnih letal. Po ostri borbi se je angleškim letalom posrečilo sestreliti 12 nemških letal znamke »Messerschmitt«. Sedmim angleškim letalom se še ni posrečilo vrniti se v svoja oporišča.

Bitka pri Montevideu

Nemci pravijo drugače

Berlin, 18. dec. AA. DNB: Lista izgub v teku pomorske bitke v ustju Ria de la Plate, kakor jo je objavila angleška admiraliteta, po mnenju nemških merodajnih pomorskih krogov ni popolna. Po uradni listi izgub je bilo na križarki »Exeter« samo 20 ranjeni. Agencija Reuter pa je poročala, da je »Exeter« izkrcal 44 ranjenih, od teh 20 težko. Angleška admiraliteta je torej v svojem uradnem poročilu navedla samo težko ranjene. Po dosedanjih podatkih znaša skupno število angleških žrtev v teku pomorske bitke v ustju Ria de la Plate 127 mož, od teh 72 mrtvih.

Angleško poročilo o vojni na morju

London, 18. dec. AA. Reuter: Mornariško in letalsko ministrstva sta izdali skupno sporočilo, ki se glasi:

Včeraj so sovražna letala izvršila več napadov na angleške in nevtralne trgovinske in ribiške ladje na Severnem morju. Dopoldne so bili izvršeni bombni napadi na motorno ladjo »Serenity« ter ribiške ladje »New Cois«, »Banclair« in »Craighie Lee«. Ladji »Serenity« in »New Cois« sta bili potopljeni. Ker je bila ribiška ladja »Craighie Lee« napadena s strojnicami, sta bila dva člana posadke ranjena. Takoj ko so se pojavila angleška letala, so nemška odletela, še preden so prišla v stik z angleškimi letali. Letala obalnega poveljništva so opazila pozneje neki čoln, v katerem je bilo 10 oseb ter je bil tja poslan rešilni čoln. Člani posadke obeh potopljenih ladij so bili rešeni. Popoldne so bili izvršeni napadi na motorno ladjo »Tuscan Star« in na ribiške ladje »Dervish«, »Selden«, »Arnold Benet« in »Dromio«. Tudi na italijansko ladjo »Valentino Coda« so bile vržene bombe. Drugega radiotelegrafista na »Tuscan Staru« je zadel košček bombe ter je bil ubit. Drugih človeških žrtev ni bilo.

Zaplembe ladij v Tihem oceanu

Santiago de Chile, 18. dec. t. Reuter: Angleška vojna ladja je pred nekaj dnevi zajela na morju nemško trgovsko ladjo »Düsseldorf« in je sedaj priplula z njo v Santiago de Chile. »Düsseldorf« je zdaj angleška ladja. Verjetno je, da je posadka parnika »Düsseldorfa« internirana na angleški vojni ladji. Čilenske oblasti vodijo razgovore z angleškim poslaništvom glede dokazov, ali je bil »Düsseldorf« zaplenjen v ali izven zone, katera je na zadnji panamski konferenci označena za »Svobodno cono«.

S finskega bojišča

London, 18. dec. AA. Reuter: Ministrstvo za informacije objavlja vest iz Stockholma, da se je po vesteh iz Estonske neki sovjetski bataljon, ki se je nahajal na položajih severno od jezera Ladoge, predal Fincem, prej pa je bil še ubit komisar polka. Prav tako prihajajo vesti o nezadovoljstvu v Ljeningradu in Moskvi, kjer je, kakor se trdi, policija izvršila več aretacij in hišnih preiskav ter zaplenila radio aparate.

Helsinki, 18. dec. AA. Po poročilih s Karelijskega bojišča je finska vojska odbila vse napade sovjetskih tankov in pehote na Mannerheinovo črto. Finska vojska se proti mnogo močnejšemu sovražniku bori brez oddiha noč in dan. Reke še niso zamrznile, finsko topništvo in letalstvo pa brani sovjetskim tehničnim četam zgraditi mostove čez reke. Na daljnem severu vladajo veliki vihárji, toda navzlic temu so se vodile v zadnjih urah srdite bitke. Deset milj južno od Salmijervija se borbe nadaljujejo ter se Finci polagoma umikajo proti Pitkajerviju.

Buenos Aires, 18. dec. AA. DNB: Danes opoldne so prispeli na argentinskih vlačilcih v tukajšnjo luko poveljnik, častniki in ostala posadka nemške vojne ladje »Admiral Graf von Spee«.

Finsko poročilo

Helsinki, 18. dec. AA. Reuter: Posebno majhni finski vojaški oddelki, imenovani »samomorilski oddelki« vodijo četniške borbe za sovjetsko fronto. Oddelki jemljejo hrano s seboj ter gredo 50 milj daleč za sovjetsko črto, kjer povzročajo nerede med sovražnimi vrstami. V minuli noči so ti oddelki, oboroženi z lahkimi strojnicami, odšli v Salmijervi ter napravili veliko škodo v sovražnikovih skladiščih streliva. V osrednji Finski ogrožajo sovjetske čete še nadalje finske prometne zveze, ki vežejo notranjost države z morjem, toda nenadne velike nevihte in hiter padec temperature ovira napredovanje sovjetskih čet. V bližini Suomisalmija uporabljajo sovjetske čete tanke in težko artilerijo, kar se doslej na tem odseku ni dogajalo. Toda finska vojska je tu opremljena z najboljšimi topovi proti tankom. Finske čete so prizadejale veliko škodo sovražnim mehaniziranim oddelkom.

Helsinki, 18. dec. AA. Reuter: Finsko vrhovno poveljništvo je izdalo nocoj sledeče sporočilo: V teku včerajšnjega dneva so sovjetske čete napadale na več delih bojišča, na Karelijski ožini z velikimi silami. Vsi napadi so bili odbiti. Sovjetske čete so imele pri tem znatne izgube. Uničenih je bilo 26 sovjetskih tankov. Ob obali reke Tajfale je finsko topništvo uničilo pet ruskih tankov ter obstreljevalo sovjetske čete, ki so se koncentrirale in pripravljale za napad. V sektorju Lojmola sta bila uničena dva, na sektorju Suomisalmi pa trije sovjetski tanki. Tudi sovjetski napadi pri Kojriniju in Siskijervi so bili odbiti. Danes so prvič po 17 dneh sovjetska letala poskušala izvršiti zračni napad na Helsinki, toda protiletalski topovi so prisilili sovjetska letala, da so se vrnila. Streljanje protiletalskega topništva, ki se nahaja 15 milj od Helsinkija, se je slišalo do prestolnice. Poročajo, da so sovjetska letala letela danes nad osrednja Finsko. Na mnogih finskih jezerih je led postal tako močan, da drži tudi težke tanke. Sovjetsko poveljništvo pripravlja nov načrt.

Hrvatski ban spremenil določila o dijaških društvih

Ker so zadnjič bile na zagrebški univerzi volitve v posamezne dijaške odbore, se je pokazalo, da so dobile v svoje roke tiste dijaške struje, ki so imele vsaj majhno relativno večino. Zdaj je ban spremenil ta določila ter odredil, da naj se voli po proporcu, da bodo vse struje sorazmerno zastopane.

Slovenska straža za revne obmejne šolarje

Ne le po naših mestih, marveč tudi po našem podeželju je mnogo revščine, ki kriči po pomoči. Ta velika revščina najčešče in najobčutljivejše udarja šolsko mladino, ki mora daleč v šolo ne le lačna, ampak tudi bosa, raztrgana in slabo oblečena. Že v prejšnjih letih je bilo lepo število akcij, s katerimi je bilo marsikatero gorje naše šolske mladine, zlasti obmejne, olajšano, ker so najrevnejši za božič dobili potrebno obleko, perilo in obutev. V letošnjem letu so bile te akcije izvršene mnoge obširneje, poleg tega pa se je dela za pomoč revnim šolarjem lotilo večje število organizacij, kakor se je to dogajalo v prejšnjih letih.

Predvsem Slovenska straža je svojo akcijo za božično obdarovanje otrok temeljito pripravila. Dobro je organizirala nabiralno akcijo po mestih in šolah, za kar je dobila dovoljenje od banske uprave, poleg tega pa si je od šolskih vodstev pravočasno oskrbela podatke o številu revnih šolarjev in o njihovih najnujnejših potrebah. Te potrebe bo s sredstvi, ki jih je nabrala pri nabiralnih akcijah in z blagom, ki so ga darovale razne tvrdke mogla kriti 80% vseh želj po oblekah za dečke, 100% želj po dekliških oblekah in 50% povpraševanj za obutev.

Slovenska straža bo za letošnji božič obdarovala mnogo šolarjev 32 šol v obmejnih krajih. Za te šole je vse blago že pripravljeno in ga bodo šolska vodstva te dni dvignila. Poleg teh šol bo Slovenska straža obdarovala še šole v Prekmurju in tiste mogle oskrbeti božičnih darov.

Lil Dagover, A. Schönhals in S. Peters
Odlomek življenja romana lepe žene, ki so jo ljudje prezirali zaradi zagonetnega dogodka v njeni preteklosti.
Danes poslednjič! Ob 16., 19. in 21. uri
SKRIVNOST GOSPE BEATE
KINO UNION Tel. 22-21

LJUBLJANA

Minister dr. Krek si ogleduje gradbena dela države v Ljubljani

Ljubljana, 18. decembra.

Danes dopoldne si je gradbeni minister g. dr. Miha Krek ogledal v spremstvu načelnika tehničnega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani g. inž. Franca Rueha in arh. Črnivca razna gradbena dela države v Ljubljani. Predvsem si je ogledal, kako napreduje delo pri vseučiliški knjižnici v Ljubljani, kjer mu je podrobno pokazal dela še krajevni nadzornik del g arh. Glanz. Nato se je podal k pregledu novih institutov tehnične fakultete v Ljubljani. Namesto obolelega prof. Lobeta mu je razkazal elektrostrojni institut inž. Andree, za tem pa si je ogledal tudi zgradbo kemičnega instituta. Obiskal je tudi tehnično fakulteto, kjer je imel daljši razgovor z dekanom fakultete inž. Hrovatom, predstojnikom elektrostrojnega instituta g. dr. Milanom Vidmarjem ter predstojnikom mineraloškega instituta inž. Pehanijem. Končno si je minister g. dr. Miha Krek ogledal tudi novi kirurški paviljon državne bolnišnice v Ljubljani, kjer ga je spremljal upravnik bolnišnice g. dr. Vladimir Frlan.

Nikar si ne ubijajte možganov za darila svojim dragim! Pogodili boste pravo v drogeriji Gregorič dr. z o. z., Ljubljana, Prešernova ulica 5

| Zastopstvo Akademske akcije pri finančnem ministru dr. Šuteju. Včeraj je bila sprejeta pri finančnem ministru dr. Šuteju delegacija Akademske akcije, in sicer predsednik g. Ludvik Leskovar ter referent za montanistiko g. Herbert Slivnik. Zastopnika sta ga v imenu slovenske akademske mladine prosila, naj v vsem podpira težnje slovenske univerze za njeno izpopolnitev. Predvsem pa sta intervenirala, da se naj takoj odprejo v finančnem zakonu že odobreni krediti za razne institute in akademsko menzo. G. minister je obljubil svojo pomoč in sporočil pozdrave slovenskim akademikom.

| Prvo karitativno predavanje KZ v letošnji zimi 1939-40 bo danes zvečer ob 8 v beli dvorani hotela Union. Predaval bo p. prior Valerian Učak o temi: »Družina brez ljubezni«. Vabljeni so vsi prijatelji karitativnega gibanja. Vstopnine ni.

NE BO SKRBI
v praznikih za dober prigrizek in pijačo, če se oskrbite s finimi narezki, prvovrstno šunko, salamo, sirom, konzervami, drobnim pecivom itd. ter izbornim domačim in tujim vinom ter žganimi pijačami
v trgovini z delikatesami
V. A. JANEŽ, Aleksandrova 12
telefon št. 34 55,
kjer lahko naročite tudi pitane štajerske kapune in drugo prvovrstno perutnino. — Izbira velika, cene nizke!

| Rezervni častniki so vabljeni na zaupni sestanek v četrtek 21. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, na katerem bo imel važno predavanje brigadni general za generalštabne posle g. Čedomir Sketič, ki bo pri tej priliki kot odposlanec g. ministra vojske in mornarice dal posebno sporočilo za rezervne častnike. Vstop proti častniški legitimaciji. — Pododbor Ljubljana.

| **Letošnja zlata nedelja.** Stara tradicija trgovstva je, da so trgovine zadnjo nedeljo pred božičnimi prazniki cel dan odprte, da tako omogočijo občinstvu, ki je čez teden zadržano, nakup raznih stvari za praznike. Nekatere trgovine so bile odprte do večera, druge pa samo dopoldne. Večji naval nakupujočega občinstva je bil v razne oblačilne trgovine, dalje v trgovine obutve in v razne prodajalne zlatnine, srebrnine, ur in drugih predmetov. Kakšen je bil poslovni uspeh te zlate nedelje, je težko točno navesti, ker vsak trgovec strogo tajno drži, kakšni so bili njegovi uspehi. Mnogi trdijo, da je bila letošnja zlata nedelja skoraj za 50 odstotkov slabša od lanske. Manufakturno blago in konfekcija sta se podražila za 30 do 50 odstotkov in zato ljudje niso tako kupovali manufakture. Dobro je šlo v kup volneno in svileno blago. Trgovine s čevlji so imele srednji poslovni promet. Vsekakor je v nedeljo dopoldne in popoldne vladalo živahno vrvenje po ulicah in mnogi so nosili domov prav čedne zavoje raznega blaga. Nakatere trgovine pa v resnici niso niti toliko izkupile, kolikor so izdale za režijo in razsvetljavo.

| **Mirovna devetdnevnica v cerkvi sv. Jožefa.** Po odredbi prevzviš. g. škofa se opravljajo po ljubljanskih cerkvah nepretrgoma devetdnevnice, da s skupnimi molitvami dan za dnem izprosimo od Boga mir v svetu in varstvo naše domovine. — Od 17. do 25 decembra je ta pobožnost v cerkvi sv. Jožefa. — Vsak dan zjutraj ob 6 je sv. maša pred izpostavljenim Najsvetejšim s petjem, blagoslovom in sv. obhajilom. — Vsak dan zvečer ob 6 je kratek govor, molitvena ura, litanije in blagoslov. Moli se iz knjige »Večna molitev« 12. ura: Za blagor domovine. Te knjige naj verniki prinesejo sami s seboj. — V nedeljo, 24. decembra, bo večerna pobožnost združena s polnočnico. Ob pol 12 ponoči se izpostavi presv. Rešnje Telo, nato molitve in pridiga. Opolnoči sv. maša s slovenskim petjem in godbo; skupno sv. obhajilo med sv. mašo; nato še dve sv. maši. — Sklep pobožnosti bo na sveti dan ob 6 zvečer: sklepni govor, pete litanije, molitve za mir in blagoslov. Vabimo vse vernike k obilni udeležbi.

| **Splošna vaja za zaščito Ljubljane.** V nedeljo je bila prva splošna vaja vseh obrambnih oddelkov za zaščito mesta pred bombnimi in plinskimi napadi iz zraka. Vaja je bila praktična in internega značaja. Posebna komisija, obstoječa iz zastopnikov vojaštva, mestne občine in policije je pregledala celoten ustroj obrambne organizacije. Mesto je bilo razdeljeno v rajone, kjer so bile specijalne vaje. Nastopili so člani sanitetsko-kemične skupine, tehničnega oddelka, gasilci in policija. Prvi oddelek je imel nalogo reševati po plinih zastrupljene osebe, odstranjevati pline, drugi je nastopil z nalogo, kako bi odkopaval ruševine in popravljal po zračnih bombnih napadih poškodovane vodovodne in plinske naprave, gasilci so prevzeli nalogo gasiti nastale požare. Vsi pri vaji udeleženi so bili opremljeni s plinskimi maskami. Komisija je najprej izvršila splošen pregled, kako so opremljeni posamezni obrambni oddelki. Po pregledu je bilo najavljeno, da gori v Kobaridski ulici večja hiša in da je ulica preplavljena s plinom. Gasilci in drugo tehnično osebje so hitro odbrzeli z avtomobili, brizgalnami in Magirus-lestvo v omenjeno ulico. Pregledu in vaji so prisostvovali div. general Stefanovič, artilerijski brigadni general Janež, za banski obrambni odbor ban. svet. dr. Ivan Ogrin, župan dr. Jure Adlešič, zastopniki posameznih obrambnih odborov in policijski funkcionarji. Vaja je trajala od 14. do 17. ure.

| **Srajce, kravate — Karničnik, Nebotičnik.**

| **Ustanovljeno je društvo krošnjarjev.** Po dolgih pripravah in prizadevanjih pripravljalnega odbora je banska uprava potrdila pravila društva krošnjarjev za dravsko banovino in je bil ustanovni občni zbor društva krošnjarjev preteklo nedeljo. Občnega zbora se je udeležilo veliko število krošnjarjev, iz česar je razvidno, da se zanimajo za svoje stanovsko vprašanje in so dali temu poudarka tudi pri debati. Izvoljen je bil prvi odbor društva krošnjarjev in sicer za predsednika g. Hercog Peter, za podpredsednika g. Ermakula Valentin, za tajnika g. Kovačič Alojz, za namestnika g. Miler Anton, za blagajnika g. Lipovž Alojzij, za namestnika ga. Hercog Marija, za gospodarja g. Humar Leopold, za odbornika g. Velikonja Danijel in Car Danijel. V nadzorni odbor pa sta bila izvoljena g. Malovrh Jakob in Karavanja Franc. Po končanih volitvah so bile podane gotove izjave ter smernice, po katerih bo delal novi odbor, da se izboljša položaj krošnjarjev v Sloveniji. Vso pošto je naslavljati na poštni predal št. 166, potrebne informacije pa se dobe na Miklošičevi cesti št. 22-b, II. nadstropje.

| **Za mestne revеže** je darovala manufakturna trgovina Lenasi in Gerkman v Stritarjevi ulici št. 4 1000 din. a tvrdka Šalamun & Lampe v Frančiškanski ulici je poslala mestnim revežem za 2000 dinarjev blaga Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo in opozarja vse občane na darežljivost naših trgovskih krogov, ki svoje pred božičem zvišane dohodke tako plemenito dele z najpotrebnejšimi someščani. Mestna uprava se trdno zaveda, da so ji trgovski in obrtniški krogi tudi v največjih časih najzanesljivejši in najbolj požrtvovalni pomočniki pri delu na socialnem polju, zato pa s hvaležnostjo opozarja veo javnost, naj pri nakupih božičnih daril upošteva tudi socialni čut in meščansko zavest trgovcev in obrtnikov.

| **V Ljubljani umrli od 8. do 14. decembra 1939.** Copič Alojzij, 12 dni, sin vajenke, Šmartinska 62; Uranič Barbara roj. Pletnar, 77 let, vdova ključavn. mojstra, Glinška ul. 7; Novak Julijana roj. Šket, 44 let, žena delavca, Zvezna ul. 1; Weber Angela roj. Mahkovec, 38 let, žena višjega poštn. kontrolorja, Cigaletova ul. 3-V; Zupan Jožela, 72 let, kuharica, Vidovdanska c. 9; Richert Marija, 1 in pol leta, hči zasebnega uradnika, Privoz 8; Novak Franc, 73 let, delavec, Zvezna ul. 1; Snoj Katarina roj. Pavlič, 59 let, upokojenka tob. tov., Gerbičeva ul. 20; Juvan Marija roj. Pogačar, 60 let, žena železn. elektromonterja v p., Mahničeva ul. 3; Černič Edvard, 60 let, zidarski mojster, Celovška c. 246.

Za šole v Prekmurju in Halozah ima Slovenska straža že pripravljena denarna sredstva in blaga. Tako ima pripravljeno večjo količino hlačevine, črnega klota za 200 predpasnikov, blaga za 50 oblek in nekaj flanele. Poleg tega je Slovenska straža prejela tudi nekaj kolonijalnega blaga, ki ga bo poskusila vnovčiti in za izkupiček nabaviti oblek in obutve, po čemur je s strani šolskih vodstev največ povpraševanja.

Ker bodo poleg Slovenske straže še druge organizacije obdarovale lepo število šolskih otrok, moremo reči, da doslej še nikoli ni bilo toliko storjenega za revno šolsko deco kakor ravno za letošnji božič, kar bo gotovo med revnim obmejnim prebivalstvom ugodno odjeknilo.

Doslej ima Slovenska straža za prvo skupino šol, ki bodo obdarovane, pripravljenih za dečke: 100 parov okovanih čevljev, 100 parov toplih nogavic, 275 oblek, od tega 50 izdelanih, ostalo v blagu, 320 parov spodnjega zimskega perila. Za dekleta ima prav tako 100 parov čevljev in nogavic, 230 oblek in 200 kosov perila. Za ves ta materijal je bilo izdanih 55.130 dinarjev.

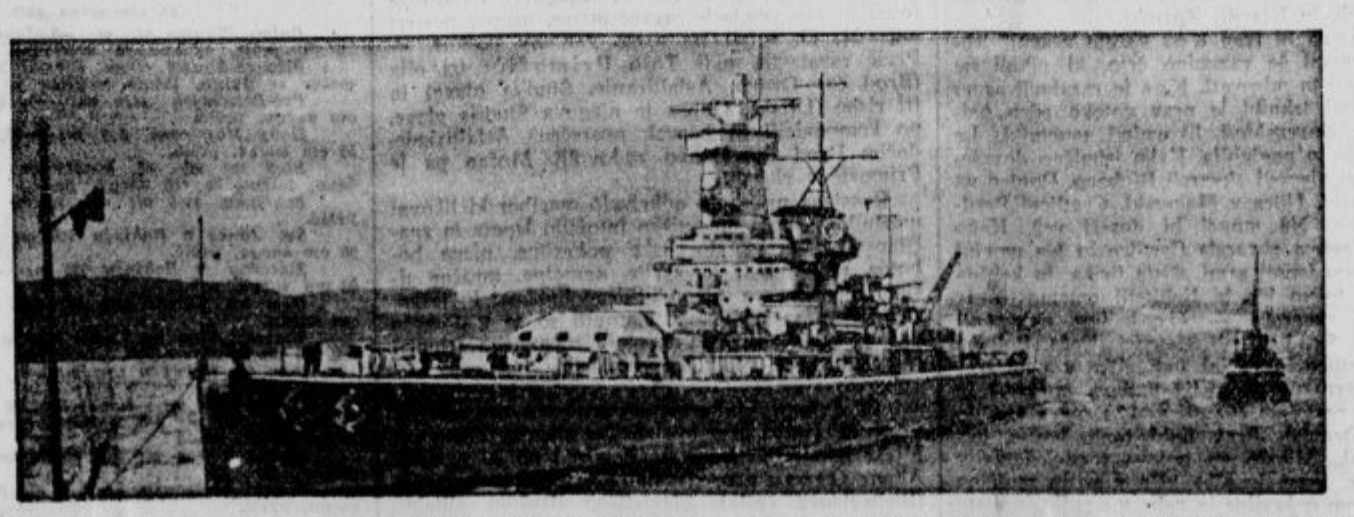

Nemška križarka »Graf von Spee«. Ime ima po nemškem admiralu istega imena, ki je v pretekli svetovni vojni poveljeval nemškemu vojnemu brodovju v bitki pri Falklandskih otokih in tam tudi padel

Brežice

Božičnica. Državna ljudska šola je obdarila revne učence in učenke tudi letos. Med razdeljevanjem so gorele svečke na božičnem drevescu, prireditev pa so poživljale deklamacije in govor. Obdarovanih je bilo 90 najsiromašnejših šolarjev z obutvijo, toplim perilom, šolskimi potrebščinami in pecivom. Da je bilo možno obdarovati omenjeno število učencev, so k temu pripomogli društvo RK, kralj. ban. uprava ter ugledni krajevni činitelji in zasebniki. Upraviteljstvo se v imenu zavoda, učiteljskega zbora in obdarovanih učencev vsem darovalcem iskreno zahvaljuje.

Gospodarstvo

Državni dohodki

V letu 1938-39 so znašali vsi državni dohodki 12.386.84 milij. din, kar pomeni, da je dejanski donos dohodkov prekoračil samo za 1.7% preračunsko vsoto. Leta 1937-38 so znašali dohodki 11.987.1 milij. din, kar je 109.87% preračunske vsote. Iz tega vidimo, da so bili dohodki v letu 1938-39 le malo nad preračunom, kar dokazuje, da so bile cenitve dohodkov zelo visoke. Upoštevati je treba, da je znašala cenitev dohodkov v letu 1937-38 10.910 milij. din, v letu 1938-39 pa 12.180 milij. din in da je znašalo povišanje preračuna 1.270 milij. din, dočim so dejansko dohodki narasli samo za 399.8 milij. din.

Podrobni pregled dohodkov nam kaže, da so v primeri s preračunom najbolj zaostajali dohodki gozdov in rudnikov. V primeri s preračunom so bili dejanski dohodki za 50.4 milij. din manjši pri gozdovih in za 69.9 milij. din pri rudnikih. Nadalje so zaostajal za preračunskimi dohodki tudi dejanski dohodki od davka na poslovni promet ter carine.

Naslednja tabela nam kaže pregled dohodkov v lanskem letu ter v prejšnjih letih (v milij. din):

	1936-37	1937-38	1938-39
zemlj. davek	434.—	474.54	459.35
zgradarina	275.6	300.—	334.8
pridobnina	298.66	338.74	348.96
rentnina	44.6	42.5	47.0
družbe davek	179.15	188.8	217.9
uslužb. davek	252.34	276.7	298.8
samski davek	1.7	1.9	2.1
obresti	23.64	26.1	23.3
posl. promet	678.7	881.24	856.15
vojnica	9.35	9.74	6.55
izr. prisp. usl. d.	41.5	45.45	53.3
dolg. davek	150.6	164.5	114.25
trošarine	843.1	915.4	1.032.7
takse	1.055.5	1.215.7	1.296.1
carine	832.9	1.040.0	1.027.6
monopoli	1.919.2	2.069.9	2.166.2
drž. podjetja	3.380.77	3.917.7	3.941.3

Varčevanje pri Zvezi narodov

Nova vojna ima svoje posledice tudi v financah Zveze narodov. Njeni dohodki se krčijo. V prvih 10 mesecih t. l. je imela Zveza narodov, kakor posnemamo iz njene najnovejše publikacije o delu za dobo od julija do srede novembra, dohodkov 15.84 milij. zlatih frankov ali 69.48% preračunske vsote) lani v prvih 10 mesecih so znašali dohodki Zveze narodov 18.2 milij. zlatih frankov ali 80.21% preračunske vsote. Zaradi tega so se tudi povečali zaostanki. Ti so bili dne 31. decembra 1938 4.55 milij. zlatih frankov, pa so se v teku prvih 10 mesecev letos zmanjšali na 3.4 milij. zlatih frankov.

Zaradi slabših dohodkov se je moral zmanjšati tudi preračun Zveze. Končni preračun za 1940 znaša 21.6 milij. švicarskih frankov, kar pomeni, da je za skoro eno tretjino ali 10.6 milij. frankov manjši kot preračun za 1939. Nadalje pomeni novi, končni predlog preračuna zmanjšanje v primeri s prvotnim predlogom za 3.8 milij. frankov ali 14.9%.

Zaradi zmanjšanja preračuna se bo tudi prispevek posameznih držav zmanjšal. Tako pride za leto 1940 na enoto 3.562.88 zlatih frankov. Pripomniti je, da plačuje naša država 17 enot, kar bo zahtevalo torej skupni izdatek 317.950 zlatih frankov, dočim smo za leto 1938 plačali članarine Zvezi narodov 378.912 zlatih frankov.

Iz poročila Zveze narodov posnemamo nadalje, da namerava Zveza svoje gospodarske študije še naprej izvrševati ter nadaljevati z objavami, kar pozdravlja z veseljem zlasti gospodarski in znanstveni svet.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Krek Josip, knjigovodja v Ljubljani, Rožna dolina VI/3, je prodal *Mariji Pinteričevi*, soprogi upokojenega višjega sodnega oficijala v Ljubljani, Vipavska ulica št. 10, hišo v Rožni dolini VI/3 z 2 vrtnima parcelama, spadajočo pod vl. št. 862 in 867 k. o. Vič za 190.000 din.

Švajger Josip, posestnik in čevljar v Rožni dolini VI/30, je prodal *Ivanu Lipoglavšku*, upokojenemu orožniškemu stražmojstru, in njegovi soprogi Matildi, stanujočima na Sv. Petra nasipu št. 71, hišo št. 30 v Rožni dolini, Cesta VI, spadajočo pod vl. št. 1077 k. o. Vič, za 90.000 din.

Uršulinski konvent v Ljubljani je prodal *Oskarju Remcu*, posestniku in trgovcu v Ljubljani, Dolenjska cesta št. 5, parc. št. 201/2 travnik k. o. Karlovsko predmestje v izmeri 2176 m² za 108.800 dinarjev.

Komotar Antonija in njen sin Vid sta prodala: a) *Alojziju Andoljšku*, mizarju na Kodeljevem, Klunova ulica št. 6, in ženi Ani parc. štev. 2389/14 gozd k. o. Štepanja vas za 5620 dinarjev, b) *Antonu Menardu*, mizarju v Ljubljani, Stari trg št. 3, in njegovi nevesti *Viktoriji Kalškovi*, kuharici, parc. št. 2389/15 gozd iste kat. občine v izmeri 500 m² za 4500 din, c) *Francetu Jančarju*, trgovskemu slugi, Zrinjskega cesta št. 8, in ženi Mariji parc. štev. 2389/18 iste kat. občine v izmeri 980 m² za 5880 din.

Svetek Ivan, posestnik v Zgornjem Kašlju, je prodal: a) *Ivanu Jazbecu*, pekovskemu pomočniku, Zadvor št. 38, parc. štev. 280/9 k. o. Kašelj v izmeri 650 m² za 5850 din, kvadr. meter po 9 din, b) *Antonu Petelinu* ml., delavcu v Zgor. Kašlju št. 51, in ženi Jožefi parc. št. 280/7 k. o. Kašelj v izmeri 502 m² za 3500 din, c) *Leopoldu Tomšiču*, tovarniškemu delavcu, Zgor. Kašelj št. 69, parc. št. 280/6 k. o. Kašelj v izmeri 500 m² za 3920 din. Splošno okoliški delavci, ki so varčni in imajo svoje prihranke naložene po denarnih zavodih, skušajo v zadnjem času denar investirati v zemlji in stanovanjskih hišicah.

Cunder Ivan, posestnik v Stožicah št. 1, je prodal *Matildi Cundrovi*, od tam, parc. št. 397 k. o. Brinje v izmeri 4841 m² za 10.000 din.

Cankar Helena, posestnica na Igu št. 72, je prodala *Antonu Žagarju*, posestnice sinu v Iški vasi št. 20, posestvo vl. štev. 129 k. o. Studenec za 25.000 din.

Pipan Leopold, posestnik v Vižmarjih št. 21, sedaj v Šmihelu pri Novem mestu, je prodal: a) *Ivanu Strahu*, delavcu v Štepanji vasi št. 51, parc. št. 504/9 k. o. Vižmarje v izmeri 670 m² za 10.050 din, b) *Josipu Krmelju*, krojaču v Vižmarjih št. 117, pa parc. št. 504/7 k. o. Vižmarje v izmeri 460 m² in št. 504/8 iste k. o. za 9750 din.

*

Označba cen v trgovinah! Združenje trgovcev ponovno opozarja članstvo, da morajo biti s cenami označeni brez izjeme vsi predmeti, ki pridejo za prodajo v poštev bodisi z izložbah ali poslovnih prostorih.

Važno dopolnilo pravilnika zakona o drž. računovodstvu za zadruge. Finančni minister je podpisal odlok, po katerem se doda čl 13 točki pravilnika za izvršitev odredb iz oddelka B, pogodbe in nabavke zakona o drž. računovodstvu s kasnejšimi dopolnitvami in odloki nova točka, ki slove: Za gospodarske zadruge, ki obstojajo po zakonu o gospodarskih zadrugah, bodo spričevala o sposobnosti in kakovosti izdajale pristojne revizijske (poslovne) zveze, v katerih je odnosna zadruga včlanjena. Ta dodatek je objavljen v »Službenih Novinah« z dne 16. decembra in je tega dne stopil v veljavo.

Tvornica vreč in tkanin, Mladenovac. Za člane uprave so bili izvoljeni Vojislav Lj. Pavlović, Aleksander Minh in Dragan Miličević, generalni ravnatelj je Dragomir Rakić, ravnatelj pa Milan Maksimović.

Pogajanja z Francijo. Kakor smo že poročali, so že okoli 14 dni trgovinska pogajanja z Francijo v Belgradu. Sedaj poročajo, da so glavne težave premagane, zlasti pa je dosežen sporazum glede dobav blaga za anuitete naših posojil v Franciji. Tako bo šel del našega izvoza v Francijo za plačilo dolgov, dočim bomo za drug del dobili plačilo v devizah.

Zvišanje diskonta na Švedskem. Od 1. decembra 1933 dalje je veljala na Švedskem diskontna stopnja 2.5, dne 14. t. m. pa je bil diskont zvišan na 3%.

Borze

Dne 18. decembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.20—14.40

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7,579.240 din, na belgrajski 6 milij. din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 470.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji

London 1 funt	174.00— 177.20
Pariz 100 frankov	98.35— 100.65
Newyork 100 dolarjev	4423.75—4483.75
Ženeva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2352.20—2390.20
Bruselj 100 belg	732.50— 744.50

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.00 218.20
Pariz 100 frankov	121.58— 123.88
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1228.52—1238.52
Amsterdam 100 gold.	2905.92—2943.92
Bruselj 100 belg	904.95— 916.95

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20— 14.40

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem	35.15— 35.85

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem	34.60— 35.30

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.955, London 17.56, Newyork 445.875, Bruselj 73.85, Milan 22.50, Amsterdam 237, Berlin 178.62, Stockholm 106.20, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofija 5.30, Budimpešta 79, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.50, Buenos Aires 101.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 420 —424
v Zagrebu 421 —422
v Belgradu 423.50—425.50

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 96—98, agrarji 50—52, vojna škoda promptna 420—424, begl obv. 75—77, dalm. agrarji 66—68, 8% Bler. pos. 93—95, 7% Bler. pos. 86—88, 7% pos. DHB 97—99, 7% stab. pos. 96—98. — Delnice: Narodna banka 7600—7800, Trboveljska 235—245.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 97—98, agrarji 51 blago, vojna škoda promptna 421—422, begl. obv. 77 blago, dalm. agrarji 69 blago, 6% šumske obv. 66.50—67.50 (67), 8% Bler. pos. 92.75 denar, 7% Bler. pos. 86—87.50, 7% stab. pos. 95 blago. — Narodna banka 7700 denar, PAB 196 blago, Trboveljska 247.50—255 (250), Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Osijek 110 denar, Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Državni papirji: agrarji 53—53.50, vojna škoda promptna 423.50—425.50 (425, 424), begl. obv. 74.50—75, dalm. agrarji 66.50—67, 6% šumske obv. 64.50—66, 8% Bler. pos. (93.50), 7% Bler. pos. 86.50—87. — Delnice: Narodna banka 7900 denar, PAB 194 denar (198, 196).

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač., bač. par. Indjija stara 135—137, ban. stara 132—134, bač. nova parit. Indjija 109—110. Tend. neizprem. Promet srednji. 10. decembra bo borza zaprta.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Ptuju dne 4. decembra t. l.: voli I. vrste 4.25 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 3 din, telice I. vrste 4 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 3 din, krave I. vrste 4 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 2.50 din, prašiči špeharji 9 din, pršutarji 7.75 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 9 din, zadnji del 11 din, II. vrste prednji del 7.50 din, zadnji del 9 din, svinjina 16 din, slanina 16 din, svinjska mast 20 din, čisti med 20 din, goveje surove kože 12 din, telečje surove kože 16 din, svinjske surove kože 10 din za 1 kg. — Pšenica 170 din, ječmen 170 din, rž 150 din, oves 170 din, koruza 160 din, fižol 500 din, krompir 125 din, seno 125 din, slama 35 din, jabolka I. vrste 400 din, II. vrste 300 din, hruške I. vrste 500 din, II. vrste 400 din, pšenična moka do 375 din, koruzna moka 250 din, ajdova moka 350 din za 100 kg. — Drva 90 din kub. meter, jajca 1.25 din za komad, mleko 1.50 do 2 din za liter, surovo maslo 28 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50 din za liter, finejše sortirano vino 4.50 do 7 din za liter.

KULTURNI OBZORNIK

Dr. Ivan Dornik:

Razstava mariborskih umetnikov

Klub »Brazda« je tudi letos odprl razstavo, čeprav so nekateri člani že sami zmajevali z glavami, ali bi, ali ne bi. Toda kultura mora vendar iti v svojem razvoju neustrašeno svojo pot naprej. Ta idealizem je zmagal. Dobro je, da je zmagal idealizem v tem praznem, puhlic in laži polnem času.

Razstava je bila odprta 10. t. m. in bo odprta do 22. t. m. Dovolj časa torej, da tudi občinstvo stori svojo dolžnost. Če je razposlal tajnik štiri sto vabil k otvoritvi, prišlo pa jih je le 30 izmed vabljenih, je vendar še upati, da bo občinstvu ob nakupovanju božičnih daril prišla na misel tudi razstava mariborskih likovnih umetnikov. Saj kako pa bi se sicer še mogli trkati na svoje narodne prsi? Saj kako pa bi sicer še mogli govoriti o omiki v našem severnem mestu, če bi se ne spomnili tistih, ki to omiko v največji meri pomagajo ustvarjati? Umetnost pa je cvet vsake omike, je bil zapisal že eden najizobraženejših Slovencev v preteklem času, Josip Stritar. Po čem povprašuje tujec, ko pride k nam, po čem bo povpraševal, ko bo prišel k nam? Koliko parvenijev premore naš narod? Koliko verižnikov s hranilnimi knjižicami in drugim blagom? Koliko bogatih prekupcev s ponarejenimi vini? Ne. Rekel bo: pokažite mi svojo knjigo in svojo umetnost! In če bo stopil v hišo in se ozrl okrog, se bo začudil: Kje pa imate slike svojih umetnikov? Pa bo sodil. — Če so mariborski umetniki kljub vsemu odprli razstavo svojih del, jih je vodila misel: tako in tako ustvarja vsem težavam v brk obmejni Maribor; ustvarja dalje v tistem kulturnem idealizmu, kakor je bil započel pred 20 leti.

Razstavljene so slike v olju, akvarelu, tempera olju, pastelu, gvašu, risbi, tušu in ena radiranka. Med razstavljalci so člani kluba »Brazde« (Karel Jirak, Ivan Kos, Mako Kavčič) in klubovi gostje (Fran Golob, Lojze Šušmelj, Zlato Zeč, Tošo Primožič in Klavdij Zornik).

Karel Jirak in Ivan Kos kažeta v svoji tehnični dovršenosti še razvojno črto, ki nikoli ne more prenehati in mirovati. Kos je razstavil samo akvarele: v tej tehniki je prav gotovo eden najboljših med slovenskimi likovnimi umetniki. Le dovršuje se še in poglablja. Kako tehnično dovršeno so izdelani njegovi akvareli Biokovo, Pogled na park, Na morju, Ulica v Makarski, Cvetlice! Predvsem Biokovo. Ne mogel bi doseči več. Kako ljubka sta njegova akvarela Cvetlice in Na morju! To je že pesem lepoti sami. Čista lirika. In kakšna tehnika! Na tujem kje bi ljubitelji umetnosti kar pograbili te akvarele. — Jirak ima poleg olj (Sv. Marjeta, Sv. Jurij ob Ščavnici, Koča, Bolgari na trgu, Cvetlice in sadje) tudi slike v novi tehniki, v tempera olju (Nedelja v Slov. goricah) in v temperi s pastelom (Cvetlice, 12.) ter s študijo v pastelu (Drevje). Jirak ljubi tople barve, luč, sonce in zrak. Mikajo ga gotova razpoloženja v krajini, n. pr. kmet. kmečka hiša s svojo revščino in z bogastvom pokrajine in neba v ozadju, v vsem ozračju pa spokojni nedeljski mir: zgodnja jesen v Slov. goricah, njene značilne barve, luč in zrak (Sv. Jurij ob Ščavnici, Koča); vsesvetsko razpoloženje (Sv. Marjeta); široko, v polnih in zračnih barvah zamišljene kompozicije (Bolgari na trgu); rad išče problemov še v novih tehnikah, ki jih je čudovito že razrešil (Nedelja v Slov. goricah, Cvetlice, 12, Drevje). Čudovita je ljubezen, s katero se je predal umetnosti Maks Kavčič. Odkar je prvič razstavil, se je tehnično izpopolnil in umetniško razvil. Zdi se pa, da so ga motivi, ki jih išče v štajerski krajini, osvojili tako, da je v barvi ostal prehladen, premrzel. Najtoplejše so barve v Mlinarjevi bajti, lepa je v kompoziciji in barvah Cesta v Petajncih, značilna po krajinskem motivu n. pr. Mlin na Muri. Razstavil je sama olja. — Lojze Šušmelj razstavlja letos četrtič. Njegova pokrajina je Kozjak, Kóbansko; poskuša, da slike »dišijo po težki in gosti kóbanski zemlji, po kateri rije njen prebivalec iz dneva v dan in si koplje kruh«. Lepote se mu odkrivajo v kozjaških hribih. Najbolj se mu je posrečilo prikazati vse to v obeh slikah Delo na Kozjaku, posebno v sliki z ženjicama. Manj pa se mu je posrečilo, se zdi, podati baročno ljubkost na cerkvi v Rušah in zarjo, ki počasi prodira s svojo zlato lučjo proti temni tovarni v Rušah. Poleg olj je razstavil tudi eno radiranko (Pomlad) in en tuš (Penzionist). — Fran Golob je razstavil sama olja. Kompozicije njegovih slik so nemirne, barve poudarjeno žive, včasi kar zakriče (Za tremi ribniki, Viničarija, Ribniško selo). Mirnejši sta Motiv iz Kamnice in Iz mežiške doline. Ta slikarjev nemir razodeva iskanje, dokler se ne odpočije v pravem izrazu, ki ga mora dobiti. — Zlatko Zeč razstavlja drugič, dve olji (Jesenska krajina, Žaga v grabi) in tri gvaše (Interjer, Krnica, Splavi). Odkar je prvič razstavil, je napredek viden. — Po kompoziciji in barvnih tonih, ki jih je skušal zajeti, je zanimiva Naselje pod Pohorjem Klavdija Zornika (olje), dočim so njegove Zvončnice (olje) tonsko vendarle preveč mrtve, njegov portret gdč. M. O. (olje) pa samo zanimiv poskus. — Prvič razstavlja tudi Tošo Primožič: tri olja (Brod čez Dravo, Asfaltiranje, Študija glave) in tri risbe (Dijak). Dobra je njegova Študija glave, po kompoziciji in barvah posrečena Asfaltiranje, dočim Brod čez Dravo zadovolji. Močan pa je Primožič v risbah.

Razstava priča, da odkrivajo mariborski likovni umetniki s svojo umetniško intuicijo lepote in značilnosti štajerske slovenske pokrajine, njene bohotne razkošnosti in skrite, samotne, mračne tišine: njene barve, njeno idilično ljubkost in težko zamišljeno zaskrbljenost. Zatopili so se v domačo grudo, v njej skušajo s svojo umetniško tehniko razrešiti svoja umetniška vprašanja.

*

O Antonu Linhartu, slovenskemu preroditelju — ob 150 letnici prve uprizoritve njegove Županove Micke bo predaval nocoj (19. dec.) ob 20 g. prof. Alfonz Gspan v predavalnici Trgovske akademije (Bleiweisova cesta). Slavistično društvo vljudno vabi na to proslavo 150 letnega jubileja prve slovenske gledališke predstave. Vstop prost.

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Ker smo v času, ko je za smučarske tekme še prezgodaj in tudi vremenske prilike niso ugodne, za ostale športe pa je prišla doba oddiha in zbiranja novih moči za prihodnjo sezono, so zadnjo nedeljo športniki predvsem zborovali. Bila je ustanovljena slovenska kolesarska zveza, slovenski nogometni sodniki so zborovali, v Zagrebu je bila jubilejna proslava JOO in tam so zborovali tudi plavalci.

Ustanovitev slovenske lahkoatletske zveze

V Celju je bil ustanovni občni zbor slovenske kolesarske zveze, ki bo za nadaljnji razvoj in napredek slovenskega kolesarstva izredne važnosti. Občni zbor je bil zelo živahen. Sprejeta so bila tudi pravila SKZ. Pri volitvah pa je bil izvoljen upravni in nadzorni odbor s predsednikom g. podpolkovnikom Jakličem Josipom na čelu.

Slovenski nogometni sodniki imajo svojo organizacijo

V nedeljo so se zbrali tudi slovenski nogometni sodniki, ki so ustanovili svojo samostojno organizacijo. Udeležencev pa je bilo prav malo, kajti od 56 sodnikov jih je bilo navzočih le 17. Manjkali so mariborski sodniki, dočim je bilo Celje zastopano. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Macoratti Vlado, tajnik Škerl Pero, blagajnik Cimperman Milan, in dva odbornika: Sketelj Janko in Držaj Stanko.

Nato je bila sestavljena tudi sekcija zbora nogometnih sodnikov v Ljubljani. V odbor so bili izvoljeni gg. Lukežič Ivan, Mehle Ivan in Mrdjen File. Končno je bilo še določeno, da se pridruži ljubljanski sekciji tudi sekcija celjskih nogometnih sodnikov, in sicer do marca prihodnjega leta. Preračun Zbora nogometnih sodnikov SNZ znaša letno 2200 din. Občni zbor je bil zaključen v najlepšem soglasju.

Proslava 20 letnice jugosl. olimpijskega odbora

V Zagrebu je bila slovesna proslava 20 letnice Jugoslovanskega olimpijskega odbora, katere so se udeležili poleg članov odbora še drugi odličniki kakor zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. g. polkovnik Peić in drugi. Slovesen govor je imel predsednik JOO g. dr. Stevan Hadži, nato so pa sledile čestitke raznih organizacij. Potem so sledili referati prof. dr. Fr. Bučarja, M. Dobrina, J. Gorca, ki je govoril o velikih uspehih slovenskih tekmovalcev na olimpijskih igrah. Govoril je tudi v. d. načelnika ministrstva za telesno vzgojo naroda g. prof. Drago Ulaga o temi »Olimpizem v krizi«.

Srbska zveza športnih zvez

V nedeljo je bila v Belgradu ustanovna skupščina srbske zveze športnih zvez, katere so se udeležili zastopniki vseh športnih organizacij, ki imajo svoj sedež v Belgradu. Za predsednika začasne uprave je bil izvoljen g. Miodrag Filipović.

Konferenca plavalcev brez Slovencev

V Zagrebu je bila v nedeljo konferenca delegatov plavalnih zvez, na kateri naj bi se uredile razne zadeve zaradi katerih so zapustili zadnji občni zbor Slovenci in Srbi. Današnja konferenca pa tudi ni dosegla svojega namena, kajti manjkali so zopet slovenski in srbski delegatje. Toda delegatje HPZ so kar sami zborovali ter so sprejeli osnutek pravil nove vrhovne organizacije jugoslovanskega plavalnega športa, ki bo predložen izrednemu občnemu zboru, ki bo 14. februarja prihodnjega leta.

Srbska zveza za zimske športe

V Belgradu je bila tudi ustanovljena srbska zveza za zimske športe. Bila so sprejeta pravila ter je bila izražena želja, da se srbska zveza zimskih športov osamosvoji od JZŠZ.

Nogomet doma in na tujem

BSK : Gradjanski 2 : 0 (1 : 0).
Galata Seraj : Jugoslavija (Belgrad) 1 : 0 (0 : 0).
Jugoslavija : Fener Bačke 2 : 0 (0 : 0).

Italijansko nogometno prvenstvo

Torino: Juventus : Bari 6 : 2.
Venezia: Venezia : Bologna 1 : 1.
Napoli: Napoli : Novarra 2 : 1.
Genova: Liguria : Lazio 0 : 0.
Milano: Milano : Ambroziana 3 : 0.
Roma: Roma : Genova 2 : 0.
Trieste: Triestina : Florentina 2 : 1.
Modena: Torino : Modena 2 : 1.

Maeki vendar odpotuje v Ameriko

Taisti Maeki, o katerem smo pisali, da pojde v Ameriko, potem zopet, da ne more odpotovati, ker mora nastopiti vojaško dolžnost, pojde sedaj vendar preko velike luže. Finci smatrajo, da je bolje, ako je Maeki športni diplomat kakor vojak in so ga oprostili vojaške službe. V praznem in zapuščenem mestu Helsinkih je treniral te tekal rundo za rundo. Maeki bo sedaj odpotoval na Švedsko in od tam z nekim velikim švedskim prekooceanskim parnikom v Ameriko. Maeki ima težko misijo kakor svoj čas Pavao Nurmi. Nurmi je tedaj izposloval posojilo, Maeki bo pa poskusil zainteresirati Ameriko za svojo tako težko prizadelo domovino, kateri naj bi se nudila dejanska pomoč.

Snežne razmere

Uradno poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru JZSZ in SPD

18. decembra 1939.

Rateče-Planica 870 m: —8, lahna meglica, 50 cm snega, pršič, skakalnica uporabna.
Planica-Slatna (Dom Ilirija) 950 m: —10, barometer se dviga, lahna meglica, 60 cm snega, pršič.
Peč-Petelinjek 1410 m: —7, lahna meglica, 80 cm snega, pršič.
Dovje-Mojstrana 650 m: —10, oblačno, mirno, 51 cm snega, pršič.
Bled 501 m: —3, barometer se dviga, pooblačeno, mirno, 30 cm snega, pršič.
Pokljuka 1300 m: —6, jasno, mirno, 96 snega, pršič.
Sv. Janez v Bohinju 530 m: —3, jasno, mirno, 60 cm snega, pršič.
Zlatorog v Bohinju 530 m: —3, jasno, mirno, 60 cm snega, pršič.
Dom na Komni 1520 m: —8, jasno, mirno, 180 cm snega, pršič.
Skalaški dom na Voglu 1540 m: —9, jasno, mirno, 180 cm snega, pršič.
Dom na Krvavcu 1700 m: —4, pooblačeno, 70 cm snega, pršič.
Polževo 620 m: —3, oblačno, 20 cm snega, pršič.
Bloke 900 m: —5, barometer se dviga, megleno, 30 cm snega, pršič.
Kurešček 831 m: —4, pooblačeno, 20 cm snega, pršič.
Rimski vrelec 530 m: —3, oblačno, mirno, 20 cm snega, pršič.

17. decembra 1939.

Peca 1654 m: —1, pooblačeno, 70 cm snega, pršič,

Zadnji dnevi križarke „Graf Spee“

Ko se je križarka »Graf Spee« zatekla v urugvajsko pristanišče Montevideo, je na prizadetih straneh zavladala velika zmeda, kaj bo sedaj z njo. Agencija »Reuter« je poročala, da je največ, kar urugvajska vlada more storiti, to, da ji do ponedeljka dovoli bivanje v urugvajskih vodah; drugi poročevalski uradi so poročali, da se sme muditi v urugvajskih vodah samo 48 ur; zopet drugi, da bodo križarki pustili toliko časa, da vse svoje poškodbe popravi, da bo spet sposobna za plovbo. Na urugvajskem poslaništvu v Londonu so izjavljali, da uradno ne vedo nič in da je angleška vlada sklenila, naj se vprašanje reši v Montevideu samem, nemška vlada pa je — kakor poroča tržaški »Piccolo« — dala poveljniku tako ujete križarke gotova navodila. Velika nasprotja so tudi bila v prvih poročilih glede poškodb na nemški križarki. Angleški viri so trdili, da so poškodbe težke in da križarka še zlepa ne bo sposobna za plovbo, dočim pa so urugvajski viri, morda tudi nemškega izvora, trdili, da je poveljnik križarke izjavil, da želi čimprej spet odpluti na odprto morje, ker poškodbe niso tako nevarne in jih bo popravilo moštvo na ladji samo pod nadzorstvom urugvajskega generala Nevhura.

Medtem je angleška admiraliteta seveda okrepila stražo okrog pristanišča. »Exeter« se je moral umakniti z bojnega območja, »Achilles« in »Ajax« pa sta prejela ukaz, da morata ostati na svojih mestih, poleg tega je z raznih strani priplulo še več manjših vojnih ladij, ki so jima bile v pomoč. Položaj je bil tak, da bi nemška križarka, ako bi v resnici izplula, morda na sovražnikovih ladjah napravila dokaj škode, težko pa bi se izognila usodnemu koncu.

Tudi točno število ranjencev na eni in drugi strani še ni bilo znano. Tri ranjence z »Exeterja« je letalo odpeljalo z Buenos Aires, pa sta dva na poti umrla. O težko ranjenih in mrtvih na nemški strani poročajo angleški viri, da jih je bilo skupno 36. Urugvajski zdravnik dr. Peerohof je izjavil, da ni na njih zasledil nobenih znakov smrtonosnih plinov, ampak le sledove plinov, ki jih vsebujejo oziroma razvijajo vsi eksplozivi.

Da se na križarki »Graf Spee« pripravlja nekaj odločilnega, pa kaže najbolj dejstvo, da so izkrcali in spustili na svobodo 62 angleških ujetnikov, ki jih je križarka zbrala med moštvom tistih angleških ladij, ki jih je v preteklih dneh potopila. Vsi ti ujetniki so bili izredno veseli, ko so izvedeli, da so spet svobodni, pohvalili pa so se tudi, da so v ujetništvu na nemški križarki izredno lepo ravnali z njimi. Angleški kapitan Dove je dejal, da je z nemškim kapitanom Landsdorfom, ki se je v pretekli svetovni vojni udeležil tudi slavne pomorske bitke pri Jütlandiji, po kateri ima »Graf Spee« svoje ime, sklenil pravo prijateljstvo.

Kapitan Dove je po izpustitvi iz ujetništva tudi pripovedoval, kako je s »svojimi« 61 ujetniki, ko so bili zaprti na nemški križarki, opazoval bitko. »Nekoliko smo želeli,« je dejal, »da bi Angleži nemško križarko potopili, nekoliko smo se pa tudi vpraševali, kaj bi bilo z nami v tem primeru. Da smo se izognili mučnemu premišljevanju, smo raje šteli topovske zadetke, ki so z angleških ladij padali na »Graf Spee« — ujetniki so bili zaprti v ladijski obednici. Našteli smo 16 takih strelov.« Tudi je še pripovedoval, da je nemška križarka prva napadla. Po teh ujetnikih se je tudi izvedelo, koliko angleških ladij je ta nemška križarka v zadnjih dneh potopila: »Tairoa« (8000 ton) in »Streonshalt« (4000 ton), obe trgovski ladji. Skupno pa je »Graf Spee« potopil nekaj nad 50.000 ton angleškega trgovskega brodovja.

Težka angleška križarka »Exeter«, ki je bila v bitki z nemško »Graf Spee« tako poškodovana, da se je morala umakniti iz boja

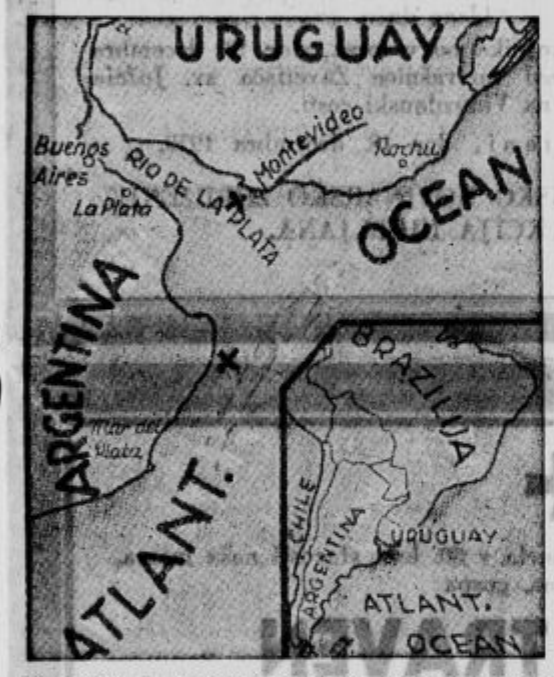

Zemljevid k pomorski bitki za nemško križarko »Graf Spee«. Križec ob obali Argentine kaže, kje so jo angleške vojne ladje zasačile in začele preganjati, križec v ustju reke La Plata pa kaže, kje so jo Nemci, ko ni bilo več upanja na rešitev, potopili. Križarka je s tem izgubljena, ker na tem mestu La Plata donaša toliko peska, da ladjo v 24 urah zasuje in je dviganje nemogoče. V 24 urah pa se dviganja najbrž nihče ne bo lotil. Lotiti bi se ga mogel ali lastnik obrežja (Urugvaj) ali pa lastnik ladje (Nemčija). Poleg tega je morsko dno tu silno mehko in potopljena ladja se s svojo težo sama čimdalje bolj pogreza v blato.

Dve vaji v obrambi pred letalskimi napadi

v Ljubljani

Ljubljana, 18. decembra.

Na osnovi predpisov uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z dne 13. aprila t. l. »Službeni list« št. 195-36 ter na podlagi čl. 66. in 27 z. n. u. se izda naslednja uredba:

V tednu med 18. in 22. t. m. se bo vršila v Ljubljani po odredbi kr. banske uprave po ena dnevna in nočna vaja v obrambi pred letalskimi napadi.

I. Pretečo nevarnost bodo naznanili sledeči znaki:

a) triminutno prekinjeno zvonenje cerkvenih zvonov, po načinu »plat zvona«;

b) tri minute trajajoče tuljenje tovarniških in drugih siren s prekinitvami (okrog 6 do 10 na minuto), c) več hitro zaporedoma si sledečih topovskih strelov, d) določeni optični znaki (belo-rdeča zastava predeljena po diagonali).

Prenehanje nevarnosti bodo označili naslednji znaki:

a) tri minute trajajoče neprekinjeno pritrkovanje zvonov in

b) tri minute trajajoče neprekinjeno tuljenje siren.

A. Navodila za vajo

1. Osebe, katere so ob času znaka nevarnosti nahajajo na ulicah, poljih in na drugih odprtih prostorih, morajo te traje takoj zapustiti in se podati v bližnje hiše, veže, javne lokale, dalje pod oboke, drevesa itd., tako da bodo nevidne in zakrite opazovanju iz letal.

Osebe, ki jih zateče znak nevarnosti v bližini javnih zakloniščc, naj se podajo tja, dokler je še prostora v njih. V poštev pride rov na Kralja Petra trgu in pa zavetišče v kleteh Kresije. Krajevni odbor za zaščito pred napadi iz zraka postavi zaradi vzdrževanja reda in obveščanja prišedših oseb potrebno stražo pri teh zakloniščih.

2. Osebe, katere se ob času objave nevarnosti nahajajo v cerkvah, javnih lokalih, pisarnah, stanovanjih in ostalih zaprtih prostorih, morajo ostati tam. Tudi osebe, ki so v gledališčih, kinematografih, kavarnah, gostilnah in sličnih lokalih, ostanejo v teh prostorih tako dolgo, da je objavljen znak prenehanja nevarnosti.

3. Okna in vrata vseh poslopij se morajo takoj po objavi znaka nevarnosti zapreti. Stati ob oknih in gledati ven je prepovedano.

4. Vsako postajanje po ulicah in odprtih prostorih je prepovedano. Na ulicah se morejo nahajati ali gibati le sledeče osebe:

a) lastniki stojnic in odprtih prodajalnic (na trgih) in

b) potniki, ki gredo na kolodvor, ter bolniki in zdravniki pri iskanju oziroma izvrševanju zdravniške pomoči.

5. Trgovine je treba ob času nevarnosti zapreti in spustiti železne zastore na izložbah in vratih. Kupci, ki bi se ob tej priliki nahajali v trgovini, morajo tam počakati skupno z nameščenci do znaka prenehanja nevarnosti.

6. Vozila, katera se ob času objave nevarnosti nahajajo na ulicah, je takoj odvesti v stranske, manj prometne ulice ter jih tam razvrstiti ob desni strani. Tramvajski vozovi in avtobusi se morajo ustaviti, izprazniti in postaviti po možnosti v manj prometne ulice, tako da so od posameznih križišč oddaljeni 15 do 20 metrov. Vsa vozila morajo biti razvrščena tako, da omogočajo povsod prost prehod za vozila bonifikacijskih oddelkov. Osebe, ki izstopijo iz ustavljenih vozil, se morajo skriti v bližnja poslopja.

Navodila za zatemnitev

Po nižje navedenih navodilih se je ravnati v času trajanja teme od trenutka, ko se da znak, da se bližajo sovražna letala, pa do preteka ene ure od tega trenutka. Zaključek zatemnitve se ne objavi z znaki.

Za čas zatemnitve naj poteka življenje v splošnem normalno. Električni tok in plin ne smeta biti prekinjena. V ostalem je postopati po sledečih navodilih:

1. Vsa poslopja morajo biti popolnoma zatemnjena. Zato je treba v vseh privatnih stanovanjih, javnih lokalih, podjetjih, tovarnah, državnih in samoupravnih uradih itd. pripraviti in na primeren način izvesti prekrivanje oken, steklenih vrat in vrhnih svetlin s sredstvi, ki ne propuščajo nikake svetlobe iz notranjosti poslopja (goste zavese, odeje, temni ovojni papir itd.). Pri direktnih vhodih z ulic v razsvetljene lokale je namestiti dvojne zavese.

3. Zatemnitev je treba izvršiti brez izjeme tako na cestni, kakor tudi na dvoriščni strani hiš.

3. Ustanove, katere rabijo stalno razsvetljavo v zunanjih odprtih prostorih (tvornice, bolnišnice, jetnišnice), naj svoje stalno goreče luči zastro s primernimi zasloni in predvsem s sivomodrim celofanom ali istobarvnim specialnim papirjem. Ta svetloba pa ne sme biti vidna iz daljave nad 500 m, ne sme izstopati direktno in ne tvoriti izrazitih odsevov.

Vsa ostala zunanja razsvetljava (tudi na dvoriščih), reklamna razsvetljava ter razsvetljava napisov in izložb, kakor tudi cestna razsvetljava se ukine. Zato pa je na najvažnejših prometnih križiščih namestiti posebno zasenčene svetilke, katerih svetilna telesa morajo odgovarjati točki 3.

5. Uporaba žepnih svetilk, vžigalic itd. na prostem je prepovedana. V nujnih primerih je dopustna le uporaba sivomodro zastrtih svetilk.

. Za označbo cestnih popravil se imajo uporabiti le rdeče svetilke, ki so tako zastrte, da je rdeča luč vidna le iz ene horizontalne smeri.

7. Za običajno nočno razsvetljavo poslovnih prostorov bank, zlatarskih trgovin in sličnih lokalov je uporabiti le sivomodro zastrte luči.

8. Vozila morajo biti opremljena s podobnimi sredstvi zatemnitve kakor poslopja in morajo voziti z zmanjšano hitrostjo. Notranjo razsvetljavo tramvajev, avtobusov itd. je treba zmanjšati in izvesti v smislu točke 3.

9. Žarometi vozil morajo biti zastrti, n. pr. z zaslonko iz temnega papirja, lepenke ali pločevine, ki ima v sredini odprtino vodoravne širine 5 do 8 cm, in višine 1.50 cm. Na to odprtino in ob straneh naj bodo strešice, ki usmerjajo žarke izstopajoče svetlobe poševno navzdol. Odprtina mora biti prelepljena s sivomodrim celofanom.

10. Zadnje rdeče luči vozil je zasenčiti z vodoravno nataknjeno cevjo iz kartona ali debelega papirja dolžine do 10 cm, tako da je rdeča svetloba vidna le iz ene vodoravne smeri.

Polno svetlobo žarometa je uporabljati le zunaj mesta, v mestu pa brez izjeme le malo žarnico. Uporaba kazalcev smeri je dopustna.

11. Inozemska vozila in domača, ki le tranzirajo teritorij mesta, smejo uporabljati le zmanjšano razsvetljavo, ostale odredbe pod točko 10 pa za njih ne veljajo.

12. Zaradi preprečenja poškodb pri ljudeh in materialu se morajo robovi pločnikov, dalje drevesa in ograje ob važnih križiščih, nasipih in mostovih premazati s črnobelim opleskom (menjaje črno in belo barvo).

Hišni posestniki oziroma oskrbniki, dalje starešine oblastev so dolžni določiti osebo, katera bo v dotičnem poslopju skrbela za to, da bodo vsa navodila izvajana v celoti tako pri dnevni kakor tudi pri nočni vaji.

Vsaka kršitev navedenih odredb se bo kaznovala po čl. 69 zakona o notranji upravi z globo od 10 do 500 din, ob neplačilu globe v odrejenem roku pa z zaporom od 1 do 10 dni.

ŠmzKozzzz i.nl,Ženiat xrdgov dgov umlhw wl wh

— **Po pogosti nosečnosti** morejo žene z dnevno redno uporabo pol kozarca naravne »Franz-Josefove« grenke vode, zavžite na tešče, z lahkoto doseči izpraznenje črev in urejeno delovanje želodca. »Franz-Josefova« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočana in se dobiva povsod.

Ogl. reg. S br. 30474/35.

Sneberje-Zadobrova

Prihodnjo nedeljo, dne 24. decembra t. l. priredi dramatični odsek Pevskega društva Sneberje-Zadobrova v režiji tov. Vodnika Ivana Sketovo »Miklovo Zalo«. Društvo proslavi obenem 150. nastop na odru našega neumornega prosvetnega delavca, igralca in režiserja Vodnika Ivana. Začel se je udejstvovati v dramatiki l. 1919, od tedaj naprej pa je on duša vsega društvenega delovanja. Vedno navdušen in agilen ter neustrašen v delu je često hodil sam od enega do drugega, jih vabil k sestankom in vajam, režiral in igral. S svojo priljubljenostjo je kot predsednik društva srečno vodil mimo vseh trenj in viharjev. Poznamo njegovo skromnost, vendar čutimo, da se mu moramo vsaj malo oddolžiti ob tako lepem jubileju. Tudi vi, ki ste ga tolikrat občudovali na odru, pridite na to prireditev, da pokažemo našemu zaslužnemu Vodniku, da smo mu hvaležni in mu želimo še mnogo lepega uspeha in napredka na dramatičnem polju.

Marenberg

Društveno življenje tukajšnjih društev je postalo silno živahno, kar z veseljem pozdravljamo. FO in DK sta že stopila pred javnost, ko sta se udeležili obe zastopstvi 1. decembra službe božje v krojih, in pokazala, da sta slovenska, še bolj pa se je pokazalo 8. t. m., ko so vsi brez izjeme pristopili k obhajilni mizi, da sta tudi katoliška. Mogoče ni komu prav po godu, pa ne moremo pomagati, če stremimo mogoče vsi za enim ciljem, pa po različni poti. Da imamo tudi somišljenikov, je pokazala igra »Veseli dan ali Matiček se ženi«, ko je bila dvorana obakrat razprodana. Da niso naši igralci ravno najslabši, bodo pokazali še na gostovanju pri Sv. Lovrencu na Poh. 17. t. m. ob treh popoldne.

Miklavžev večer, ki ga je Prosvetno društvo prvič letos priredilo, je bil zelo zadovoljiv, kljub temu pa ni bilo to cepljenje sil, ker pač še niso bile nikoli skupaj. Dne 10. t. m. je prišel bodrit naše fante znani mladinski predavatelj g. dr. Jeraj, ki nam je pokazal v živih barvah lepoto slovenstva in smo bili zelo zadovoljni.

Članice DK so začele nabirati darove za božično akcijo za obl[illegible] revnih družin. Želimo jim le, da bi n[illegible] čim več, da bi res razveselile za praznik [illegible]otrebnejše in prinesle Kristusov mir v njih dr[illegible].

Trbovlje

Združeni nameščenci iz Trbovelj. Dne 10. t. m. je bila širša seja dr[illegible]ih in trgovskih nameščencev Sloven[illegible], podružnica Trbovlje. O perečih in nujnih na[illegible]ih vprašanjih sta poročala delegata iz Ljublja[illegible] predsednik centrale Češnovar in predsednik nameščenskega odseka Delavske zb[illegible] inž. Košir. Razpravljali so predvsem o potrebi reorganizacije našega društva in o na[illegible] draginji, katera je že občutno zadela našega nameščenca. Sprejet je bil sklep, da se temu zlu učinkovito odpomore. Zlasti je bilo važno poročilo o tem, ki ga je podal tov. inž. Košir. Druga točka dnevnega reda, ki je zelo zanimala naše tovari[illegible], je bila sledeča: Razpravljanje o novem osnutku medsebojnih odnosov rudarskega in pokojninskega zavarovanja. Kako potrebna je bila ta širša seja naše podružnice je zlasti pokazalo živahno posegan[illegible] na seji zbranega članstva k posameznim nadetim aktualnim vprašanjim.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju

Aretacija zloglasnega požigalca. A. Koražija, ki je po časopisnih vesteh priznal 38 požigov, je tudi pri nas vzbudila veselje. Saj so tako končno le dobili zadoščenje na dobrem imenu vsi kmetje iz Župečje vasi, pri katerih je zločinec pred 7 leti služil in jim zažgal.

Nered pri dostavi »Slovenca« nam že gre na živce. Tudi zadnji torek smo bili vsi naročniki brez njega, ker se je zopet nekam »zavozil«, menda k Sv. Lovrencu na Pohorju. To bi razumeli in oprostili, ako bi se isto primerilo tudi ostalim ljubljanskim dnevnikom. A ker ti redno dospejo, resno prosimo red tudi pri »Slovencu«.

Svinjska kuga razsaja posebno v vasi Apače. Mnogi trpijo veliko škodo. Prinešena je bila bojda s Hrvatskega.

Metlika

Sezonski delavci se trumoma vračajo iz Nemčije. Veselih obrazov prihajajo v svoje domove in si ne žele več nazaj, vsaj dokler traja vojno stanje. Odšli so od doma polnih lic, a sedaj so vsi bolj suhi.

Cene se dvigajo, pa ne toliko kmetskim pridelkom, ampak po trgovinah. Največjo preglavico nam pa dela petrolej, katerega ni mogoče dobiti. Sedaj se vidi, koliko je vredna elektrika.

Tatvina živine. Pred nekaj dnevi so odpeljali posestnici Antoniji Mohorčič iz vasi Vrškovci pri Vivodinji dva vola in eno kravo. Oba vola in kravo so orožniki našli v bližnji vasi pri tatu in nato vrnili Mohorčičevi.

Št. Jernej na Dolenjskem

Društveno življenje je zadnje čase pri nas zelo razgibano. Prosvetno društvo je uprizorilo dramo »Bratomor na Metavi«, priredilo miklavževanje in 8. decembra akademijo v čast Brezmadežni. Šolska mladina pa uprizori v nedeljo 17. t. m. popoldne v društveni dvorani mladinsko igro »Petrčkove poslednje sanje«. Čisti dobiček je namenjen za božičnico revni šolski mladini.

Zaščitno cepljenje proti tifusu je izvršil higienski zavod v Ljubljani po vseh onih vaseh, ki so bile spomladi poplavljene. Prebivalstvo se je cepitvi odzvalo v lepem številu.

+

Naznanjamo žalostno vest vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je danes, v 72. letu starosti, zapustil naš dobri oče, odnosno brat in stric, gospod

Franc Florenini

bivši posestnik in gostilničar

Pogreb dragega pokojnika bo v torek ob pol štirih na pokopališče v Trbovljah.

Trbovlje, Ljubljana, 18. dec. 1939.

Žalujoča sinova: Luči in Gvido in ostalo sorodstvo.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(195) Zdaj pojdemo v mesto, da si kupimo novih oblek,« je predlagal Kitajec, in oba fanta sta soglašala. Mahoma je stal nekdo pred njimi, ki je ves osupel vzkliknil: »Kaj takega! Dva fanta s prav takimi ušesi, kakršne ima naš sultan že nekaj tednov! Dozdeva se, da se bliža razrešitev te uganke!« Ing ni prav nič razumel, a onadva sta razumeta vse, ustrašila sta se in stekla na nos na vrat proč.

(196) Ing in Arabec sta obstala in zmajala z glavo. »Kaj pa spet zdaj?« je vprašal Kitajec, »Prav takšna ušesa imata kot naš sultan in to je skrivnostna bolezen,« je povedal Arabec, »velika nagrada je razpisana za tistega zdravnika, ki bi znal to zadevo pojasniti in pozdraviti.« Zdaj sta oba čim najhitreje sta mogla stekla za njima, vendar ju nista dohitela in slednjič sta jima sploh izginila izpred oči.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; tenitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Manufakturist
želi premestitev. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Pošten, zmožen« 19591.

Fant
star 26 let, si želi mesta lovskega čuvaja. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Pošten« 19542. (a

Mlad pekovski pomočnik
z mojstrskim izpitom, želi premeniti službo. Nastopi s 1. januarjem. — Zmožen tudi kavcije. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 19294.

15 leten fant
pošten in marljiv, s tremi razredi mešč. šole, se želi izučiti v večji trgovini z mešanim blagom, in sicer tam, kjer bi imel vso oskrbo v hiši. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod značko »Imam veselje do trgovine« 19457. (v

Službo dobe

Mizarskega pomočnika
sprejmem. A. Cimerman, Dev. Mar. Polje št. 111.

Mesarskega vajenca
iz poštene družine, sprejme Franc Bogataj, mesar, Železniki nad Škofjo Loko.

Čitajte »Slovenca«

Prodamo

Krompir in fižol
prodaja na drobno Kmetijska družba v Ljubljani, Novi trg 3. (1

Hmeljske droge
smrekove in jelove, očiščene ali neočiščene, prodam tudi večje količine. Dober kupec naj se javi v upravo »Slovenca« pod šifro »Dober dobavitelj« št. 19603.

Lutkini vozički za božično darilo
Din 144·-, 172·-, 192·-, 196·-, 214·-, 286·-
Bogomir Divjak
Maribor
Ulica Kneza Koclja 4

Štev. 11.071.

Razpis

Občina Slovenske Konjice, okraj konjiški — razpisuje pragmatično mesto

občinskega blagajnika

Šolska izobrazba: 8 razredov srednje ali njej enake strokovne šole z zaključnim izpitom.
Varščina 10.000 din.
Svojeročno pisane in pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbencih ex 1936, je vložiti v roku 30 dni po objavi tega razpisa v »Službenem listu« pri tej občini.

Občina Slov. Konjice, dne 16. dec. 1939.

Pirotske preproge
in druge, prodaja tvrdka Fr. Malgaj, Ljubljana, Kolodvorska 30.

Peč na žaganje
veliko, dobro ohranjeno, poceni prodam. - Trink, Hranilniška 3-I.

Najugodnejši nakup
moških oblek nudi Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana.

Perutnino
pitano, štajersko, očiščeno, vseh vrst, nudi za božič najceneje Hedžet, pitališče, Aleševčeva 7. Telefon 47-69. Prodajam tudi na trgu.

Cene do božiča:
Moka 0 3.75 din na vreče, krompir od 1.35 din na vreče, rozine od 9.50 din kg, jedrca od 23 din kg, cvetlični med 18 din kg, češplje od 5 din kg, fižol od 5.50 din kg — dobite pri »Miklavžu«, pod lemenatom. — Vina, rum, slivovka itd. po najnižji ceni.

TEL. 2951
DRVA PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA CESTA

Kupimo

Vsakovrstno
zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Cunje
krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčjo volno, govejo dlako (aroveo) — kupi vsako množino Arbeiter, Maribor, Dravska 15.

Posestva

Hišo
s trgovskimi lokali ali skladišči, z vrtom, kupim v Ljubljani, Celju ali Mariboru. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Gotovina 800« št. 19.588.

Palača
impozantna, v najstrožjem centru prestolnice, nova, zelo solidno zgrajena, pripravna za velika trgovska podjetja — za 2,800.000 din gotovine in prevzem manjše, povoljne hipoteke Uprave fondov. Let. dohodek 480.000 din. Posebna priložnost.

Palača
na Slaviji, nova, zgrajena v najmodernejšem slogu. Daje na vloženi denar 10%. Potrebna gotovina 1,750.000 din in prevzem 600.000 hipoteke.

Hiša
v prometni trgovski ulici, z več lokali in najmodernejšimi komfortnimi stanovanji, za 750.000 din gotovine in 250.000 din hipoteke. — Vloženi denar donaša 10%.

Pozor!
Hiše in palače, nove, solidno grajene, v najmodernejšem slogu, smo dobili v večjem številu in v izključno prodajo po zelo nizkih cenah, tako da dajejo kupcem sijajne pogoje za izvrstno obrestovanje denarja.

Centralni zavod
Obiličev venac 38 nasproti »Ruskega Carja«
Telefon 25-7-66, Beograd.

Tri hiše
in stavbni les naprodaj blizu cerkve, v lepem kraju, po primerni ceni. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Tri hiše« 19586.

Parcelo
na Celovški cesti, ob tramvajski postaji, lep razgled, 3400 m², po 45 din, prodam. - Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Takoj denar« št. 19505.

Obrt

Mreže za postelje
najceneje pri Andlovicu, Komenskega ulica 34. (1

Denar

Hranilne knjižice
3% obveznice
in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje
BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR
Aleksandrova cesta 40.

Vesel Božič — če je darilo
PFAFF
šivalni stroj.
IGN. VOK
Ljubljana, Tavčarjeva ul. 7.

Božična darila
IVAN KRAVOS
Maribor
Aleksandrova c. 13

+

Bogu je dopadlo, da je danes poklical po dolgem trpljenju k Sebi našega nad vse ljubljenega očeta in moža, gospoda

Henrika Ziernfelda

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 19. decembra ob 4 popoldne izpred hiše žalosti, Gradišče št. 12, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 17. decembra 1939.

Žalujoča žena Angela z otroci.

+

Jugoslovansko novinarsko združenje, sekcija Ljubljana, javlja žalostno vest, da je njen dolgoletni član, sotrudnik »Slovenskega Naroda«, sedaj v pokoju, gospod

Ivan Kalinšek

v nedeljo zvečer, v 66. letu starosti, izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb blagopokojnika bo v torek, dne 19. decembra ob 16. uri izpred mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti.

V Ljubljani, dne 18. decembra 1939.

JUGOSLOVANSKO NOVINARSKO ZDRUŽENJE, SEKCIJA LJUBLJANA.

+

Danes dopoldne je umrl mož, oče, stari oče in tast, gospod

ŠKARABOT BLAŽ

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, dne 20. decembra ob pol štirih iz mrtvašnice na Pobrežju na frančiškansko pokopališče.
Sveta maša zadušnica se bo darovala v četrtek, dne 21. decembra ob pol devetih zjutraj v frančiškanski cerkvi.
Maribor, Marenberg, dne 17. decembra 1939.

Antonija, žena; France, ing. chem., Miro, sodnik, sinova; Mimica, Fanika, snahi; Marija, Andrejček, Marta, vnuki, in ostalo sorodstvo.

+

Potrtega srca naznanjamo, da je umrla v 80. letu starosti naša mama, stara mama, gospa

MARIJA TRAVEN

Truplo blage pokojnice bo dne 19. decembra ob osmih zjutraj blagoslovljeno v Mariboru, Krekova ulica 12, nakar se prepelje z avtofurgonom na Vič, kjer bo pogreb iz pokopališče cerkve na tamošnje pokopališče dne 19. decembra ob štirih popoldne.

Ljubljana, Maribor, dne 18. decembra 1939.

Žalujoče rodbine Traven, Rabič.

Pogrebni zavod Gajšek Ivan — Ljubljana.

Lov z letalom

14

Iskre so kakor v rojih frčale po zraku in že padale letaloma na krila. Finch Hanley je skočil v dvokrovnik, Tim je pognal propeler in takoj je bil pripravljen za odhod. Fanta sta pograbila eno krilo in letalo obrnila, in že je odskakljalo na varnejši kraj.

Nato sta skočila k Dexterju. Dim je bil tako gost, da sta komaj dihala, in iskre so padale kakor ognjen dež. Tim je zlezel v kabino, Jock pognal propeler. Stroj se je takoj užgal, Tim je letalo obrnil in ga odpeljal na varno. Finch jima že prišel naproti.

»No, in kaj naj začnemo zdaj?« je vprašal posmehljivo. »Gremo pepel nabirat?«

Jocku pa je hladna zdrava pamet prišla na pomoč. »Finch, pametneje storite, ako greste po pomoč. Tim in jaz bova pa na Reda pazila.«

»Ki je pa zdajle gotovo že miljo daleč,« ga zavrne Finch, ves iz sebe.

»Ne,« mu ugovarja Jock. »Vlegel se je kam. Le pomislite na njegovo ranjeno stegno!«

»Vlegel se je v to razbeljeno peč, kajne?«

»Da, v kako skrivališče. Tam se nam pa smeje, ker nas je nabrisal.«

»Jock, ali govoriš resno?«

»Resno, seveda,« reče Jock odločno, in Tim mu pritrjuje.

»V gozdu je najbrž kakšen star kamnolom ali kaj podobnega,« pojasnjuje Tim. »Tam sta se skrila, le verjemite!«

Oba skupaj sta še Finha prepričala.

»Zletita v Harwich!« je prosil Tim. »Tam boste dobili razsvetljeno letališče. Pripeljite v avtu policijo! Jock in jaz bova pa pohajkovala tod okoli in pazila na Reda in tovariša. Ko bosta uvidela, da letalo odhaja, bosta mislila, da smo ugnani. Prilezla bosta iz svoje luknje in skušala pobegniti. Ker pa njuno letalo nima bencina, ne bosta prišla daleč.«

»No, prav, naj bo po vajinem! Ampak, fanta, dobro pazita, in roparjev ne napadajta, naj pride karkoli! Jock, tvoji teti sem obljubil, da te pripeljem živega in zdravega nazaj. Ako se ti kaj zgodi, me bo živega požrla.«

Zasedel je letalo. Fanta sta gledala, kako se je prav nakratko vzdignil in odbrzel proti viharnemu nebu. Veter je bil namreč vedno hujši in obetala se je grda noč. Ali fanta sta preveč mislila, kako bi si zopet osvojila dragulje, da bi se utegnila brigati za vreme.

»Tim, kar lepo skupaj ostaniva, ker se bova sicer težko našla. Pojdiva okoli gozda na vetrno stran in si poiščiva skrivališče, odkoder bova lahko prežala na roparja.«

Tim prekima. »Res bo najbolje tako, čeprav si ne morem misliti, kakor naj roparja izslediva. Saj bo v eni uri tema ko v rogu.«

»Morda bosta prišla pa še prej na spregled,« ga zavrne Jock. »Samo pomisli, da sta ognju za hrbtom, in ju zato ne bo nobena stvar ovirala.«

Jel je s svojimi kratkimi nogami urno teči in Tim mu je zlahka sledil. Od jugozahodnega robu gozda je tekla bodeča živa meja. Splazila sta se čez njo in padla skoraj naravnost v naročje velikega in togotnega kmeta, ki je pograbil Jocka, še preden se mu je mogel izmuzniti, ter ga držal kakor z železnimi kleščami.

»Moj gozd bi zažigala, kajne? Jaz vaju naučim, po čem so take igre!« Jel je z vso silo Jocka mikastiti, a Tim ga je popadal za roko.

»Molčite in nikar tako bedasto ne govorite!« mu je jezno zavpil. »Gozda nisva zažgala midva, ampak celo zalezujeva falota, ki so to naredili!«

Kmet je roko samo zasukal in si jo oprostil, potem pa z njo takoj zagrabil še Tima. Bil je možak pri štiridesetih letih, pa tako čokat in močan, da je bil obema več ko samo kos. Lice mu je bilo trdo, od vetra ustrojeno, s stisnjenimi očmi pod srčečimi, gostimi obrvmi. Pri luči gorečega gozda so mu oči kar gorele od divjega srda.

»Aha, falota zalezujeta, ki so to naredili! Res, lepa pravljica!« je zarenčal.

»Saj tudi je tako!« se je jezno zadrl Tim, a Jock ga je ustavil.

»Tim, le mirno! Čemu bi se razburjal? Možu ne moreš zameriti, če se jezi, da so mu gozd požgali.« Zravnal se je in kmetu rekel:

»Moža, ki sta vam zažgala gozd, sta roparja, ki sta ukradla smaragde gospe Merepitove. Zažgala sta pa zato, da bi ju mi ne mogli preganjati. Zdaj bosta skušala uiti in ako naju vi zadržite, se jima bo beg tudi posrečil.«

Hrusta pa ni to kar nič ganilo, ampak je jezno odvrnil: »Čedna zgodba. Mislim, da imamo v Angliji še policijo, ki pa za tatovi ne pošilja otrok!«

»Šla sva za njimi, ker sva imela letalo,« je mirno govoril Jock. »Pilot je odšel v Colchester po pomoč. Pomagajte nam še vi, da roparje ujamemo! Razpisana je velike nagrada.«

»Ej, nabrisana sta pa!« Jasno sta videla, da jima niti besedice ne verjame. »Ti bi moral pisati pravljice. A jaz vaju izročim pravici, če je le še kje pravica v Angliji. Najprej vaju zaprem, potem pa pokličem policijo.«

Tima je stvar neskončno jezila. Poskušal se je prijemu izviti. Ali prav tako bi lahko poskušal izpuliti roke iz železnih spon. Poskus je velikana le še bolj razdražil. Tima je divje stresel.

»Takoj z menoj,ali pa si bom naredil pravico sam, in je ne boš vesel!«

»Res, vi sami je ne boste veseli!« zavpije Tim. »Kajti ne bo dolgo in boste v ječi!«

»Tim molči že enkrat!« ga ostro zavrne Jock. »Dedca s tem le še bolj dražiš. Saj bo Finch kmalu nazaj in z njim policija.«

»Red bo pa medtem že Bog ve kje.«

»Zapri svoj kljun in stopaj ali pa ti pomagam!« ga nahruli hrust in oba suje pred seboj preko polja.

Tudi Jocku ni bilo pri srcu prijetno. Že je mislil rablja napasti in mu uiti. A spomnil se je, da se mu pozneje ponudi morda boljša prilika, zato se je udal in mirno stopal, ter tako hranil svoje sile za boljšo priliko.

A te ni bilo. Močni kmet ju je držal kakor s primežem. Pripehal ju je čez dve njivi, in gledala sta razsvetljena okna. Ni ju pa peljal v hišo, ampak preko dvorišča, ki je bilo za hišo, do nekega malega poslopja, ju pahnil noter, vrata za njima zaloputnil in od zunaj zaklenil.

16. Jock zopet na delu.

»Zdaj je vsega konec!« je zastokal Tim hripavo, in se naslonil na steno temne, vlažne luknje.

»Imejmo pamet!« ga Jock veselo zavrne. »Imaš užigalice?« Tim si je potipal žepe.

»Da. Ali naj eno uprasnem?«

»Ne še. Počakaj, da medved odide!«

Pri teh besedah sta začula, kako se je neki avto začel premikati. Po bučanju in ropotu sklepati, je bil precej star. Kolesa so cvilila da joj, nato je avto stokaje in poskakovaje zbučal zadaj za njuno ječo, potem pa se je ropot počasi izgubljal v daljavi.

»Zdaj pa le!« reče Jock in Tim uprasne užigalico. Pri njeni svetlobi sta si ogledala ječo, dvanajst čevljev dolgo in šest široko. Bila je brez oken, iz opeke in krita z opeko. Lopate in grablje in drugo orodje je viselo po žebljih na steni ali pa ob nji slonelo, na enem koncu je bil pa kup stare šare.

»Shramba za orodje,« pravi Jock, ko se je dobro razgledal. »Srečo imava.«

»Kakšno srečo neki? Zidovi so iz trdne opeke in če bi tudi imela kramp, bi cele ure porabila, preden bi se izkopala. Zdaj pa krampa še nimava ne!«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič . Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič

LJUBLJANA

Minister dr. Krek si ogleduje gradbena dela države v Ljubljani

Ljubljana, 18. decembra.

Danes dopoldne si je gradbeni minister g. dr. Miha Krek ogledal v spremstvu načelnika tehničnega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani g. inž. Franca Rueha in arh. Črnivca razna gradbena dela države v Ljubljani. Predvsem si je ogledal, kako napreduje delo pri vseučiliški knjižnici v Ljubljani, kjer mu je podrobno pokazal dela še krajevni nadzornik del g arh. Glanz. Nato se je podal k pregledu novih institutov tehnične fakultete v Ljubljani. Namesto obolelega prof. Lobeta mu je razkazal elektrostrojni institut inž. Andree, za tem pa si je ogledal tudi zgradbo kemičnega instituta. Obiskal je tudi tehnično fakulteto, kjer je imel daljši razgovor z dekanom fakultete inž. Hrovatom, predstojnikom elektrostrojnega instituta g. dr. Milanom Vidmarjem ter predstojnikom mineraloškega instituta inž. Pehanijem. Končno si je minister g. dr. Miha Krek ogledal tudi novi kirurški paviljon državne bolnišnice v Ljubljani, kjer ga je spremljal upravnik bolnišnice g. dr. Vladimir Frlan.

Nikar si ne ubijajte možganov za darila svojim dragim! Pogodili boste pravo v drogeriji Gregorič dr. z o. z., Ljubljana, Prešernova ulica 5

l **Zastopstvo Akademske akcije pri finančnem ministru dr. Šuteju.** Včeraj je bila sprejeta pri finančnem ministru dr. Šuteju delegacija Akademske akcije, in sicer predsednik g. Ludvik Leskovar ter referent za montanistiko g. Herbert Slivnik. Zastopnika sta ga v imenu slovenske akademske mladine prosila, naj v vsem podpira težnje slovenske univerze za njeno izpopolnitev. Predvsem pa sta intervenirala, da se naj takoj odprejo v finančnem zakonu že odobreni krediti za razne institute in akademsko menzo. G. minister je obljubil svojo pomoč in sporočil pozdrave slovenskim akademikom.

l **Prvo karitativno predavanje KZ** v letošnji zimi 1939-40 bo danes zvečer ob 8 v beli dvorani hotela Union. Predaval bo p. prior Valerian Učak o temi: »Družina brez ljubezni«. Vabljeni so vsi prijatelji karitativnega gibanja. Vstopnine ni.

l **Mirovna devetdnevnica v cerkvi sv. Jožefa.** Po odredbi prevzviš. g. škofa se opravljajo po ljubljanskih cerkvah nepretrgoma devetdnevnice, da s skupnimi molitvami dan za dnem izprosimo od Boga mir v svetu in varstvo naše domovine. — Od 17. do 25 decembra je ta pobožnost v cerkvi sv. Jožefa. — Vsak dan zjutraj ob 6 je sv. maša pred izpostavljenim Najsvetejšim s petjem, blagoslovom in sv. obhajilom. — Vsak dan zvečer ob 6 je kratek govor, molitvena ura, litanije in blagoslov. Moli se iz knjige »Večna molitev« 12. ura: Za blagor domovine. Te knjige naj verniki prinesejo sami s seboj. — V nedeljo, 24. decembra, bo večerna pobožnost združena s polnočnico. Ob pol 12 ponoči se izpostavi presv. Rešnje Telo, nato molitve in pridiga. Opolnoči sv. maša s slovenskim petjem in godbo; skupno sv. obhajilo med sv. mašo; nato še dve sv. maši. — Sklep pobožnosti bo na sveti dan ob 6 zvečer: sklepni govor, pete litanije, molitve za mir in blagoslov. Vabimo vse vernike k obilni udeležbi.

NE BO SKRBI

v praznikih za dober prigrizek in pijačo, če se oskrbite s finimi narezki, prvovrstno šunko, salamo, sirom, konzervami, drobnim pecivom itd. ter izbornim domačim in tujim vinom ter žganimi pijačami

v trgovini z delikatesami

V. A. JANEŽ, Aleksandrova 12

telefon št. 34 55,

kjer lahko naročite tudi pitane štajerske kapune in drugo prvovrstno perutnino. — Izbira velika, cene nizke!

l **Rezervni častniki** so vabljeni na zaupni sestanek v četrtek 21. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, na katerem bo imel važno predavanje brigadni general za generalštabne posle g. Čedomir Sketič, ki bo pri tej priliki kot odposlanec g. ministra vojske in mornarice dal posebno sporočilo za rezervne častnike. Vstop proti častniški legitimaciji. — Pododbor Ljubljana.

l **Letošnja zlata nedelja.** Stara tradicija trgovstva je, da so trgovine zadnjo nedeljo pred božičnimi prazniki cel dan odprte, da tako omogočijo občinstvu, ki je čez teden zadržano, nakup raznih stvari za praznike. Nekatere trgovine so bile odprte do večera, druge pa samo dopoldne. Večji naval nakupujočega občinstva je bil v razne oblačilne trgovine, dalje v trgovine obutve in v razne prodajalne zlatnine, srebrnine, ur in drugih predmetov. Kakšen je bil poslovni uspeh te zlate nedelje, je težko točno navesti, ker vsak trgovec strogo tajno drži, kakšni so bili njegovi uspehi. Mnogi trdijo, da je bila letošnja zlata nedelja skoraj za 50 odstotkov slabša od lanske. Manufakturno blago in konfekcija sta se podražila za 30 do 50 odstotkov in zato ljudje niso tako kupovali manufakture. Dobro je šlo v kup volneno in svileno blago. Trgovine s čevlji so imele srednji poslovni promet. Vsekakor je v nedeljo dopoldne in popoldne vladalo živahno vrvenje po ulicah in mnogi so nosili domov prav čedne zavoje raznega blaga. Nakatere trgovine pa v resnici niso niti toliko izkupile, kolikor so izdale za režijo in razsvetljavo.

l **Splošna vaja za zaščito Ljubljane.** V nedeljo je bila prva splošna vaja vseh obrambnih oddelkov za zaščito mesta pred bombnimi in plinskimi napadi iz zraka. Vaja je bila praktična in internega značaja. Posebna komisija, obstoječa iz zastopnikov vojaštva, mestne občine in policije je pregledala celoten ustroj obrambne organizacije. Mesto je bilo razdeljeno v rajone, kjer so bile specijalne vaje. Nastopili so člani sanitetsko-kemične skupine, tehničnega oddelka, gasilci in policija. Prvi oddelek je imel nalogo reševati po plinih zastrupljene osebe, odstranjevati pline, drugi je nastopil z nalogo, kako bi odkopaval ruševine in popravljal po zračnih bombnih napadih poškodovane vodovodne in plinske naprave, gasilci so prevzeli nalogo gasiti nastale požare. Vsi pri vaji udeleženi so bili opremljeni s plinskimi maskami. Komisija je najprej izvršila splošen pregled, kako so opremljeni posamezni obrambni oddelki. Po pregledu je bilo najavljeno, da gori v Kobaridski ulici večja hiša in da je ulica preplavljena s plinom. Gasilci in drugo tehnično osebje so hitro odbrzeli z avtomobili, brizgalnami in Magirus-lestvo v omenjeno ulico. Pregledu in vaji so prisostvovali div. general Stefanović, artilerijski brigadni general Janež, za banski obrambni odbor ban. svet. dr. Ivan Ogrin, župan dr. Jure Adlešič, zastopniki posameznih obrambnih odborov in policijski funkcionarji. Vaja je trajala od 14. do 17. ure.

l **Srajce, kravate — Karničnik, Nebotičnik.**

l **Ustanovljeno je društvo krošnjarjev.** Po dolgih pripravah in prizadevanjih pripravljalnega odbora je banska uprava potrdila pravila društva krošnjarjev za dravsko banovino in je bil ustanovni občni zbor društva krošnjarjev preteklo nedeljo. Občnega zbora se je udeležilo veliko število krošnjarjev, iz česar je razvidno, da se zanimajo za svoje stanovsko vprašanje in so dali temu poudarka tudi pri debati. Izvoljen je bil prvi odbor društva krošnjarjev in sicer za predsednika g. Hercog Peter, za podpredsednika g. Ermakula Valentin, za tajnika g. Kovačič Alojz, za namestnika g. Miler Anton, za blagajnika g. Lipovž Alojzij, za namestnika ga. Hercog Marija, za gospodarja g. Humar Leopold, za odbornika g. Velikonja Danijel in Car Danijel. V nadzorni odbor pa sta bila izvoljena g. Malovrh Jakob in Karavanja Franc. Po končanih volitvah so bile podane gotove izjave ter smernice, po katerih bo delal novi odbor, da se izboljša položaj krošnjarjev v Sloveniji. Vso pošto je naslavljati na poštni predal št. 166, potrebne informacije pa se dobe na Miklošičevi cesti št. 22-b, II. nadstropje.

Lil Dagover, A. Schönhals in S. Peters

Odlomek življenja romana lepe žene, ki so jo ljudje prezirali zaradi zagonetnega dogodka v njeni preteklosti.

Danes poslednjič! Ob 16., 19. in 21. uri

SKRIVNOST GOSPE BEATE

KINO UNION Tel. 22-21

l **Za mestne reveže** je darovala manufakturna trgovina Lenasi in Gerkman v Stritarjevi ulici št. 4 1000 din, a tvrdka Salamun & Lampe v Frančiškanski ulici je poslala mestnim revežem za 2000 dinarjev blaga Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo in opozarja vse občane na darežljivost naših trgovskih krogov, ki svoje pred božičem zvišane dohodke tako plemenito dele z najpotrebnejšimi someščani. Mestna uprava se trdno zaveda, da so ji trgovski in obrtniški krogi tudi v največjih časih najzanesljivejši in najbolj požrtvovalni pomočniki pri delu na socialnem polju, zato pa s hvaležnostjo opozarja vso javnost, naj pri nakupih božičnih daril upošteva tudi socialni čut in meščansko zavest trgovcev in obrtnikov.

l **V Ljubljani umrli od 8. do 14. decembra 1939.** Copič Alojzij, 12 dni, sin vajenke, Šmartinska 62; Uranič Barbara roj. Pletnar, 77 let, vdova ključavn. mojstra, Glinška ul. 7; Novak Julijana roj. Šket, 44 let, žena delavca, Zvezna ul. 1; Weber Angela roj. Mahkovec, 38 let, žena višjega poštn. kontrolorja, Cigaletova ul. 3-V; Zupan Jožefa, 72 let, kuharica, Vidovdanska c. 9; Richert Marija, 1 in pol leta, hči zasebnega uradnika, Privoz 8; Novak Franc, 73 let, delavec, Zvezna ul. 1; Snoj Katarina roj. Pavlič, 59 let, upokojenka tob. tov., Gerbičeva ul. 20; Juvan Marija roj. Pogačar, 60 let, žena železn. elektromonterja v p., Mahničeva ul. 3; Černič Edvard, 60 let, zidarski mojster, Celovška c. 246.

MARIBOR

Slovenska straža za revne obmejne šolarje

Ne le po naših mestih, marveč tudi po našem podeželju je mnogo revščine, ki kriči po pomoči. Ta velika revščina najčešče in najobčutljivejše udarja šolsko mladino, ki mora daleč v šolo ne le lačna, ampak tudi bosa, raztrgana in slabo oblečena. Že v prejšnjih letih je bilo lepo število akcij, s katerimi je bilo marsikatero gorje naše šolske mladine, zlasti obmejne, olajšano, ker so najrevnejši za božič dobili potrebno obleko, perilo in obutev. V letošnjem letu so bile te akcije izvršene mnoge obširneje, poleg tega pa se je dela za pomoč revnim šolarjem lotilo večje število organizacij, kakor se je to dogajalo v prejšnjih letih.

Predvsem Slovenska straža je svojo akcijo za božično obdarovanje otrok temeljito pripravila. Dobro je organizirala nabiralno akcijo po mestih in šolah, za kar je dobila dovoljenje od banske uprave, poleg tega pa si je od šolskih vodstev pravočasno oskrbela podatke o številu revnih šolarjev in o njihovih najnujnejših potrebah. Te potrebe bo s sredstvi, ki jih je nabrala pri nabiralnih akcijah in z blagom, ki so ga darovale razne tvrdke mogla kriti 80% vseh želj po oblekah za dečke, 100% želj po dekliških oblekah in 50% povpraševanj za obutev.

Slovenska straža bo za letošnji božič obdarovala mnogo šolarjev 32 šol v obmejnih krajih. Za te šole je vse blago že pripravljeno in ga bodo šolska vodstva te dni dvignila. Poleg teh šol bo Slovenska straža obdarovala še šole v Prekmurju in tiste mogle oskrbeti božičnih darov.

Doslej ima Slovenska straža za prvo skupino šol, ki bodo obdarovane, pripravljenih za dečke: 100 parov okovanih čevljev, 100 parov toplih nogavic, 275 oblek, od tega 50 izdelanih, ostalo v blagu, 320 parov spodnjega zimskega perila. Za dekleta ima prav tako 100 parov čevljev in nogavic, 230 oblek in 200 kosov perila. Za ves ta materijal je bilo izdanih 55..130 dinarjev.

Za šole v Prekmurju in Halozah ima Slovenska straža že pripravljena denarna sredstva in blaga. Tako ima pripravljeno večjo količino hlačevine, črnega klota za 200 predpasnikov, blaga za 50 oblek in nekaj flanele. Poleg tega je Slovenska straža prejela tudi nekaj kolonijalnega blaga, ki ga bo poskusila vnovčiti in za izkupiček nabaviti oblek in obutve, po čemur je s strani šolskih vodstev največ povpraševanja.

Ker bodo poleg Slovenske straže še druge organizacije obdarovale lepo število šolskih otrok, moremo reči, da doslej še nikoli ni bilo toliko storjenega za revno šolsko deco kakor ravno za letošnji božič, kar bo gotovo med revnim obmejnim prebivalstvom ugodno odjeknilo.

Klobuki

pri „LAMA", Jurčičeva ul. 4 (prost ogled)

m **Smrt plemenitega moža.** V Sodni ulici 11 je umrl v starosti 65 let sodni uradnik g. Blaž Skarabot. Pokojnik je bil oče inženirja Franca in sodnika Mira Skarabota. Bil je plemenitega značaja in dodrega srca, vesten uradnik, dober katoliški mož in vzoren družinski oče. Položili ga bodo k večnemu počitku jutri v sredo ob pol 16 na pobrežkem pokopališču. Svetila mu večna luč! Žalujočim naše globoko sožalje!

m **Zlati jubilej zveste služkinje.** V škofijskem dvorcu v Mariboru bo obhajala na starega leta dan 50 letnico svoje zveste službe pri enem gospodarju Marija Žunko. Leta 1890. je vstopila kot 21 letno dekle v službo v škofijskem dvorcu, kjer je še danes po 50 letih zdrava, delavna, zvesta in vedno dobre volje.

Božična darila

nudi najugodneje

»Lama«, Jurčičeva ulica 4

m **Razstava mariborskih slikarskih umetnikov** je odprta samo do petka, 22. t. m. Dolžnost vsakega kulturnega Slovenca v Mariboru je, da si razstavo, ki je odprta vsak dan dopoldne in popoldne v mali dvorani Uniona na Aleksandrovi cesti, ogleda.

m **Predstava v prid pokojninskega sklada gledaliških igralcev.** Drevi ponovijo v gledališču odlično uspelo dramo »Via Mala« v prid pokoj. sklada gledaliških igralcev. Veljajo znižane cene.

m **»Božična igra« na Ljudskem odru.** Mariborski Ljudski oder pripravlja za Štefanovo nabožni igrokaz po znanem koroškem ljudskem pesniku Andreju Drabosnjaku »Božična igra«. Pri tej igri sodelujejo tudi gledalci s petjem narodnih božičnih in Marijinih pesmi. Predstava bo v dvorani Zadružne gospodarske banke na Štefanovo ob 5 popoldne, v primeru velikega zanimanja pa bo igra ponovljena še na Štefanovo zvečer. Priporočamo preskrbo vstopnic v predprodaji v Cirilovi knjigarni.

m **Smrtna kosa.** V Ribniškem naselju je umrla 71 letna zasebnica Marija Rečnik. — V bolnišnici je pokosila smrt 35 letno ženo trgovskega pomočnika Josipino Radolič. V Krekovi ulici 12 je umrla zasebnica Marija Traun, stara 79 let. — V Medvedovi 24 je ugrabila bela žena 50 letnega strojevodjo drž. železnic Ivana Freitaga. — V bolnišnici je pokosila smrt 63 letnega kotlarja držav. železnic Ferdinanda Krivca. — Naj počivajo v miru!

m **Prvi planinski družabni večer** priredi podružnica SPD v Mariboru, jutri, v sredo dne 20. t. m. v dvorani Zadružne gospodarske banke. Dobrodošli so tudi po članih vpeljani gosti. Vstopnina je 10 din.

m **Vsako leto mu vlomijo za božične praznike.** Neznanci so vlomili v mesnico mesarja Smodeja na Pobrežju ter mu odnesli za 2500 din slanine in klobas. Zanimivo je, da vlomijo vsako leto pred božičnimi prazniki v to mesnico. Najbrž se eden in isti vlomilec vsakokrat za božič založi z mastnimi dobrotami.

m **Toplo perilo,** primerno darilo za vsakega, nudi ugodno modna trgovina **Mirko Brečko,** Maribor — Aleksandrova cesta 23.

m **Pojasnjen vlom v Lahovo trgovino.** Mariborska policija je dosegla lep uspeh. Pojasnila je vlom v trgovino Ivana Laha na Glavnem trgu ter je zločince, razen enega, že prijela. Kakor smo že poročali, je bil izvršen v Lahovo špecerijsko trgovino na Glavnem trgu dne 13. decembra vlom na izredno drzen način. Vlomilci so vdrli v trgovino pri belem dnevu. Vlomili so na zadnji strani trgovine na dvorišču vrata, skozi katera sta šla dva storilca v notranjost ter sta pobasala železno ročno blagajno v cekar. Eden od zločincev se je v trgovini oblekel v vajenčev klotast plašč, tako da sta pri odhodu vzbujala pri ljudeh, ki so ju videli, domnevo, da so to nastavljenci trgovine, ki odhajajo skozi vrata. V blagajni so se nahajali razni vrednostni papirji, zavarovalne police itd. v veliki vrednosti ter precej gotovine v dinarjih in nemških markah. Odhajajoča vlomilca so ljudje, ki v isti hiši stanujejo, videli ter so ju opisali. Na podlagi te sledi je policija kmalu dosegla uspeh ter je vlomilsko družbo razkrinkala. Vlom je zasnoval neki znan vlomilec, ki je šele nedavno prišel na svobodo iz lepoglavske kaznilnice ter je sedaj še na begu. Omogočil pa je izvršitev vloma bivši sluga v Lahovi trgovini, kateremu so bile razmere dobro znane. Policija je aretirala tri člane vlomilske družbe, med njimi nekega mladoletnika.

m **Blagim srcem** priporočamo revno družino Marije Kerenčič v Obrežni ulici 43 v Studencih. Omenjena skrbi že 10 let kot vdova za mnogoštevilno družino sedmih nedorastlih otrok. Naj bi blagi dobrotniki omogočili tej revni družini vesele božične praznike. Darove sprejema tudi podružnica »Slovenca«, Koroška cesta 1.

m **SSK Maraton- šahovska sekcija.** Danes igra simultatko tovariš inž. Prek Janez, zato naj se člani polnoštevilno udeleže sestanka. Vabljeni tudi drugi prijatelji šaha. Šahovnice in figure prinesite s seboj. Simultanka bo ob 8 zvečer v Sodni ulici 9-I.

m **Kolo brez gospodarja** je našel stražnik na Kralja Petra trgu. Bilo je prislonjeno na ograjo poleg telefonske celice. Kolo je znamke »Branibor« ter brez evidenčne številke.

Gledališče

Torek, 19. decembra ob 20: »Via Mala«. V prid mirovnega sklada gledaliških igralcev. Znižane cene.

Celjske novice

c **Božična razstava celjskih slikarjev** je bila odprta v nedeljo ob 11 dopoldne v dvorani palače Mestne hranilnice. Otvoritvi je prisostvovalo precej občinstva. Uvodne besede je spregovoril najstarejši razstavljalec g. prof. Sirk Albert. Javnost opozarjamo, da so prireditelji razstave pripravili neko posebnost. Ob sklepu razstave bo komisijsko žrebanje vstopnic, s katerimi bodo lahko obiskovalci razstave dobili kakšno sliko. Razstava bo odprta do 26. decembra.

c **Fantovski odsek** priredi v sredo zvečer božičnico, na kateri bodo obdarovani najrevnejši člani, mladci in naraščajniki. Lebo božičnico bo priredila v soboto popoldne tudi Slovenska dijaška zveze v Celju.

c **Prednaznanilo.** Narodno gledališče iz Maribora bo priredilo v sredo, 10. januarja v celjskem mestnem gledališču dramo »Via Mala«.

c **V Št. Jurju pri Celju** je imelo v nedeljo KPD svoj redni letni občni zbor, na katerem je bil izvoljen za predsednika trgovec g. Zdolšek Franc, za podpredsednika Vošnjak Ivan, za blagajnika Čretnik Ivan in tajnika Lesjak Ivan.

c **Lep dar za mestne reveže.** Nemško pomožno društvo, podružnica v Celju, je imelo v nedeljo božičnico, na kateri so člani zbrali 2.000 din in jih nakazali celjski mestni občini za mestne reveže. Celjska mestna občina se v imenu revežev društvu najlepše zahvaljuje!

c **V upravi »Slovenca« v Celju** lahko naročite ilustrirani mesečnik »Obiek«.

c **Celje naj se uvede v I. draginjski razred.** Na tajni seji celjskega mestnega sveta je bilo predlagano, da se ponovno intervenira na merodajnih mestih, da se Celje prevede v I. draginjski razred. Celje spada med najdražja mesta v državi, tako, da je bilo življenje državnih uradnikov že pred naraslo draginjo težko, sedaj pa je skoro nemogoče. Prav tako je nujno potrebno, da se zvišajo plače uradništvu. Mestni svet je prosil mestnega svetnika senatorja g Alojzija Mihelčiča, da posreduje v tem oziru na merodajnih mestih v Belgradu.

c **Krajevni Kmečki zvezi** v Vojniku in v Dobrni sta imeli v nedeljo svoja sestanka, ki sta prav lepo uspela. V Vojniku je govoril predsednik okrajnega odbora KZ g. Pongrac Turnšek, župan iz Polzele, v Dobrni pa kmetijski referent na okrajnem načelstvu v Celju g. Sitan. Na Teharjih je lepo uspel sestanek KPD, na katerem je govoril senator g. Alojzij Mihelčič.

c **Preračun celjske mestne občine za poslovno leto 1949-41.** V smislu določil §-a 117. zakona o mestnih občinah objavljam, da bo razpoložen prebivalstvu na vpogled preračun celjske mestne občine, njenih podjetij in skladov za upravno leto 1940-41 pri računovodstvu mestnega poglavarstva ob navadnih uradnih urah v dobi od 19. do vključno 23. decembra 1939. Vsak član mesta Celja, kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje neposredni davek od kateregakoli prihoda v mestu Celju, ima pravico staviti v navedenem roku k predlogu preračuna svoje pripombe, ki jih je vlagati pri mestnem poglavarstvu celjskem. Mestno poglavarstvo: Predsednik: dr. Voršič Alojzij.

c **Obe roki v zapestju si je zlomila** pri padcu na stopnicah v Št. Jurju pri Celju 29 letna posestnica Horvat Ljudmila.

c **Neznanec jo je obstrelil v temni noči.** V soboto zvečer se je vračala 22 letna posestnikova hčerka Kosmelj Julijana iz Sv. Andraža pri Velenju po cesti proti Podvinu na Polzeli. Na križišču ji je privozil nasproti neznan kolesar brez luči. Dekle je kolesarja lepo opozorilo, zakaj nima luči. Moški je segel v žep in obstrelil Julijano v desno nogo nad kolenom, nato pa zbežal. Julijana se je zelo prestrašila in je že mislila, da bo imela opravka z nasilnežem ali s kakim razbojnikom, kar seveda tudi ni izključeno. Pripeljali so jo v celjsko bolnišnico. Oblast preiskuje zadevo in upa, da bo storilca kmalu izsledila.

Brežice

Božičnica. Državna ljudska šola je obdarila revne učence in učenke tudi letos. Med razdeljevanjem so gorele svečke na božičnem drevesu, prireditev pa so poživljale deklamacije in govor. Obdarovanih je bilo 90 najsiromašnejših šolarjev z obutvijo, toplim perilom, šolskimi potrebščinami in pecivom. Da je bilo možno obdarovati omenjeno število učencev, so k temu pripomogli društvo RK, kralj. ban. uprava ter ugledni krajevni činitelji in zasebniki. Upraviteljstvo se v imenu zavoda, učiteljskega zbora in obdarovanih učencev vsem darovalcem iskreno zahvaljuje.

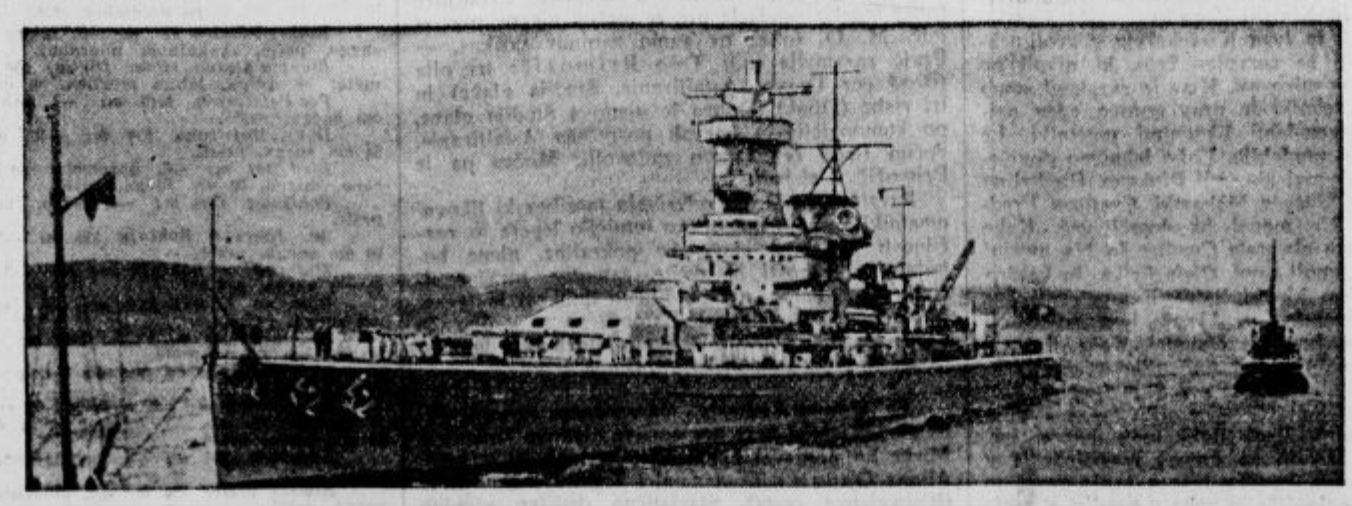

Nemška križarka »Graf von Spee«. Ime ima po nemškem admiralu istega imena, ki je v pretekli svetovni vojni poveljeval nemškemu vojnemu brodovju v bitki pri Falklandskih otokih in tam tudi padel

Gospodarstvo

Državni dohodki

V letu 1938-39 so znašali vsi državni dohodki 12.386.84 milij. din, kar pomeni, da je dejanski donos dohodkov prekoračil samo za 1.7% preračunsko vsoto. Leta 1937-38 so znašali dohodki 11.987.1 milij. din, kar je 109.87% preračunske vsote. Iz tega vidimo, da so bili dohodki v letu 1938-39 le malo nad preračunom, kar dokazuje, da so bile cenitve dohodkov zelo visoke. Upoštevati je treba, da je znašala cenitev dohodkov v letu 1937-38 10.910 milij. din, v letu 1938-39 pa 12.180 milij. din in da je znašalo povišanje preračuna 1.270 milij. din, dočim so dejansko dohodki narasli samo za 399.8 milij. din.

Podrobni pregled dohodkov nam kaže, da so v primeri s preračunom najbolj zaostajali dohodki gozdov in rudnikov. V primeri s preračunom so bili dejanski dohodki za 50.4 milij. din manjši pri gozdovih in za 69.9 milij. din pri rudnikih. Nadalje so zaostajal za preračunskimi dohodki tudi dejanski dohodki od davka na poslovni promet ter carine.

Naslednja tabela nam kaže pregled dohodkov v lanskem letu ter v prejšnjih letih (v milij. din):

	1936-37	1937-38	1938-39
zemlj. davek	434.—	474.54	459.35
zgradarina	275.6	300.—	334.8
pridobnina	298.66	338.74	348.96
rentnina	44.6	42.5	47.0
družbe davek	179.15	188.8	217.9
uslužb. davek	252.34	276.7	298.8
samski davek	1.7	1.9	2.1
obresti	23.64	26.1	23.3
posl. promet	678.7	881.24	856.15
vojnica	9.35	9.74	6.55
izr. prisp. usl. d.	41.5	45.45	53.3
dolg. davek	150.6	164.5	114.25
trošarine	843.1	915.4	1.032.7
takse	1.055.5	1.215.7	1.296.1
carine	832.9	1.040.0	1.027.6
monopoli	1.919.2	2.069.9	2.166.2
drž. podjetja	3.380.77	3.917.7	3.941.3

Varčevanje pri Zvezi narodov

Nova vojna ima svoje posledice tudi v financah Zveze narodov. Njeni dohodki se krčijo. V prvih 10 mesecih t. l. je imela Zveza narodov, kakor posnemamo iz njene najnovejše publikacije o delu za dobo od julija do srede novembra, dohodkov 15.84 milij. zlatih frankov ali 69.48% preračunske vsote) lani v prvih 10 mesecih so znašali dohodki Zveze narodov 18.2 milj. zlatih frankov ali 80.21% preračunske vsote. Zaradi tega so se tudi povečali zaostanki. Ti so bili dne 31. decembra 1938 4.55 milij. zlatih frankov, pa so se v teku prvih 10 mesecev letos zmanjšali na 3.4 milij. zlatih frankov.

Zaradi slabših dohodkov se je moral zmanjšati tudi preračun Zveze. Končni preračun za 1940 znaša 21.6 milij. švicarskih frankov, kar pomeni, da je za skoro eno tretjino ali 10.6 milij. frankov manjši kot preračun za 1939. Nadalje pomeni novi, končni predlog preračuna zmanjšanje v primeri s prvotnim predlogom za 3.8 milij. frankov ali 14.9%.

Zaradi zmanjšanja preračuna se bo tudi prispevek posameznih držav zmanjšal. Tako pride za leto 1940 na enoto 3.562.88 zlatih frankov. Pripomniti je, da plačuje naša država 17 enot, kar bo zahtevalo torej skupni izdatek 317.950 zlatih frankov, dočim smo za leto 1938 plačali članarine Zvezi narodov 378.912 zlatih frankov.

Iz poročila Zveze narodov posnemamo nadalje, da namerava Zveza svoje gospodarske študije še naprej izvrševati ter nadaljevati z objavami, kar pozdravlja z veseljem zlasti gospodarski in znanstveni svet.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Krek Josip, knjigovodja v Ljubljani, Rožna dolina VI/3, je prodal *Mariji Pinteričevi*, soprogi upokojenega višjega sodnega oficijala v Ljubljani, Vipavska ulica št. 10, hišo v Rožni dolini VI/3 z 2 vrtnima parcelama, spadajočo pod vl. št. 862 in 867 k. o. Vič za 190.000 din.

Švajger Josip, posestnik in čevljar v Rožni dolini VI/30, je prodal *Ivanu Lipoglavšku*, upokojenemu orožniškemu stražmojstru, in njegovi soprogi Matildi, stanujočima na Sv. Petra nasipu št. 71, hišo št. 30 v Rožni dolini, Cesta VI, spadajočo pod vl. št. 1077 k. o. Vič, za 90.000 din.

Uršulinski konvent v Ljubljani je prodal *Oskarju Remcu*, posestniku in trgovcu v Ljubljani, Dolenjska cesta št. 5, parc. št. 201/2 travnik k. o. Karlovsko predmestje v izmeri 2176 m² za 108.800 dinarjev.

Komotar Antonija in njen sin Vid sta prodala: a) *Alojziju Andoljšku*, mizarju na Kodeljevem, Klunova ulica št. 6, in ženi Ani parc. štev. 2389/14 gozd k. o. Štepanja vas za 5620 dinarjev, b) *Antonu Menardu*, mizarju v Ljubljani, Stari trg št. 3, in njegovi nevesti *Viktoriji Kalškovi*, kuharici, parc. št. 2389/15 gozd iste kat. občine v izmeri 500 m² za 4500 din, c) *Francetu Jančarju*, trgovskemu slugi, Zrinjskega cesta št. 8, in ženi Mariji parc. štev. 2389/18 iste kat. občine v izmeri 980 m² za 5880 din.

Svetek Ivan, posestnik v Zgornjem Kašlju, je prodal: a) *Ivanu Jazbecu*, pekovskemu pomočniku, Zadvor št. 38, parc. štev. 280/9 k. o. Kašelj v izmeri 650 m² za 5850 din, kvadr. meter po 9 din, b) *Antonu Petelinu* ml., delavcu v Zgor. Kašlju št. 51, in ženi Jožefi parc. št. 280/7 k. o. Kašelj v izmeri 502 m² za 3500 din, c) *Leopoldu Tomšiču*, tovarniškemu delavcu, Zgor. Kašelj št. 69, parc. št. 280/6 k. o. Kašelj v izmeri 500 m² za 3920 din. Splošno okoliški delavci, ki so varčni in imajo svoje prihranke naložene po denarnih zavodih, skušajo v zadnjem času denar investirati v zemlji in stanovanjskih hišicah.

Cunder Ivan, posestnik v Stožicah št. 1, je prodal *Matildi Cundrovi*, od tam, parc. št. 397 k. o. Brinje v izmeri 4841 m² za 10.000 din.

Cankar Helena, posestnica na Igu št. 72, je prodala *Antonu Zagarju*, posestnice sinu v Iški vasi št. 20, posestvo vl. štev. 129 k. o. Studenec za 25.000 din.

Pipan Leopold, posestnik v Vižmarjih št. 21, sedaj v Šmihelu pri Novem mestu, je prodal: a) *Ivanu Strahu*, delavcu v Štepanji vasi št. 51, parc. št. 504/9 k. o. Vižmarje v izmeri 670 m² za 10.050 din, b) *Josipu Krmelju*, krojaču v Vižmarjih št. 117, pa parc. št. 504/7 k. o. Vižmarje v izmeri 460 m² in št. 504/8 iste k. o. za 9750 din.

*

Označba cen v trgovinah! Združenje trgovcev ponovno opozarja članstvo, da morajo biti s cenami označeni brez izjeme vsi predmeti, ki pridejo za prodajo v poštev bodisi z izložbah ali poslovnih prostorih.

Važno dopolnilo pravilnika zakona o drž. računovodstvu za zadruge. Finančni minister je podpisal odlok, po katerem se doda čl 13 točki pravilnika za izvršitev odredb iz oddelka B, pogodbe in nabavke zakona o drž. računovodstvu s kasnejšimi dopolnitvami in odloki nova točka, ki slove: Za gospodarske zadruge, ki obstojajo po zakonu o gospodarskih zadrugah, bodo spričevala o sposobnosti in kakovosti izdajale pristojne revizijske (poslovne) zveze, v katerih je odnosna zadruga včlanjena. Ta dodatek je objavljen v »Službenih Novinah« z dne 16. decembra in je tega dne stopil v veljavo.

Tvornica vreč in tkanin, Mladenovac. Za člane uprave so bili izvoljeni Vojislav Lj. Pavlović, Aleksander Minh in Dragan Miličević, generalni ravnatelj je Dragomir Rakić, ravnatelj pa Milan Maksimović.

Pogajanja z Francijo. Kakor smo že poročali, so že okoli 14 dni trgovinska pogajanja z Francijo v Belgradu. Sedaj poročajo, da so glavne težave premagane, zlasti pa je dosežen sporazum glede dobav blaga za anuitete naših posojil v Franciji. Tako bo šel del našega izvoza v Francijo za plačilo dolgov, dočim bomo za drug del dobili plačilo v devizah.

Zvišanje diskonta na Švedskem. Od 1. decembra 1933 dalje je veljala na Švedskem diskontna stopnja 2.5, dne 14. t. m. pa je bil diskont zvišan na 3%.

Borze

Dne 18. decembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.20—14.40

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7,579.240 din, na belgrajski 6 milij. din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 470.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji

London 1 funt	174.00— 177.20
Pariz 100 frankov	98.35— 100.65
Newyork 100 dolarjev	4423.75—4483.75
Ženeva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2352.20—2390.20
Bruselj 100 belg	732.50— 744.50

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.00 218.20
Pariz 100 frankov	121.58— 123.88
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1228.52—1238.52
Amsterdam 100 gold.	2905.92—2943.92
Bruselj 100 belg	904.95— 916.95

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20— 14.40

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem	35.15— 35.85

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem	34.60— 35.30

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.955, London 17.56, Newyork 445.875, Bruselj 73.85, Milan 22.50, Amsterdam 237. Berlin 178.62, Stockholm 106.20, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofija 5.30, Budimpešta 79, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.50, Buenos Aires 101.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 420 —424
v Zagrebu 421 —422
v Belgradu 423.50—425.50

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 96—98, agrarji 50—52, vojna škoda promptna 420—424, begl obv. 75—77, dalm. agrarji 66—68, 8% Bler. pos. 93—95, 7% Bler. pos. 86—88, 7% pos. DHB 97—99, 7% stab. pos. 96—98. — Delnice: Narodna banka 7600—7800, Trboveljska 235—245.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 97—98, agrarji 51 blago, vojna škoda promptna 421—422, begl. obv. 77 blago, dalm. agrarji 69 blago, 6% šumske obv. 66.50—67.50 (67), 8% Bler. pos. 92.75 denar, 7% Bler. pos. 86—87.50, 7% stab. pos. 95 blago. — Narodna banka 7700 denar, PAB 196 blago, Trboveljska 247.50—255 (250), Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Osijek 110 denar, Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Državni papirji: agrarji 53—53.50, vojna škoda promptna 423.50—425.50 (425, 424), begl. obv. 74.50—75, dalm. agrarji 66.50—67, 6% šumske obv. 64.50—66, 8% Bler. pos. (93.50), 7% Bler. pos. 86.50—87. — Delnice: Narodna banka 7900 denar, PAB 194 denar (198, 196).

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač., bač. par. Indjija stara 135—137, ban. stara 132—134, bač. nova parit. Indjija 109—110. Tend. neizprem. Promet srednji. 10. decembra bo borza zaprta.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Ptuju dne 4. decembra t. l.: voli I. vrste 4.25 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 3 din, telice I. vrste 4 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 3 din, krave I. vrste 4 din, II. vrste 3.50 din, III. vrste 2.50 din, prašiči špeharji 9 din, pršutarji 7.75 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 9 din, zadnji del 11 din, II. vrste prednji del 7.50 din, zadnji del 9 din, svinjina 16 din, slanina 16 din, svinjska mast 20 din, čisti med 20 din, goveje surove kože 12 din, telečje surove kože 16 din, svinjske surove kože 10 din za 1 kg. — Pšenica 170 din, ječmen 170 din, rž 150 din, oves 170 din, koruza 160 din, fižol 500 din, krompir 125 din, seno 125 din, slama 35 din, jabolka I. vrste 400 din, II. vrste 300 din, hruške I. vrste 500 din, II. vrste 400 din, pšenična moka do 375 din, koruzna moka 250 din, ajdova moka 350 din za 100 kg. — Drva 90 din kub. meter, jajca 1.25 din za komad, mleko 1.50 do 2 din za liter, surovo maslo 28 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50 din za liter, finejše sortirano vino 4.50 do 7 din za liter.

KULTURNI OBZORNIK

Dr. Ivan Dornik:

Razstava mariborskih umetnikov

Klub »Brazda« je tudi letos odprl razstavo, čeprav so nekateri člani že sami zmajevali z glavami, ali bi, ali ne bi. Toda kultura mora vendar iti v svojem razvoju neustrašeno svojo pot naprej. Ta idealizem je zmagal. Dobro je, da je zmagal idealizem v tem praznem, puhlic in laži polnem času.

Razstava je bila odprta 10. t. m. in bo odprta do 22. t. m. Dovolj časa torej, da tudi občinstvo stori svojo dolžnost. Če je razposlal tajnik štiri sto vabil k otvoritvi, prišlo pa jih je le 30 izmed vabljenih, je vendar še upati, da bo občinstvu ob nakupovanju božičnih daril prišla na misel tudi razstava mariborskih likovnih umetnikov. Saj kako pa bi se sicer še mogli trkati na svoje narodne prsi? Saj kako pa bi sicer še mogli govoriti o omiki v našem severnem mestu, če bi se ne spomnili tistih, ki to omiko v največji meri pomagajo ustvarjati? Umetnost pa je cvet vsake omike, je bil zapisal že eden najizobraženejših Slovencev v preteklem času, Josip Stritar. Po čem povprašuje tujec, ko pride k nam, po čem bo povpraševal, ko bo prišel k nam? Koliko parvenijev premore naš narod? Koliko verižnikov s hranilnimi knjižicami in drugim blagom? Koliko bogatih prekupcev s ponarejenimi vini? Ne. Rekel bo: pokažite mi svojo knjigo in svojo umetnost! In če bo stopil v hišo in se ozrl okrog, se bo začudil: Kje pa imate slike svojih umetnikov? Pa bo sodil. — Če so mariborski umetniki kljub vsemu odprli razstavo svojih del, jih je vodila misel: tako in tako ustvarja vsem težavam v brk obmejni Maribor; ustvarja dalje v tistem kulturnem idealizmu, kakor je bil započel pred 20 leti.

Razstavljene so slike v olju, akvarelu, tempera olju, pastelu, gvašu, risbi, tušu in ena radiranka. Med razstavlialci so člani kluba »Brazde« (Karel Jirak, Ivan Kos, Mako Kavčič) in klubovi gostje (Fran Golob, Loize Šušmelj, Zlato Zeč, Tošo Primožič in Klavdij Zornik).

Karel Jirak in Ivan Kos kažeta v svoji tehnični dovršenosti še razvojno črto, ki nikoli ne more prenehati in mirovati. Kos je razstavil samo akvarele: v tej tehniki je prav gotovo eden najboljših med slovenskimi likovnimi umetniki. Le dovršuje se še in poglablja. Kako tehnično dovršeno so izdelani njegovi akvareli Biokovo, Pogled na park, Na moriu, Ulica v Makarski, Cvetlice! Predvsem Biokovo. Ne mogel bi doseči več. Kako ljubka sta njegova akvarela Cvetlice in Na moriu! To je že pesem lepoti sami. Čista lirika. In kakšna tehnika! Na tujem kje bi ljubitelji umetnosti kar pograbili te akvarele. — Jirak ima poleg olj (Sv. Marjeta, Sv. Jurij ob Ščavnici, Koča, Bolgari na trgu, Cvetlice in sadje) tudi slike v novi tehniki, v tempera olju (Nedelja v Slov. goricah) in v temperi s pastelom (Cvetlice, 12.) ter s študijo v pastelu (Drevje). Jirak ljubi tople barve, luč, sonce in zrak. Mikajo ga gotova razpoloženja v krajini, n. pr. kmet, kmečka hiša s svojo revščino in z bogastvom pokrajine in neba v ozadju, v vsem ozračju pa spokojni nedeliski mir; zgodnja jesen v Slov. goricah, njene značilne barve, luč in zrak (Sv. Jurij ob Ščavnici, Koča); vsesvetsko razpoloženje (Sv. Marjeta); široko, v polnih in zračnih barvah zamišljene kompozicije (Bolgari na trgu); rad išče problemov še v novih tehnikah, ki jih je čudovito že razrešil (Nedelja v Slov. goricah, Cvetlice, 12, Drevje). Čudovita je ljubezen, s katero se je predal umetnosti Maks Kavčič. Odkar je prvič razstavil, se je tehnično izpopolnil in umetniško razvil. Zdi se pa, da so ga motivi, ki jih išče v štajerski krajini, osvojili tako, da je v barvi ostal prehladen, premrzel. Najtoplejše so barve v Mlinarjevi bajti, lepa je v kompoziciji in barvah Cesta v Petajncih, značilna po krajinskem motivu n. pr. Mlin na Muri. Razstavil je sama olja. — Lojze Šušmelj razstavlja letos četrtič. Njegova pokrajina je Kozjak, Kóbansko; poskuša, da slike »dišijo po težki in gosti kóbanski zemlji, po kateri rije njen prebivalec iz dneva v dan in si koplje kruh«. Lepote se mu odkrivajo v kozjaških hribih. Najbolj se mu je posrečilo prikazati vse to v obeh slikah Delo na Kozjaku, posebno v sliki z ženjicama. Manj pa se mu je posrečilo, se zdi, podati baročno ljubkost na cerkvi v Rušah in zarjo, ki počasi prodira s svojo zlato lučjo proti temni tovarni v Rušah. Poleg olj je razstavil tudi eno radiranko (Pomlad) in en tuš (Penzionist). — Fran Golob je razstavil sama olja. Kompozicije njegovih slik so nemirne, barve poudarjeno žive, včasi kar zakriče (Za tremi ribniki, Viničarija, Ribniško selo). Mirnejši sta Motiv iz Kamnice in Iz mežiške doline. Ta slikarjev nemir razodeva iskanje, dokler se ne odpočije v pravem izrazu, ki ga mora dobiti. — Zlatko Zeč razstavlja drugič, dve olji (Jesenska krajina, Žaga v grabi) in tri gvaše (Interjer, Krnica, Splavi). Odkar je prvič razstavil, je napredek viden. — Po kompoziciji in barvnih tonih, ki jih je skušal zajeti, je zanimiva Naselje pod Pohorjem Klavdija Zornika (olje), dočim so njegove Zvončnice (olje) tonsko vendarle preveč mrtve, njegov portret gdč. M. O. (olje) pa samo zanimiv poskus. — Prvič razstavlja tudi Tošo Primožič: tri olja (Brod čez Dravo, Asfaltiranje, Študija glave) in tri risbe (Dijak). Dobra je njegova Študija glave, po kompoziciji in barvah posrečena Asfaltiranje, dočim Brod čez Dravo zadovolji. Močan pa je Primožič v rishah.

Razstava priča, da odkrivajo mariborski likovni umetniki s svoio umetniško intuiciio lepote in značilnosti štajerske slovenske pokrajine, njene bohotne razkošnosti in skrite, samotne, mračne tišine: njene barve, njeno idilično ljubkost in težko, zamišljeno zaskrblienost. Zatopili so se v domačo grudo, v niej skušajo s svoio umetniško tehniko razrešiti svoja umetniška vprašanja.

*

O Antonu Linhartu, slovenskemu preroditelju — ob 150 letnici prve uprizoritve niegove Županove Micke bo predaval nocoj (19. dec.) ob 20 g. prof. Alfonz Gspan v predavalnici Trgovske akademije (Bleiweisova cesta). Slavistično društvo vljudno vabi na to proslavo 150 letnega jubileja prve slovenske gledališke predstave. Vstop prost.

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Ker smo v času, ko je za smučarske tekme še prezgodaj in tudi vremenske prilike niso ugodne, za ostale športe pa je prišla doba oddiha in zbiranja novih moči za prihodnjo sezono, so zadnjo nedeljo športniki predvsem zborovali. Bila je ustanovljena slovenska kolesarska zveza, slovenski nogometni sodniki so zborovali, v Zagrebu je bila jubilejna proslava JOO in tam so zborovali tudi plavalci.

Ustanovitev slovenske lahkoatletske zveze

V Celju je bil ustanovni občni zbor slovenske kolesarske zveze, ki bo za nadaljnji razvoj in napredek slovenskega kolesarstva izredne važnosti. Občni zbor je bil zelo živahen. Sprejeta so bila tudi pravila SKZ. Pri volitvah pa je bil izvoljen upravni in nadzorni odbor s predsednikom g. podpolkovnikom Jakličem Josipom na čelu.

Slovenski nogometni sodniki imajo svojo organizacijo

V nedeljo so se zbrali tudi slovenski nogometni sodniki, ki so ustanovili svojo samostojno organizacijo. Udeležencev pa je bilo prav malo, kajti od 56 sodnikov jih je bilo navzočih le 17. Manjkali so mariborski sodniki, dočim je bilo Celje zastopano. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Macoratti Vlado, tajnik Škerl Pero, blagajnik Cimperman Milan, in dva odbornika: Sketelj Janko in Držaj Stanko.

Nato je bila sestavljena tudi sekcija zbora nogometnih sodnikov v Ljubljani. V odbor so bili izvoljeni gg. Lukežič Ivan, Mehle Ivan in Mrdjen File. Končno je bilo še določeno, da se pridruži ljubljanski sekciji tudi sekcija celjskih nogometnih sodnikov, in sicer do marca prihodnjega leta. Preračun Zbora nogometnih sodnikov SNZ znaša letno 2200 din. Občni zbor je bil zaključen v najlepšem soglasju.

Proslava 20 letnice jugosl. olimpijskega odbora

V Zagrebu je bila slovesna proslava 20 letnice Jugoslovanskega olimpijskega odbora, katere so se udeležili poleg članov odbora še drugi odličniki kakor zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. g. polkovnik Peić in drugi. Slovesen govor je imel predsednik JOO g. dr. Stevan Hadži, nato so pa sledile čestitke raznih organizacij. Potem so sledili referati prof. dr. Fr. Bučarja, M. Dobrina, J. Gorca, ki je govoril o velikih uspehih slovenskih tekmovalcev na olimpijskih igrah. Govoril je tudi v. d. načelnika ministrstva za telesno vzgojo naroda g. prof. Drago Ulaga o temi »Olimpizem v krizi«.

Srbska zveza športnih zvez

V nedeljo je bila v Belgradu ustanovna skupščina srbske zveze športnih zvez, katere so se udeležili zastopniki vseh športnih organizacij, ki imajo svoj sedež v Belgradu. Za predsednika začasne uprave je bil izvoljen g. Miodrag Filipović.

Konferenca plavalcev brez Slovencev

V Zagrebu je bila v nedeljo konferenca delegatov plavalnih zvez, na kateri naj bi se uredile razne zadeve zaradi katerih so zapustili zadnji občni zbor Slovenci in Srbi. Današnja konferenca pa tudi ni dosegla svojega namena, kajti manjkali so zopet slovenski in srbski delegatje. Toda delegatje HPZ so kar sami zborovali ter so sprejeli osnutek pravil nove vrhovne organizacije jugoslovanskega plavalnega športa, ki bo predložen izrednemu občnemu zboru, ki bo 14. februarja prihodnjega leta.

Srbska zveza za zimske športe

V Belgradu je bila tudi ustanovljena srbska zveza za zimske športe. Bila so sprejeta pravila ter je bila izražena želja, da se srbska zveza zimskih športov osamosvoji od JZŠZ.

Nogomet doma in na tujem

BSK : Gradjanski 2 : 0 (1 : 0).
Galata Seraj : Jugoslavija (Belgrad) 1 : 0 (0 : 0).
Jugoslavija : Fener Bačke 2 : 0 (0 : 0).

Italijansko nogometno prvenstvo

Torino: Juventus : Bari 6 : 2.
Venezia: Venezia : Bologna 1 : 1.
Napoli: Napoli : Novarra 2 : 1.
Genova: Liguria : Lazio 0 : 0.
Milano: Milano : Ambroziana 3 : 0.
Roma: Roma : Genova 2 : 0.
Trieste: Triestina : Florentina 2 : 1.
Modena: Torino : Modena 2 : 1.

Maeki vendar odpotuje v Ameriko

Taisti Maeki, o katerem smo pisali, da pojde v Ameriko, potem zopet, da ne more odpotovati, ker mora nastopiti vojaško dolžnost, pojde sedaj vendar preko velike luže. Finci smatrajo, da je bolje, ako je Maeki športni diplomat kakor vojak in so ga oprostili vojaške službe. V praznem in zapuščenem mestu Helsinkih je treniral te tekal rundo za rundo. Maeki bo sedaj odpotoval na Švedsko in od tam z nekim velikim švedskim prekooceanskim parnikom v Ameriko. Maeki ima težko misijo kakor svoj čas Pavao Nurmi. Nurmi je tedaj izposloval posojilo, Maeki bo pa poskusil zainteresirati Ameriko za svojo tako težko prizadeto domovino, kateri naj bi se nudila dejanska pomoč.

Snežne razmere

Uradno poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru JZSZ in SPD

18. decembra 1939.

Rateče-Planica 870 m: —8, lahna meglica, 50 cm snega, pršič, skakalnica uporabna.

Planica-Slatna (Dom Ilirija) 950 m: —10, barometer se dviga, lahna meglica, 60 cm snega pršič.

Peč-Petelinjek 1440 m: —7, lahna meglica, 80 cm snega, pršič.

Dovje-Mojstrana 650 m: —10, oblačno, mirno, 54 cm snega, pršič.

Bled 501 m: —3, barometer se dviga, pooblačeno, mirno, 30 cm snega, pršič.

Pokljuka 1300 m: —6, jasno, mirno, 96 snega, pršič.

Sv. Janez v Bohinju 530 m: —3, jasno, mirno, 60 cm snega, pršič.

Zlatorog v Bohinju 530 m: —3, jasno, mirno, 60 cm snega, pršič.

Dom na Komni 1520 m: —8, jasno, mirno, 180 cm snega, pršič.

Skalaški dom na Voglu 1540 m: —9, jasno, mirno, 180 cm snega, pršič.

Dom na Krvavcu 1700 m: —4, pooblačeno, 70 cm snega, pršič.

Polževo 620 m: —3, oblačno, 20 cm snega, pršič.

Bloke 900 m: —5, barometer se dviga, megleno, 30 cm snega, pršič.

Kurešček 833 m: —4, pooblačeno, 20 cm snega, pršič.

Rimski vrelec 530 m: —3, oblačno, mirno, 20 cm snega, pršič.

17. decembra 1939.

Peca 1654 m: —1, pooblačeno, 70 cm snega, pršič,